

EUROJUST

Aastaruanne 2013

Eurojusti aastaaruanne 2013

Eurojusti aastaaruande 2013 on ingliskeelsest originaalist eesti keelde tõlkinud Euroopa Liidu Asutuste Tõlkekeskus.

Eurojusti ülesanne on toetada ja tõhustada riikide ametiasutuste omavahelist koostööd ja koordineerimist Euroopa Liitu ohustavate raskete piiriüleste kuritegude tõkestamisel

Sisukord

Märkus Eurojusti otsuse kohta	5
Lühendid	5
Eessõna	7
Kokkuvõte	8

2013. AASTA KIIRÜLEVAADE10

1. EUROJUST12

1.1. Ülesanne, eesmärk ja juhtpõhimõtted	13
1.2. Riiklikud esindused, kolleegium ja kolmandate riikide sideprokurörid	13
1.2.1. Koosseis	13
1.2.2. Pädevus, ülesanded ja volitused	13
1.2.3. Juhtimine ja töömeetodid	14
1.2.4. Koolitus	15
1.2.5. Eurojusti siseriiklik koordineerimissüsteem jann fiches suédoises.....	15
1.3. Eurojusti haldamine.....	15
1.4. Eurojust ja õigustöötajate võrgustikud	17
1.4.1. Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik	17
1.4.2. Ühiste uurimisrühmade võrgustik	18
1.4.3. Genotsiidivõrgustik.....	18
1.4.4. Konsultatiivforum.....	19

2. KUIDAS EUROJUST TÖÖTAB.....20

2.1. Eurojusti koordineerimisnõupidamised.....	21
2.2. Eurojusti koordineerimiskeskused	23
2.3. Teabevahetus ja kohtuasjade haldamise süsteem	24
2.3.1. Kohtuasjade haldamise süsteemi arendamine	24
2.3.2. Artikli 13 kohane nutikas vorm	24
2.3.3. Eurojusti siseriiklike koordineerimissüsteemide ja kohtuasjade haldamise süsteemi ühendamine	25
2.4. Eurojust ja ühised uurimisrühmad	25
2.4.1. Eurojusti tegevus kriminaalasjades	25
2.4.2. Ühiste uurimisrühmade ekspertide aastakoosolekud	27
2.4.3. Ühiste uurimisrühmade rahastamine	27

3. EUROJUSTI OPERATIIVTEGEVUS28

3.1. Eurojusti tegevus kuritegevusvastase võitluse prioriteetsetes valdkondades.....	29
3.1.1. Narkokaubandus	29
3.1.2. Ebaseaduslik sisseränne	30
3.1.3. Inimkaubandus	31
3.1.4. Pettused	32
3.1.5. Korruptsioon	33
3.1.6. Küberkuritegevus	33
3.1.7. Rahapesu	35

3.1.8. Terrorism	36
3.1.9. (Liikuvad) organiseeritud kuritegelikud ühendused	37
3.2. Eurojusti abi teistes kuritegevuse valdkondades	39
3.2.1. ELi finantshuve kahjustavad kuriteod	39
3.2.2. Keskkonnakuriteod	40
3.2.3. Merepiraatlus.....	41
3.2.4. Eurojusti lastekaitse kontaktisik	41
3.3. Eurojusti suhted	42
3.3.1. Suhted kolmandate riikide ja Euroopa Liidu väliste organisatsioonidega	42
3.3.2. Koostöö Europoli ja OLAFiga	43
3.4. Probleemid ja parim praktika juhtumite käsitlemisel	44
4. EUROJUSTI AASTA PÕHIFOOKUS – ÜHISTE UURIMISRÜHMADE HINDAMINE	46
TEEMA: ÕIGUSLOOMEGA SEOTUD ARENGUD	50
LISA 1. AVALIK JUURDEPÄÄS DOKUMENTIDELE.....	54
LISA 2. NÕUKOGU JÄRELDUSTE JÄRELMEETMED	55
LISA 3. EUROJUSTIS KÄSITLETUD JUHTUMITE STATISTIKA.....	56
Joonis 1 - Aastatel 2009–2013 käsitletud juhtumid.....	56
Joonis 2 - Kahe- ja mitmepoolsed juhtumid aastatel 2009–2013	56
Joonis 3 - Liikmesriikides avatud kahe- ja mitmepoolsed juhtumid	57
Joonis 4 - Liikmesriigid, kes taotlesid ja kellelt taotleti koostööd	57
Joonis 5 - Aastatel 2009–2013 käsitletud juhtumid sideprokuröride järgi	58
Joonis 6 - Eurojusti prioriteetsed kuriteoliigid.....	58
Joonis 7 - Kolmandad riigid Eurojusti tegevuses.....	59
Joonis 8 - Kolmandate riikide, ELi partnerite ja rahvusvaheliste organisatsioonide osalemine Eurojusti tegevuses	59
Joonis 9 - Peamised kolmandate riikidega seotud kuriteoliigid	60
Joonis 10 - Koordineerimisnõupidamised: liikmesriigid	60
Joonis 11 - Koordineerimisnõupidamised: kolmandad riigid, ELi partnerid ja rahvusvahelised organisatsioonid	61
Joonis 12 - Koordineerimisnõupidamistel käsitletud kuriteoliigid	61
Joonis 13 - Koordineerimiskeskused	62
Joonis 14 - Eurojust ja ühised uurimisrühmad	62
Joonis 15 - Artikli 13 kohased juhtumid.....	63
Joonis 16 - Euroopa vahistamismääruste täitmine: liikmesriigid, kes taotlesid ja kellelt taotleti koostööd	63

Märkus Eurojusti otsuse kohta

Eurojusti otsus – käesolevas aruandes nimetatakse Eurojusti otsuseks nõukogu 28. veebruari 2002. aasta otsust (millega moodustatakse Eurojust, et tugevdada võitlust raskete kuritegude vastu), mida on muudetud nõukogu 16. detsembri 2008. aasta

otsusega 2009/426/JSK (millega tugevdatakse Eurojusti). Nõukogu peasekretariaadi koostatud Eurojusti otsuse konsolideeritud versioon, mis ei ole õiguslikult siduv, on avaldatud meie veebilehel aadressil www.eurojust.europa.eu.

Lühendid

CMS	kohtuasjade haldamise süsteem
EAW	Euroopa vahistamismäärus
EC3	küberkuritegevuse vastase võitluse Euroopa keskus
EJN	Euroopa õiguslase koostöö võrgustik
ENCS	Eurojusti siseriiklik koordineerimissüsteem
EMPACT	Euroopa kuritegevusohutude vastu võitlemise valdkonnaülene platvorm
EPPO	Euroopa Prokuratuur
JIT	ühine uurimisrühm
JSB	Eurojusti ühine järelevalveasutus
MASP	mitmeaastane strateegiakava
MLA	vastastikune õigusabi
MOCG	(liikuv) organiseeritud kuritegelik ühendus
MoU	vastastikuse mõistmise memorandum
MPJM	merepiraatluse õiguslik ülevaade
MTIC	karussell-pettus
OAP	operatiivne tegevusplaan
OCC	erakorraline koordineerimiskeskus
OCG	organiseeritud kuritegelik ühendus
OLAF	Euroopa Pettustevastane Amet
PIF	Euroopa Liidu finantshuvide kaitse
SOCTA	raske ja organiseeritud kuritegevuse ohu hinnang
TCM	terrorismialaste kohtuotsuste ülevaade
TE-SAT	terrorismi olukorra ja suundumuste aruanne
ELTL	Euroopa Liidu toimimise leping
THB	inimkaubandus

**Me soovime tagada parimaid tulemusi,
pakkudes kvaliteetseid teenuseid,
mis vastavad huvirühmade vajadustele**

Mul on hea meel esitleda Eurojusti 12. aastaaruannet, milles antakse ülevaade Eurojusti tegevusest, juhtumite käsitlemisest ja strateegilistest algatustest 2013. aastal. Eurojustist on saanud Euroopa Liidu liikmesriikide oluline toetaja nende võitluses raskete piiriüleste kuritegudega. Meie 11 tegevusaasta jooksul omandatud kogemused ja eriteadmised on riikide prokuröridele ja õiguskaitseasutustele abiks rahvusvaheliste vastastikuse õigusabi taotluste menetlemisel, vastastikuse tunnustamise meetmete kohaldamisel ja kriminaalasjade koordineerimisel. Kriminaalasjade arv, mille puhul liikmesriigid taotlesid Eurojusti abi, kasvas 2012. aasta 1533 kriminaalasjalt 2013. aastal 1576 kriminaalasjale ehk 2,8%.

Oma ainulaadsete vahendite – koordineerimisnõupidamiste ja -keskuste – abil ühendab Eurojust liikmesriikide ja kolmandate riikide õiguskaitseasutusi, hõlbustab strateegilist ja operatiivkoostööd ning lahendab menetluslikke ja praktilisi probleeme, mis tulenevad Euroopa Liidu 30 õigussüsteemi erinevusest. Eurojusti esmane eesmärk on täita õigustöötajate vajadusi ning järjepidevalt parandada sellise koordineerimise korraldust ja selle käigus pakutavat tuge.

Ka 2013. aastal toetas Eurojust igati ühiste uurimiserühmade loomist ja nende töö korraldamist ning tõhustas ühistes uurimiserühmades oma rolli ELi eriteadmiste keskusena. Eurojustis tegutsev ühiste uurimiserühmade võrgustiku sekretariaat edendab koostööd ühiste uurimiserühmade ekspertide võrgustiku ja Eurojusti riiklike esindustega ning on muutunud uurimiserühmadega seotud küsimustes keskseks teabepunktiks. Eurojust järgis sihikindlalt seatud eesmärki rahastada liikmesriikide õigustöötajate otsestes huvides ühiste uurimiserühmade tegevust, katte sellega seotud kulud oma eelarvest, kuigi eritoetust selleks enam ei võimaldatud.

2013. aastal kasvas Eurojustis käsitletud juhtumite, eriti narkokaubanduse, inimkaubanduse, pettuste, korruptsiooni, rahapesu, Euroopa Liidu finantshuve kahjustavate kuritegude ja (liikuvate) kuritegelike ühendustega seotud juhtumite arv. ELi kuritegevusvastase võitluse prioriteetsete valdkondadega tegelemise kõrval on Eurojusti eesmärk vastata riikide ametiasutuste taotlustele, reageerida uutele kuritegelikele nähtustele ning abistada jätkuvalt ELi institutsioone asjakohaste õiguslike ja strateegiliste raamistike läbivaatamisel.

Peale terrorismialaste kohtuotsuste ülevaate hakkasime 2013. aastal välja andma ka merepiraatluse õiguslikku ülevaadet. Nende väljaannete eesmärk on olla õigustöötajate teabeallikas. Eurojusti uudiste kolm väljaannet, mis avaldati Eurojusti veebilehel 2013. aastal, olid pühendatud Euroopa Prokuratuurile, ühistele uurimiserühmadele ja keskkonnakuritegudele. Need uudiskirjad annavad teavet konkreetsete teemavaldkondade õigusraamistiku, poliitilise konteksti, ekspertide panuse ja Eurojusti rolli kohta.

Lissaboni lepingu jõustumine ning sellest tulenevad uued võimalused Eurojusti tugevdamiseks ja Euroopa Prokuratuuri loomiseks Eurojusti põhjal andsid hoogu organisatsiooni arendamisele. Käimasolevad vastastikused hindamised, mis käsitlevad Eurojusti praeguse õigusraamistiku rakendamist liikmesriikides, aitavad Eurojusti arendamisele veelgi kaasa. Sama oodatakse Eurojusti hindamisest, mis tellitakse järgmisel aastal. Oluline samm tehti 2013. aasta juulis, kui Euroopa Komisjon käivitas Eurojusti reformi, et parandada Eurojusti õigusraamistikku ja lõpptulemusena tugevdada ameti võimekust. Samal ajal tehti ettepanek Euroopa Prokuratuuri loomiseks. Neid algatusi tuleb arendada paketine, et tagada nende vastastikune täiendavus ja vältida karistamatuslünki.

Meiega ühines esimene Horvaatia riiklik liige Josip Čule. Asepresidentideks nimetati Francisco Jiménez-Villarejo ja Ladislav Hamran. Eurojusti juhtkond, kolleegium ja töötajad usuvad, et 2014. aasta tuleb edukas ja viljakas.

Michèle CONINX
Eurojusti president

Kokkuvõte

- ▶ Kriminaalasjade arv, mille puhul liikmesriigid taotlesid raskete piiriüleste kuritegude tõkestamisel Eurojusti abi, kasvas 2012. aasta 1533 kriminaalasjalt 2013. aastal 1576 kriminaalasjale ehk 2,8%.
- ▶ Õigustöötajad kasutasid mitut koordineerimis-vahendit – koordineerimiskoostööd, koordineerimiskeskuseid ja ühiseid uurimisrühmi.

Koordineerimiskoostööd arvu (206) kasvas, koordineerimiskeskuste arv (7) jäi samaks ning Eurojusti toetatud ühiste uurimisrühmade arv oli 102, millest 42 olid uued uurimisrühmad. Ülejäänud 60 olid eelmistel aastatel moodustatud uurimisrühmad.
- ▶ Euroopa vahistamismääruste täitmisega seoses registreeriti 217 juhtumit.
- ▶ 2013. aastal kasvas Eurojusti asjade arv järgmistes kuritegevuse valdkondades: narkokaubandus, inimkaubandus, pettused, korruptsioon, rahapesu, Euroopa Liidu finantshuve kahjustavad kuriteod ja (liikuvad) kuritegelikud ühendused.
- ▶ Eurojust pidas 2013. aastal kaks strateegilist nõupidamist:
 - *Piiriüleste aktsiisipettuste suurenev oht Euroopa Liidus*, mis korraldati 14. ja 15. novembril koos Leedu kui ELi eesistujariigiga,
 - *Keskkonnakuritegude menetlemise tõhusam koordineerimine kogu ELis. Eurojusti roll*, mis korraldati 27. ja 28. novembril koos keskkonnakuritegusid uurivate prokuröride Euroopa võrgustikuga.
- ▶ Eurojust korraldas kaks konsultatiivfoorumi kohutust: aprillis, mil ELi eesistujariik oli Iirimaa, ja detsembris, mil ELi eesistujariik oli Leedu.
- ▶ Merepiraatluse õigusliku ülevaate arendamise projekt, mis algatati 2012. aastal, päädis esimese ülevaatega 2013. aasta septembris. Ülevaadet hakatakse ajakohastama iga 18 kuu järel.
- ▶ Eurojust toetas aktiivselt kõiki Euroopa kuritegevusohutuse vastu võitlemise valdkonnaülese platvormi (EMPACT) projekte, mis olid seotud nõukogu prioriteetidega. Samuti osales Eurojust uue, 2014.–2017. aasta poliitikatsükli mitmeaastaste strateegiakavade koostamisel ja nende lisamisel tegevuskavadesse.
- ▶ 2013. aasta jaanuaris alustas tööd Europoli küberkuritegevuse vastase võitluse Euroopa keskus (EC3). Eurojust nimetas juhtrühma ühe riikliku liikme ja saatis keskusesse ajutiselt ühe töötaja.
- ▶ 7. juunil 2013 sõlmis Eurojust koostöölepingu Liechtensteini Vürstiriigiga.
- ▶ 15. juulil 2013 sõlmis Eurojust vastastikuse mõistmise memorandumid Interpoliga ja 18. detsembril 2013 Frontexiga.
- ▶ Eurojust toetas rahaliselt 34 ühist uurimisrühma. Peale selle algatati ühiste uurimisrühmade saavutatud tulemuste hindamise projekt. Hindamisandmete kogumine aitab paremini leida lahendusi õiguslikele ja praktilistele probleemidele.
- ▶ Eurojusti 2013. aasta eelarve oli 32,2 miljonit eurot. Eelarve täitmise määr oli rekordiline 99,6%.

Täname endist asepresidenti ja Luksemburgi riiklikku liiget **Carlos Zeyenit**, endist Kreeka riiklikku liiget **Lampros Patsavellast** ning endist Saksamaa riiklikku liiget **Hans-Holger Herrnfeldi** nende töö ja väärtusliku panuse eest Eurojusti tegevusse.

C. Zeyen, 1. aprill 2007 – 1. oktoober 2013

L. Patsavellas, 1. juuni 2005 – 31. mai 2013

H. Herrnfeld, 1. september 2010 – 31. mai 2013

Täname **Raivo Seppa** tema suurepärase töö eest Eurojusti asepresidendina.

Asepresident, 13. september 2007 – 8. november 2013

Eurojusti riiklike liikmete kolleegium, 2013

Michèle Coninsx, Belgia

Mariana Ilieva Lilova, Bulgaaria

Lukáš Stary, Tšehhi Vabariik

Jesper Hjortenborg, Taani

Annette Böhringer, Saksamaa

Raivo Sepp, Eesti

Robert Sheehan, Iirimaa

Nikolaos Ornerakis, Kreeka

Francisco Jiménez-Villarejo, Hispaania

Sylvie Petit-Leclair, Prantsusmaa

Josip Čule, Horvaatia

Francesco Lo Voi, Itaalia

Katerina Loizou, Küpros

Gunārs Bundzis, Läti

Laima Čekelienė, Leedu

Olivier Lenert, Luksemburg

László Venczli, Ungari

Donatella Frendo Dimech, Malta

Jolien Kuitert, Madalmaad

Ingrid Maschl-Clausen, Austria

Mariusz Skowroński, Poola

João Manuel Da Silva Miguel, Portugal

Daniela Buruiană, Rumeenia

Malči Gabrijelčič, Sloveenia

Ladislav Hamran, Slovakkia

Harri Tiesmaa, Soome

Leif Görts, Rootsi

Frances Kennah, Ühendkuningriik

2013

Kiirülevaade

19. ja 20. juuni

Taktikaline ja strateegiline nõupidamine terrorismi
teemal: nõukogu 28. novembri 2008. aasta
raamotsuse 2008/919/JSK lisaväärtus ja mõju

7. juuni, Luxembourg

Koostööleping Eurojusti ja
Liechtensteini vahel

27. ja 28. juuni

Ühiste uurimisrühmade ekspertide 9. koosolek

JAANUAR

VEEBRUAR

MÄRTS

APRILL

MAI

JUUNI

11. veebruar

Euroopa Parlamendi kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade
komisjoni ning kuritegevuse, korruptsiooni ja rahapesu
erikomisjoni külastus

17. ja 18. aprill

Genotsiidi, inimsusevastaste kuritegude ja sõjakuritegude
vastaste kontaktasutuste võrgustiku kohtumine

25. ja 26. aprill

Peaprokuröride ja prokuratuurijuhtide
konsultatiivfoorumi kohtumine

9. september
Eurojusti uute ruumide lõplik projekt

29. september
Haagi rahvusvaheline päev

27. ja 28. november
Eurojusti ja keskkonnakuritegusid uurivate prokuröride Euroopa võrgustiku strateegiline nõupidamine „Keskkonnakuritegude menetlemise tõhusam koordineerimine kogu ELis. Eurojusti roll”

14. ja 15. november
Eesistujariigi Leedu ja Eurojusti seminar „Piiriüleste aktsiisipettuste suurenev oht Euroopa Liidus”

JUULI

AUGUST

SEPTEMBER

OKTOOBER

NOVEMBER

DETSEMBER

1. juuli
Horvaatia ühines Euroopa Liiduga

14. ja 15. oktoober
Eurojusti seminar „Kas võitlus piiriüleste kuritegudega muutub tõhusamaks?”

13. detsember
Peaprokuröride ja prokuratuurijuhtide konsultatiivfoorumi kohtumine

15. juuli, Haag
Interpoli peasekretäri külaskäik ning Eurojusti ja Interpoli vastastikuse mõistmise memorandumi allkirjastamine

29. ja 30. oktoober
Genotsiidi, inimsusevastaste kuritegude ja sõjakuritegude uurimise ja nende eest vastutusele võtmise kontaktasutuste võrgustiku kohtumine

18. detsember, Varssavi
Eurojusti ja Frontexi vastastikuse mõistmise memorandum

17. juuli
Avaldatakse komisjoni ettepanek Eurojusti käsitleva määruse kohta

29. oktoober ja 10. detsember
Asepresidentide valimine

Eurojust

1.1. Ülesanne, eesmärk ja juhtpõhimõtted

Meie ülesanne

Eurojusti ülesanne on toetada ja tõhustada riikide ametiasutuste omavahelist koostööd ja koordineerimist Euroopa Liitu ohustavate raskete piiriüleste kuritegude tõkestamisel.

Meie eesmärk

Eurojusti eesmärk on aktiivselt tegutseda õiguslase koostöö valdkonnas ja olla pädevuskeskus Euroopa Liidu tõhusas võitluses organiseeritud piiriülese kuritegevuse vastu.

Juhtpõhimõtted

Eurojust lähtub oma töös järgmistest põhimõtetest.

- ▶ Meie tulevik rajaneb liikmesriikide, ELi asutuste, rahvusvaheliste organisatsioonide ja kolmandate riikidega vastastikuse usalduse loomisel ning ühiste eesmärkide saavutamise nimel tehtaval koostööl.
- ▶ Meie eesmärk on koordineerida oma tegevust ja teha koostööd teiste asutuste ja organitega Euroopa vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneval alal.
- ▶ Me soovime tagada parimaid tulemusi, pakkudes kvaliteetseid teenuseid, mis vastavad huvirühmade vajadustele.
- ▶ Me kogume teavet parima praktika kohta ning jagame oma teadmisi riikide õigusasutuste ja teiste partneritega, et aidata kaasa võitlusele raskete kuritegudega.
- ▶ Me edendame õiguslase koostöö õiguslike vahendite nõuetekohast rakendamist ning aitame kaasa nende edasiarendamisele.
- ▶ Me kohaldame usaldusväärse juhtimise, kulu-tõhususe, efektiivsuse, juhtrolli ja läbipaistvuse põhimõtteid, tuginedes oma töötajate professionaalsusele ja pühendumusele ning tööjõu parimale juhtimisele.

1.2. Riiklikud esindused, kolleegium ja kolmandate riikide sideprokurörid

1.2.1. Koosseis

Eurojusti kuulub 28 riiklikku liiget (üks igast liikmesriigist), kes on lähetatud kooskõlas vastava riigi õigussüsteemiga. Riikliku liikme ametiaeg kestab vähemalt neli aastat. Riiklike liikmete igapäevane töökoht on Eurojusti peakorteris Haagis.

Lisaks on enamikele riiklikele liikmetele abiks asetäitja ja assistent. Praegu tegutsevad riiklike liikmete, asetäitjate ja assistentidena kõrgemprokurörid ja kohtunikud.

2013. aasta lõpu seisuga koosnesid riiklikud esindused 65 esindajast, kellest 44 olid lähetatud Eurojusti. Kahekümne kaheksast riiklikust liikmest 25 olid lähetatud Haagi; riiklikele liikmetele olid abiks 19 asetäitjat ja 18 assistenti, kellest omakorda vastavalt 9 ja 11 olid lähetatud Eurojusti. Liikmesriigid lähetasid oma riiklikesse esindustesse 11 riiklikku eksperti. Riiklikud esindused registreerisid 2013. aastal kokku 1576 kriminaalasja.

Riiklikud liikmed moodustavad Eurojusti kolleegiumi, mis vastutab Eurojusti korralduse ja toimimise eest. Eurojusti president on Michèle Coninx, kes on Belgia riiklik liige. 2013. aastal nimetati asepresidentideks Hispaania riiklik liige Francisco Jiménez-Villarejo ja Slovakkia riiklik liige Ladislav Hamran.

Eurojusti tegevust toetab haldusstruktuur, mida juhib haldusdirektor, ning Eurojusti juures tegutsevad Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku, ühiste uurimisrühmade võrgustiku ja genotsiidivõrgustiku sekretariaadid.

Peale selle tegutseb Eurojustis alates 2005. aastast Norrast lähetatud sideprokurör. 2001. aastal lähetas USA sideprokuröri Eurojusti; uue sideprokuröri nimetamine on ootel.

1.2.2. Pädevus, ülesanded ja volitused

Eurojusti pädevus hõlmab samu süütegude liike nagu Europolil, sealhulgas terrorismi, narkokaubandust,

inimkaubandust, võltsimist, rahapesu, küberkuritegevust, vara või avalike hüvede vastaseid kuritegusid, kaasa arvatud pettust ja korruptsiooni, Euroopa Liidu finantshuve kahjustavaid kuritegusid, keskkonnakuritegusid ning kuritegelikus ühenduses osalemist. Liikmesriigi pädeva asutuse taotlusel võib Eurojust abistada ka muud liiki süütegude uurimisel ja süüdistuste esitamisel. Üldjuhul tegeleb Eurojust kahe või enama liikmesriigiga seotud taotlustega, kuid võib abistada ka asjades, mis puudutavad ainult ühte liikmesriiki ja kolmandat riiki või ühte liikmesriiki ja Euroopa Liitu.

Eurojusti peamised ülesanded on ergutada ja toetada kuritegude uurimise ja süüdistuste esitamise koordineerimist liikmesriikides, parandada koostööd liikmesriikide pädevate asutuste vahel ning toetada igal võimalikul viisil riikide ametiasutusi kuritegude uurimisel ja süüdistuste esitamisel. Eurojust võib tegeleda kas ühe või mitme riikliku liikme kaudu või kolleegiumina. Oma ülesannete täitmisel võib Eurojust paluda liikmesriikide pädevatel asutustel:

- ▶ alustada konkreetse juhtumi osas uurimist või süüdistuse esitamist;
- ▶ nõustuda, et üks riikidest võib olla paremas olukorras konkreetse juhtumi uurimise või süüdistuse esitamise alustamiseks;
- ▶ koordineerida oma tegevust üksteisega, näiteks luua ühine uurimisrühm;
- ▶ esitada Eurojustile teavet, mis on ametile vajalik selle ülesannete täitmiseks, ja/või
- ▶ teha uurimise eritoiminguid või võtta mis tahes muid meetmeid, mis on uurimise või süüdistuste esitamise seisukohalt põhjendatud.

Peale selle võib Eurojust riikide pädevate asutuste taotlusel aidata lahendada konkreetset juhul esinevaid kohtualluvuse konflikte ning õigusalasest koostöös tekkinud raskusi või korduva keeldumise probleemi, esitades asjaomaste liikmesriikide pädevatele asutustele mitesiduvaid arvamusi.

Riiklikud liikmed võivad kasutada ka volitusi, mis kuuluvad neile kui riigisisese õiguse alusel tegutsevatele pädevatele asutustele. Enamikul riiklikel liikmetel on õigus seoses abitaotlustega saada, edastada, uurida ja anda lisateavet ning aidata kaasa selle edastamisele. Kokkuleppel riigi ametiasutusega võib kasutada ka õigust esitada ja täita õigusalse koostöö taotlusi, taotleda Eurojusti koordineerimisnõupidamistel vajalike uurimistoimingute tegemist liikmesriikides ning lubada ja koordineerida kontrollsaadeti. Kiireloomulistel juhtudel on enamikul riiklikel

liikmetel otsene õigus lubada ja koordineerida kontrollsaadeti ning täita õigusalse koostöö taotlusi. Enamikul riiklikel liikmetel on õigus osaleda ühistes uurimisrühmades.

Erakorraline koordineerimisüksus. Eurojusti riiklikud esindused on kättesaadavad ööpäevaringselt. Kiireloomuliste taotluste korral ja kooskõlas Eurojusti otsuse artikliga 5a võib erakorraline koordineerimisüksus võtta vastu ja menetleda riiklike asutuste abitaotlusi väljaspool tavapärast tööaega. 2011. aasta juuniks oli Eurojust seadnud sisse telefonikõnede haldamise süsteemi, mis suunab telefonikõne asjaomase riikliku esinduse erakorralise koordineerimisüksuse töötajale. See võimaldab helistajal rääkida oma emakeeles. Erakorralise koordineerimisüksuse töötaja võib rakendada asjakohaseid meetmeid, näiteks võtta ühendust teise riikliku esinduse erakorralise koordineerimisüksuse töötajaga.

1.2.3. Juhtimine ja töömeetodid

Eurojusti juhtimisstruktuur on hübriidse olemusega. Riiklikud liikmed, kelle on ametisse nimetanud riikide ametiasutused ja kelle staatus vastab riigisisesele õigusele, ühendavad jõupingutused haldusdirektori alluvuses töötavate ELi töötajatega. Eurojusti tegevus jaguneb kolme omavahel seotud rühma.

▶ **Eurojusti tegevus kriminaalasjades** on seotud riiklike esinduste ja kolleegiumi tegevusega õigusalse koostöö koordineerimisel, mis on ELi toimimise lepingu artikli 85 esimese lõigu kohaselt Eurojusti esmane eesmärk. Selle alla kuulub tegevus kriminaalasjades riikide ametiasutuste taotluste alusel ning tegevus liikmesriikidelt, Europolilt ja OLAFilt saadud teabe alusel.

▶ **Strateegiline tegevus** hõlmab tegevust, mis nõuab institutsioonilist või protsessipõhist lähenemisviisi kogu organisatsioonis. Poliitikakujundamisega seotud töö on kahesuunaline: ühelt poolt töötatakse välja põhimõtteid ja suuniseid Eurojusti operatiivtegevuse reguleerimiseks ning teiselt poolt koostatakse niisuguseid dokumente nagu strateegilised aruanded, kriminaalasjadega seotud uuringud, poliitikadokumendid ja arvamused õigusaktide eelnõude kohta, aga ka strateegilised projektid, mis keskenduvad õigusalse koostöö konkreetsetele valdkondadele ja mille eesmärk on analüüsida tööd kriminaalasjadega Eurojustis; samuti selgitatakse välja parandamist vajavad valdkonnad ja edendatakse õigusalse koostöö parimat praktikat.

▶ **Haldustöö** tähendab haldusülesandeid, nagu finantsjuhtimine, haldustoe korraldamine ja juhti-

mine ning muud teenused, mis kaudselt toetavad Eurojusti tegevust kriminaalasjades.

Kolleegiumi tegevus. Kolleegium astus praktilisi samme operatiivtegevusele pühendatava aja suurendamiseks ja vähendas haldusküsimustega tegelemisele kulutatavat aega. 2011. aastal tõhustas kolleegium operatiivküsimuste käsitlemist kolleegiumi täiskogu istungitel. 2012. aastal täpsustas kolleegium oma töömeetodeid ja toimimist ning oli seetõttu 2013. aastal suuteline töötama veelgi tõhusamalt ja tulemuslikumalt. Eurojusti käesoleva praktika kohaselt eristatakse kolleegiumi nõupidamisi halduskoguna ja nõupidamisi põhitegevuse küsimustes.

Kolleegiumi töörühmad. Kolleegiumi abistavad tema töös ja otsuste langetamisel üheksa töörühma, kes tööd ja otsuseid ette valmistavad. Töörühmad koosnevad kolleegiumi liikmetest, kes osalevad töörühmades vabatahtlikult, tuginedes oma erialateadmistele. Kolleegiumi töörühmade jaotus peegeldab kolleegiumi peamisi töövaldkondi.

Juhtkond. Juhtkond toetab presidenti tema tööülesannete täitmisel ning peale presidendi kuulub sellesse kaks asepresidenti. Haldusdirektor täidab abistavat rolli. President teostab järelevalvet haldusdirektori tagatava igapäevase juhtimise üle ja juhib kolleegiumi tööd. Eurojusti töökorra kohaselt kutsub president kokku kolleegiumi koosolekuid ja juhatab neid, esindab Eurojusti ning allkirjastab kolleegiumi nimel kõik ametlikud dokumendid. Juhtkond kooskõlastab ja tagab kolleegiumi töös ühtse lähenemisviisi operatiivtegevuse, strateegiakujundamise ja juhtimise vaatenurgast.

1.2.4. Koolitus

Euroopa õigusalase koolituse võrgustik. Eurojust ja Euroopa õigusalase koolituse võrgustik jätkasid koostööd õiguslaste koolituse vallas kooskõlas 2008. aastal sõlmitud vastastikuse mõistmise memorandumiga. Kaheksa prokuröri ja kohtunikku Austriast, Bulgaariast, Itaaliast, Hispaaniast ja Poolast olid Eurojustis pikaajalisel praktilisel, osaledes oma päritoluriigi riikliku esinduse igapäevatöös. Lisaks osalesid riiklike esinduste liikmed aktiivselt kahel Euroopa õigusalase koolituse võrgustiku seminaril, kus käsitleti *praktilist*

rahvusvahelist õiguskooostööd kriminaalasjades. Seminaridel keskenduti vastastikusele õigusabile ja Euroopa vahistamismääruste täitmisele seoses järgmiste riikidega: Prantsusmaa, Rumeenia ja Itaalia (märts, Pariis) ning Soome, Rootsi ja Portugal (aprill, Lissabon). Eurojust toetas ka Euroopa Politseikolledži ja Euroopa õigusalase koolituse võrgustiku ühiste uurimisrühmade koolitust, mis toimus septembris.

Euroopa Politseikolledž. Kooskõlas 2009. aastal sõlmitud vastastikuse mõistmise memorandumiga tõhustati Eurojusti ja Euroopa Politseikolledži koostööd koolituse valdkonnas. Nii nagu varasematel aastatel, osales Eurojust Euroopa Politseikolledži kursustel ja veebiseminaridel. Lõplikult sai valmis Eurojusti käsitlev ühine õppekava, mis esitati Euroopa Politseikolledži juhatusele.

1.2.5. Eurojusti siseriiklik koordineerimissüsteem jann *fiches suédoises*

Eurojusti siseriiklik koordineerimissüsteem. Igas liikmesriigis on loodud Eurojusti siseriiklik koordineerimissüsteem eesmärgiga koordineerida peamiste õigusalase koostöö eest vastutajate, näiteks Eurojusti ja Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku kontaktisikute ning teiste asjakohaste võrgustike, näiteks ühiste uurimisrühmade võrgustiku ja genotsiidivõrgustiku esindajate tegevust. Muude põhiülesannete seas toetab Eurojusti siseriiklik koordineerimissüsteem teabevahetust Eurojusti ja liikmesriikide vahel, tagades teabe tõhusa ja usaldusväärse edastamise Eurojusti kohtuasjade haldamise süsteemi, hõlbustab juhtumite jaotamist Eurojusti ja Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku vahel ning on tihedates suhetes Europol'i riiklike üksustega. Eurojusti siseriikliku koordineerimissüsteemi rakendamise tase on liikmesriigiti erinev, kuid 2013. aastal tehti jätkuvalt edusamme.

Fiches suédoises. Eurojust toetab 28 siseriikliku koordineerimissüsteemi rakendamist nn *fiches suédoises* abil. See on Eurojusti siseriiklikke koordineerimissüsteeme kajastav eriteabevahend. *Fiches suédoises* annab ülevaate iga liikmesriigi siseriikliku koordineerimissüsteemi ülesehitusest ja koosseisust ning Eurojust ajakohastab seda.

1.3. Eurojusti haldamine

Selles punktis kirjeldatakse haldustegevust 2013. aastal. Kolleegiumi tööd toetab haldusstruktuur, mida juhib haldusdirektor.

2013. aasta lõpul oli 230 haldustöötajat. Neist 203 olid ajutised ja 27 lepingulised töötajad. Lisaks töötab

Eurojusti haldusstruktuuris kolm lähetatud riiklikku eksperti. Lisateave haldusjuhtimise ja haldusalase arengu kohta on Eurojusti haldusdirektori 2013. aasta tegevusaruandes.

Eelarve täitmise määr. Eelarve täitmise määr kerkis 2013. aastal 99,6%-ni (32,4 miljonist eurost 32,2 miljonit eurot), mis on Eurojusti ajaloos seni parim näitaja; viimase nelja aasta keskmine määr on 97,8%. Ka maksete tegemise määr (86,8%) oli 2013. aastal viimase nelja aasta keskmisest (82,8%) kõrgem.

Ühiste uurimisrühmade rahaline toetamine. 2013. aastal lõppes teine ühiste uurimisrühmade rahastamise projekt, mis põhines programmi „Kuritegevuse ennetamine ja selle vastu võitlemine” raames saadud Euroopa Komisjoni toetusel. See projekt võimaldas Eurojustil 2010. aasta oktoobrist 2013. aasta septembrini toetada 95 erinevat ühist uurimisrühma, milles osales 22 liikmesriiki. 2013. aasta septembris otsustas Eurojust tagada ühiste uurimisrühmade rahalise toetamise järjepidevuse, rahastades uurimisrühmi oma korralisest eelarvest. Et tagada parem kooskõla erinevate projektide vahel, mida organisatsioon ühiste uurimisrühmade valdkonnas ellu viib, on uurimisrühmade toetuste haldamine tehtud ülesandeks ühiste uurimisrühmade võrgustiku sekretariaadile.

Töötajad. 2013. aasta ametikohtade loetelu täitmise määr oli 95,3%. Ülejäänud kohad on kavas täita 2014. aasta esimeses kvartalis. Et aga 2014. aastal tuleb ametikohtade arvu vähendada ja aasta lõpuks tuleb teha eelarvekärpeid, ei saa kõiki vabu ametikohti täita. Algatatud on projekt, mille eesmärk on vähendada ametikohtade arvu vajalikus ulatuses (tulenevalt ELi institutsioonide eelarveotsusest) Eurojusti töötajatega sõlmitud lepinguid lõpetamata.

Haldusstruktuur. 2013. aastal viidi lõpule haldusstruktuuri ümberkorraldamine, mis hõlmas ümberklassifitseerimist ja konkurentsipõhist värbamist. See aitas kaasa ametikohtade loetelu peaaegu sajaprotsendilisele täitmisele.

Eurojusti peakorter. Eurojusti uued ruumid hakkavad paiknema Haagi rahvusvahelises kvartalis Jan Willem Frisolaani tänaval, teistest rahvusvahelistest organisatsioonidest ja Europolist jalutuskäigu kaugusel. Uute ruumide lõplik projekt kiideti heaks 2013. aastal ning tehniline kirjeldus esitati vastuvõtvale riigile ja Eurojustile hindamiseks 2013. aasta detsembris. Haagi linnavalitsus kinnitas ehitusloa. Ehitus peaks plaanide kohaselt algama 2014. aasta suvel ja hoone valmima 2016. aasta detsembris. Eurojust võib sisse kolida 2017. aasta alguses.

Koostöö justiits- ja siseküsimumuste asutustega. Eurojust osales justiits- ja siseküsimumuste asutuste tegevuses, mis 2013. aastal keskendus välissuhtele, töötajatele, liikuvusele ja koolituse koordineerimisele. Novembris korraldati koostöös Euroopa Parlamendiga teabeüritus, arvestades komisjoni teatist Euroopa õiguskaitse koolitusprogrammi loomise kohta, mille eesmärk on suurendada ELi suutlikkust võitluses kuritegevusega. Jätkus Eurojusti tava vahetada oma tööplaani teiste justiits- ja siseküsimumuste asutustega.

Vasakult paremale: Jacques Vos, tugiteenused; Mike Moulder, eelarve-, finants- ja hanketalitus; Vincent Jamin, ühiste uurimisrühmade võrgustiku sekretariaat; Alinde Verhaag, analüüsitalitus; Klaus Rackwitz, haldusdirektor; Jon Broughton, infohalduse talitus; Alfredo García Miravete, operatiivtoe talitus; Diana Alonso Blas, andmekaitseametnik; Matevž Pezdirc, genotsiidivõrgustiku sekretariaat; Carla García Bello, kolleegiumi õigussekretär; Claudia Trif, personalitalitus; Catherine Deboyser, õigustalitus.

1.4. Eurojust ja õigustöötajate võrgustikud

Eurojusti juures tegutsevad Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku, ühiste tööühikute võrgustiku ja genotsiidivõrgustiku sekretariaadid ning Eurojust aitab kaasa riiklike esinduste ja võrgustike suhtlusele nende ühises põhitegevuses. Sekretariaadid kasutavad võrgustikele teenuste osutamisel Eurojusti haldusressursse. Eurojust toetab ka Euroopa Liidu liikmesriikide peaprokuröride ja prokuratuurijuhide konsultatiivfoorumi (edaspidi „konsultatiivfoorum”) tegevust, tugevdades ELi sisejulgeoleku strateegia õiguspõhiseid.

1.4.1. Euroopa õigusalase koostöö võrgustik

Euroopa õigusalase koostöö võrgustik loodi 29. juuni 1998. aasta ühismeetmega 98/428/JSK (asendatud nõukogu 16. detsembri 2008. aasta otsusega 2008/976/JSK) liikmesriikide kontaktasutuste võrgustikuna, et hõlbustada õigusalast koostööd kriminaalasjades. Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku haldamise eest vastutab võrgustiku sekretariaat.

Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku ja Eurojusti ühine tööühik. Jätkus töö ühisdoku-

mendiga, milles kirjeldatakse Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku ja Eurojusti teenuseid ning mille eesmärk on aidata õigustöötajatel otsustada, kas konkreetset kriminaalasja peaks käsitlema Euroopa õigusalase koostöö võrgustik või Eurojust.

Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku eesistujakolmik. 23. oktoobril kohtusid Eurojusti juhtkond ja haldusdirektor ning Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku eesistujakolmik, et arutada koostöö tugevdamist, Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku 2014.–2015. aasta eelarvet ning kuuendat vastastikust hindamist, mis käsitleb muudetud Eurojusti otsuse praktilist rakendamist ja toimimist. Käimasoleva kuuenda vastastikuse hindamise raames antakse soovitusi ka Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku sekretariaadile. Eurojust julgustas Euroopa õigusalase koostöö võrgustikku kaaluma Eurojusti siseriiklike koordineerimissüsteemide kasutamist õigusalases koostöös filtrina.

E-õiguskeskonna portaal. Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku veebileht liidetakse e-õiguskeskonna portaaliga, millest saab õigusalane elektrooniline keskpunkt ja õigustöötajate kasulik töövahend.

Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku üld- ja piirkondlikud koosolekud. Toimus kaks üldkoosolekut, mis andsid võrgustiku kontaktisikutele võimaluse vahetada kogemusi ning arutada praktilisi ja õiguslikke probleeme, mis on liikmesriikidel kriminaalasjades tehtavas rahvusvahelises õiguslases koostöös ette tulnud. Eurojust oli neil koosolekutel esindatud. Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku 40. üldkoosolekul, mis toimus ajal, mil ELi eesistujariik oli Lirimaa, keskenduti pettustevastasele võitlusele ning arestimis- ja konfiskeerimisotsuste praktilisele kohaldamisele. Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku 41. üldkoosolekul, mis toimus ajal, mil ELi eesistujariik oli Leedu, keskenduti võrgustiku koostööle kolmandate riikidega, sealhulgas ELi idapartnerlusega hõlmatud riikidega. Võrgustik korraldab ka piirkondlike koosolekuid, kus käsitletakse eelkõige piirkondliku iseloomuga probleeme. Piirkondlikele koosolekutele kutsutakse sageli osalema Eurojusti asjaomaste riiklike esinduste esindajaid.

1.4.2. Ühiste uurimisrühmade võrgustik

Ühiste uurimisrühmade riiklike ekspertide võrgustik loodi 2005. aastal eesmärgiga edendada ühiste uurimisrühmadega seotud teabe ja parima praktika vahetamist liikmesriikide vahel. Võrgustiku sekretariaat on Eurojusti juures tegutsenud alates 2011. aastast, mis kinnitab vajadust võrgustiku ja Eurojusti vahelise suhtluse ja vastastikuse täiendavuse järele.

Veebilehe piiratud ala. 9. aastakoosolekul (27. ja 28. juuni) käivitati ametlikult ühiste uurimisrühmade võrgustikule ettenähtud piiratud ala. See ala, mis on Eurojusti veebilehel ligipääsetav riiklikele ekspertidele, on kavandatud ekspertide suhtluseks ning selle eesmärk on toetada teadmiste, parima praktika ja kogemuste vahetamist. Toimivana peaks see vahend hõlbustama õigustöötajate juurdepääsu vajalikule õigusteabele, mis lihtsustab ühiste uurimisrühmade moodustamist ja tõhusat toimimist.

Hindamisvorm. Ekspertid kiitsid ühiste uurimisrühmade võrgustiku sekretariaadi ettepaneku alusel heaks uurimisrühmade hindamise vormi sisu ja ülesehituse. Hindamisvormi eesmärk on aidata ühiste uurimisrühmade kui vahendi hindajatel hinnata uurimisrühmade tegevust ja saavutatud tulemusi (vt 4. peatükk, „Aasta põhifookus – ühiste uurimisrühmade hindamine”).

Ühiste uurimisrühmade rahastamine. 1. septembril 2013 võttis Eurojust kohustuse jätkata ühiste uurimisrühmade tegevuse rahastamist oma korralisest eelarvest. Edasise rahastamise haldamise eest vastutab ühiste uurimisrühmade sekretariaat (vt punkt 2.4 „Eurojust ja ühised uurimisrühmad”).

Aastakoosolek. Aastakoosolek, mis toob kokku riiklikud eksperdid ning Eurojusti riiklikud liikmed, nende asetäitjad ja assistendid, andis võimaluse arutada kõigile huvi pakkuvaid teemasid, mis on seotud ühiste uurimisrühmadega. Sel aastal põhinesid operatiivteabe avaldamise ja tõendite lubatavusega seotud arutelud töötubades reaalsel kriminaalasjal, mille lahendamist Eurojust toetas.

1.4.3. Genotsiidivõrgustik

Kontaktpunktide võrgustik genotsiidi, inimsusevastaste kuritegude ja sõjakuritegude uurimiseks ja nende eest vastutusele võtmiseks (genotsiidivõrgustik) loodi nõukogu otsusega 2002/494/JSK ja kinnitati uuesti nõukogu otsusega 2003/335/JSK. 2011. aasta juulis loodi genotsiidivõrgustiku sekretariaat, et tagada riikide asutuste tihe koostöö nende kuritegude uurimisel ja süüdlaste vastutusele võtmisel. Genotsiidivõrgustiku koosolekute ja sekretariaadi töö korraldamisega annab Eurojust õigustöötajatele ainulaadse võimaluse kohtuda, pidada arutelusid, vahetada teavet, parimat praktikat ja kogemusi ning uurimisel ja süüdistuste esitamisel koostööd teha ja üksteist abistada.

Strateegilised muudatused. Euroopa tasandi tegevus hõlmas nõukogus peetud arutelusid selle üle, kuidas ELi institutsioonide ja liikmesriikide tervikliku strateegia ja tegevuskava alusel tõhustada võitlust karistamatusega ning raskete rahvusvaheliste kuritegude uurimist ja süüdlaste vastutusele võtmist.

Veebilehe piiratud ala. Genotsiidivõrgustiku sekretariaat lõi veebilehe piiratud ala, mis võimaldab liikmetel saada teavet ja omavahel suhelda konfidentsiaalses keskkonnas.

Aastakoosolekud. Eurojusti ruumides peeti genotsiidivõrgustiku 14. ja 15. koosolek. Mõlemale koosolekule kogunesid peaaegu kõikide liikmesriikide esindajad, nende Kanada, Norra, Šveitsi, USA, Rahvusvahelise Kriminaalkohtu ja rahvusvaheliste *ad hoc* kriminaalkohtute kolleegid ning Punase Risti rahvusvahelise komitee, Interpoli ja kodanikuühiskonna esindajad. Mõlemal koosolekul arutasid genotsiidivõrgustiku liikmed ÜRO uurimiskomisjonide tähtsust ja nende panust võitluses inimõiguste rikkujate karistamatusega ning vahetasid mõtteid ka ametnike isikupuutumuse, üksikisikute isikupuutumuse ja erimissioonide liikmete isikupuutumuse üle, mis võib olla vastuolus individuaalse kriminaalvastutusega. Lisaks käsitles genotsiidivõrgustik Horvaatia ulatuslikke kogemusi sõjakuritegude eest vastutusele võtmisel ja koostööd kolmandate riikide-

ga. Üks võrgustiku oluline analüüsiteema oli seotud selliste organisatsioonide vastutusega, kes sooritavad või toetavad raskeid rahvusvahelisi kuritegusid, aitavad kaasa või õhutavad niisugustele kuritegudele või saavad neist kasu.

Teemaseminar. Eurojustis toimus seminar teemal *Rahvusvaheliste kuritegude ohvrite ja tunnistajate kokkuviiimine riigi õiguskaitseasutustega*, mille korraldasid kodanikuühiskond ja genotsiidivõrgustiku sekretariaat.

1.4.4. Konsultatiivfoorum

Konsultatiivfoorum loodi 2010. aastal eesmärgiga tugevdada ELi sisejulgeoleku strateegia õigusmõõdet, vahetada kogemusi ja parimat praktikat seoses raskete kuritegude ja organiseeritud kuritegevusega, sealhulgas õigusalse koostöö vahendite kasutamisega, ning aidata kaasa ELi tasandi seadusandlikele algatustele. Eurojust pakub konsultatiivfoorumi kohtumiste ettevalmistamisel haldus-, finants- ja ka sisutuge.

Konsultatiivfoorumi kohtumised. 2013. aastal toimus Eurojustis kaks konsultatiivfoorumi kohtumist: aprillis, mil ELi eesistujariik oli Iirimaa, ja detsembris, mil ELi eesistujariik oli Leedu.

Aprillikohtumisel arutati järeldusi, milleni jõuti seminaril *Kuidas kavandata Euroopa Prokuratuur tegelikkuses toimima hakkab?* Seminaril moodustati neli töörühma,

mis kõik keskendusid Euroopa Prokuratuuri töö kindlale etapile või tahule. Samuti arutati ohvrite rolli kriminaalmenetluses ja vahetati sellekohaseid kogemusi, pidades silmas 25. oktoobri 2012. aasta direktiivi (millega kehtestatakse kuriteoohvrite õiguste ning neile pakutava toe ja kaitse miinimumnõuded) rakendamist.

Detsembrikohtumisel arutati Eurojusti käsitleva uue määruse eelnõud ja vahetati mõtteid Eurojusti töö edasise parandamise üle. Samuti jätkati arutelu Euroopa Prokuratuuri toimimise ja loomise teemal, muu hulgas seoses Eurojusti ja Euroopa Prokuratuuri erisuhtega operatiivküsimustes. Lisaks arutasid osavõtjad justits- ja siseküsimuste valdkonna arengut ning said teavet ELi sisejulgeoleku strateegia ja ELi 2014.–2017. aasta poliitikatükli kohta, sealhulgas Eurojusti tegevuse kohta selles valdkonnas.

Konsultatiivfoorumi 14. detsembri 2012. aasta kohtumise järeldused, ELi finantshuve kahjustavate süütegude küsimustiku vastuste kokkuvõte (8151/13), 26. aprilli 2013. aasta kohtumise järeldused ja Euroopa Prokuratuuri käsitleva küsimustiku vastuste kokkuvõte (11628/13) edastati ELi institutsioonidele ning avaldati nõukogu dokumentidena.

Konsultatiivfoorumi 13. detsembri 2013. aasta kohtumise järeldused edastatakse nõukogu töörühmadele 2014. aasta alguses.

Kuidas Eurojust töötab

2.1. Eurojusti koordineerimisnõupidamised

2013. aastal peeti Eurojustis 206 koordineerimisnõupidamist. Peamised korraldajad olid Prantsusmaa (45), Itaalia (23), Ühendkuningriik (15) ja Saksamaa (14); kõige sagedamini osalema kutsutud riigid olid Madalmaad (56), Saksamaa (51), Hispaania (45), Belgia (43) ja Ühendkuningriik (33). Europol osales 75 nõupidamisel. Kolmandate riikidega oli seotud 64 koordineerimisnõupidamist. Kõige sagedamini olid nendeks riikideks Šveits (15), Norra (12) ja USA (9). Viis koordineerimisnõupidamist peeti kolmandates riikides (Šveitsis (2), Bosnias ja Hertsegoviinas (1), endises Jugoslaavia Makedoonia Vabariigis (1) ja Türgis (1)).

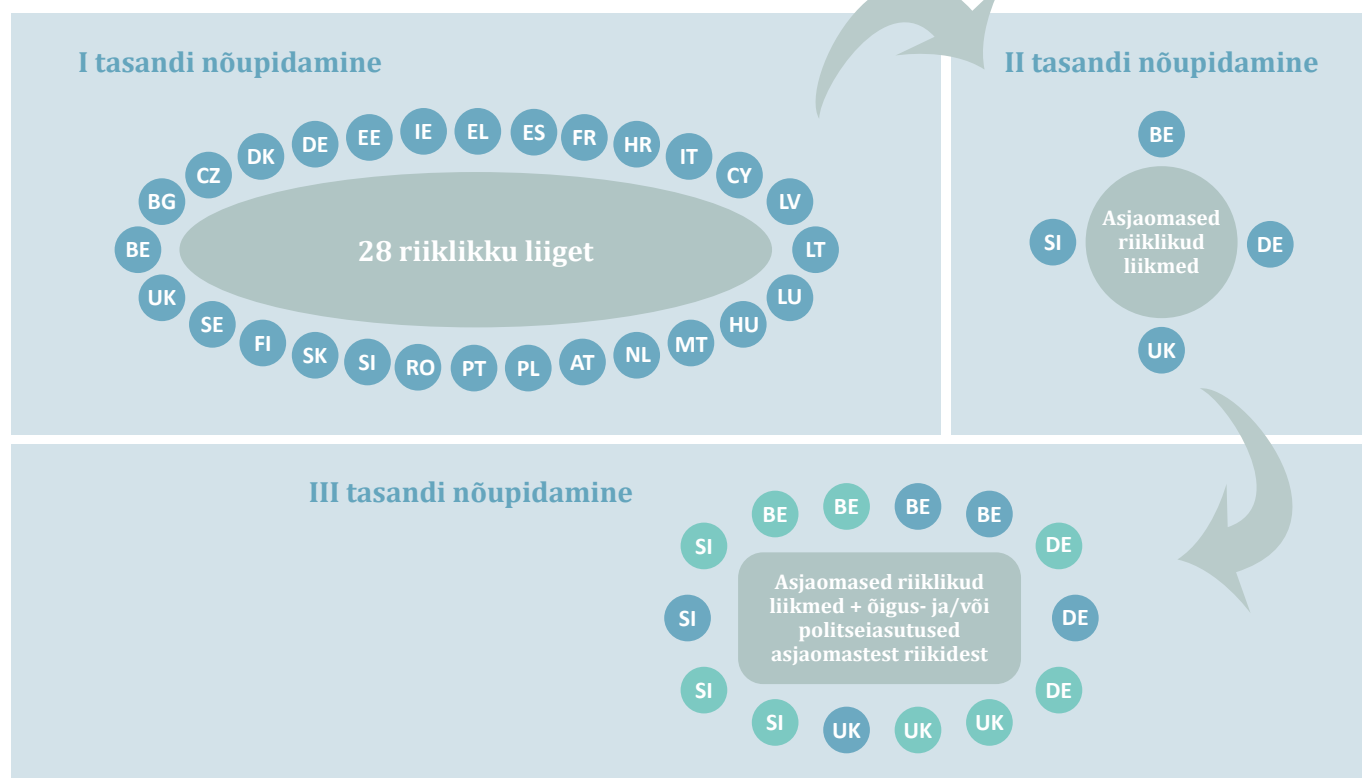
Kõige sagedamini käsitleti koordineerimisnõupidamistel (liikuvaid) organiseeritud kuritegelikke ühendusi (66 korral), kelmusi ja pettusi (60), narkokaubandust (56), rahapesu (49) ja inimkaubandust (24).

Eurojusti koordineerimisnõupidamistel osalevad liikmesriikide ja kolmandate riikide õiguskaitseasutused. See võimaldab piiriülese kuritegevuse korral viia ellu strateegilist, informeeritud ja sihipärast tegevust ning lahendada õiguslikke ja praktilisi probleeme, mis tulevad Euroopa Liidu 30 õigussüsteemi erinevustest.

Eurojust koordineerib, pakub oma ruume, majutus- ja reisikulude hüvitamist kuni kahele osalejale igast riigist, tõlketeenuseid ning õiguskoostöö eriteadmisi õiguskaitseasutustele, kes uurivad raskeid piiriüleseid kuritegusid. Eurojust pakub ka võimalust pidada videokonverentse ja koordineerimisnõupidamisi väljaspool Eurojusti, et kasutada olemasolevaid ressursse optimaalselt ja vastata õigustöötajate vajadustele.

Eurojusti koordineerimisnõupidamiste kaudu toimuv tõhus ja kiire teabevahetus võimaldab liikmesriikidel alata uurimisi, teha kindlaks võimalikud paralleelsed menetlused ja tuvastada seoseid teistes liikmesriikides menetletavate kriminaalasjadega. Nii saab vältida *ne bis in idem* juhtumeid ja kohtualluvuse konflikte ning leppida kokku menetluste üleandmises. Samuti saab planeerida uurimistoiminguid, näiteks luua ühise uurimisrühma või koordineerimiskeskuse, ja jälgida vastastikuse õigusabi taotluste täitmist. Koordineerimisnõupidamistel saavad asjaomaste riikide pädevad asutused vahetult arutada õiguslikke nõudeid ja menetlusküsimusi, mis on seotud näiteks uurimistoimingute ja sunnimeetmete, kuritegeliku tulu arestimise ja konfiskeerimise ning andmete avaldamise kohustustega.

Koordineerimisnõupidamise näide

Käibemaksupettuse juhtumi näide

Ühe Briti Neitsisaartel registreeritud ja Dubais (Araabia Ühendemiraadid) asuva rahvusvahelise kontserni Prantsuse tütarettevõtja osales süsinikdioksiidi saastekvootidega kauplemises. Ettevõtja ostis saastekvoote kolmelt Prantsuse tarnijalt. Kahele tarnijale tasuti arved, sh käibemaks, Hongkongis asuvatelt pangakontodelt. Ükski tarnija ei teavitanud Prantsuse maksuametit saastekvootide edasimüümisel kogutud käibemaksust, rikkudes nii oma kohustusi. Prantsuse tütarettevõtja sai maksusoodustust maksuametile tasumisele kuuluva käibemaksusumma ulatuses ja sai seega Prantsusmaa riigikassa arvelt pettuse teel maksuvähendust. Ettevõtja ja tema esindajate uurimise käigus kogutud tõendite alusel võis tõdeda, et tõenäoliselt oli eelnimetatud rahvusvaheline kontsern või Prantsuse tütarettevõtja (kes esindas kontserni huvisid Prantsusmaal) oma huvides välja töötanud ulatusliku käibemaksupettuste süsteemi. Madalmaades algatati sarnane uurimine ühe süsinikdioksiidi saastekvootidega kaupleva Hollandi ettevõtja suhtes, mis näitas, et ettevõtja osales käibemaksuga seotud karussell-pettuses ja et mõned kahtlusalused osalesid kuritegelikus ühenduses, mis tegeles käibemaksupettustega mitmes liikmesriigis. Uurimised näisid olevat omavahel seotud.

Eurojusti koordineerimistöö. Taotleti Eurojusti toetust ning Prantsusmaa ja Madalmaad moodustasid 2011. aastal ühise uurimisrühma. 2013. aasta oktoobris, kui uurimine oli juba üsna kaugele jõudnud, korraldati koordineerimisnõupidamine, et leppida kokku, kuidas süüdlased kummaski liikmesriigis vastutusele võtta. Saadud tõendid näitasid, et peamised kahtlusalused tegutsesid Dubais ja et rahavoog suunati Hongkongi vahakontode kaudu Dubaisse. Nõupidamise ajaks olid peaaegu kõik vastastikuse õigusabi taotlused Hispaanias, Saksamaal, Portugalis ja Hongkongis täidetud. Prantsuse ametiasutused kaalusid vastastikuse õigusabi taotluse esitamist Araabia Ühendemiraatidele, et küsitleda kahtlusaluseid ja arestida varad, mida arvati seal asuvat. Nii Prantsusmaal kui ka Madalmaadel oli piisavalt tõendeid peamisele kahtlusalusele süüdistuse esitamiseks.

Paralleelsed menetlused. Kaalul oli küsimus, kas peamine kahtlusalune jääks vahistamise korral vahi alla. Prantsusmaa puhul oli suur võimalus, et peamine kahtlusalune lastaks enne kohtumenetlust vabaks. Madalmaade ametiasutused olid kindlad, et kogutud tõendite hulk ja kuriteoga tekitatud majanduslik kahju veenab kohut hoidma kahtlusalust vahi all, mis võimaldaks mõlema riigi prokuröril läbi viia ülekuulamised ja menetlust jätkata.

Teises liikmesriigis vahi all oleva kahtlusaluse ajutine üleandmine ja küsitlemine. Osalevad ametiasutused arutasid, kas asjaomaste liikmesriikide õigusaktide kohaselt on lubatud kahtlusalune teisele poolele üle anda, et teda küsitleda ja kohtumenetlust läbi viia, või kas kahtlusalust võib kuni kohtumenetluseni vahi all hoida. Pooled olid ühel meelel, et Euroopa vahistamismääruse raamotsust rakendavad riiklikud õigusnormid lubavad sellist võimalust. Osalevad ametiasutused tõstatasid ka küsimuse, kas Prantsuse eeluurimiskohtunik võib kahtlusalust küsitleda juhul, kui teda hoitakse vahi all Madalmaades, ja esitada talle seal ametliku süüdistuse.

Ne bis in idem. Et nii Prantsusmaa kui ka Madalmaad kavatsesid esitada peamisele kahtlusalusele süüdistuse käibemaksupettustega seotud kuriteos, arutasid osalevad ametiasutused, kas süüdistus esitatakse samas kuriteos, ja jõudsid järeldusele, et eri jurisdiktsioonides oli kahe erineva ohvri (Prantsuse ja Madalmaade maksuamet) vastu toime pandud kaks erinevat pettust. Seega ei olnud sama teo eest kahekordse karistamise ohtu.

Menetluse üleandmine. Pooled leidsid, et Prantsusmaa võiks oma kriminaalasja ametlikult üle anda Madalmaadele, kus siis kahtlustatavale esitatakse süüdistus. Põhimõtteliselt ei saanud Madalmaad menetleda Prantsusmaal toimepandud kuritegu, sest selle ohver oli Prantsuse asutus ja selle oli toime pannud Madalmaade kodakondsuseta isik. Samas võis kriminaalasi Madalmaades hõlmata süüdistust kuritegelikus ühenduses osalemises. See võimalus eeldas asja edasist uurimist mõlemas riigis ja Prantsuse peaprokuröri heakskiitu.

Vara jagamine. 2013. aastaks oli uurimise tulemusena arestitud ligikaudu 7 miljonit USA dollarit. Oodata on veel vara arestimist. Liikmesriigid leppisid kokku, et konfiskeeritud vara jagatakse omavahel võrdselt.

Kolmanda isiku antud teabe jagamine. Ühise uurimisrühma liikmed kaalusid, kas uurimisrühmas mitteosalevalt riigilt saadud teavet võib seaduslikult kasutada lubatava tõendusmaterjalina, kui seda teavet jagatakse uurimisrühma liikmete vahel. Probleeme tekitas asjaolu, et teavet anti ühele uurimisrühma liikmele, mitte kõigile liikmetele. Ühise uurimisrühma liikmed leppisid kokku, et teavet saanud pool peaks teabe andjalt küsima nõusolekut teabe jagamiseks uurimisrühma teiste liikmetega.

Vahistamine. Olles konsulteerinud riiklike ametiasutustega, leppisid pooled kokku, et peamise kahtlusaluse vahistab Prantsusmaa, kus kahtlusalune regulaarselt viibis. Kautsjoni summa oli väga suur. Seejärel kavatsesid Madalmaad väljastada Euroopa vahistamismääruse, viia kahtlusaluse Madalmaadesse ja taotleda, et ta jäetaks vahi alla. Kummaski riigis pidi menetlus toimuma samal ajal. Prantsuse ametiasutused pidid hankima loa kahtlusaluse küsitlemiseks Madalmaades. Menetluse üleandmist Madalmaadele kavatseti kaaluda alles hiljem. Pooled leppisid kokku ka kriminaalasja toimikute ja tõendite vahetamises ühise uurimisrühma lepingu alusel.

Kriminaalasjas tehtud koostöö tulemusena vahistati Prantsusmaal kolm kahtlusalust. Hongkongile, Šveitsile, Ühendkuningriigile, Saksamaale, Taanile, Hispaaniale ja Ameerika Ühendriikidele esitatud vastastikuse õigusabi taotlused täideti. Prantsusmaal ja Madalmaades küsitleti kaheksat isikut, peamise kahtlusaluse suhtes, kelle asukoht oli teadmata, anti välja Euroopa vahistamismäärus ja uurimise tulemuste arutamiseks kavandati koordineerimisnõupidamine.

2.2. Eurojusti koordineerimiskeskused

2013. aastal loodi Eurojustis seitse koordineerimiskeskust järgmiste riikide algatusel: Prantsusmaa (4), Itaalia (2) ja Madalmaad (1). Uuritud kuriteoliikideks olid ebaseaduslik sisseränne (2), narkokaubandus ja inimkaubandus (1), mootorsõidukitega seotud kuritegevus (1), võltsitud kaup (1), rahapesu (1) ja pettus (1).

Eurojusti abi ööpäevaringne kättesaadavus kõigil nädalapäevadel ja koordineerimiskeskuste loomine tagab riikide ametiasutuste vahel reaajas teabedastuse ja tegevuse koordineerimise ühise realiseerimise päeval.

Eurojusti koordineerimiskeskuste eesmärk on toetada ja koordineerida vara arestimist, isikute vahistamist, hoonete ja ettevõtete läbiotsimist, arestimismääruste täitmist ja tunnistajate ülekuulamist ning võtta koheseid järelmeetmeid. Järgneva kohtumenetluse edukuses on oluline roll tõendite lubatavusel. Eurojusti koordineerimiskeskused aitavad kaasa piiriülestes kriminaalasjades positiivsete tulemuste saavutamisele.

Pettusjuhtumi näide

Prantsusmaal algas 2012. aasta veebruaris väidetava Ponzi skeemi keerukas rahvusvaheline uurimine. Kahtlusalused ja skeemis osalenud äriühingud asusid kaheksas liikmesriigis, samuti Šveitsis ja Seišellidel. Kogu Euroopas tehti kindlaks ligikaudu 400 ohvrit. Kahju suuruseks hinnati vähemalt 23 miljonit eurot. Tulu paigutati Seišellidel, Maltal ja Küprosel avatud pangakontodele ning investeeriti kinnisvarasse, laevadesse ja jahtidesse.

Eurojustilt paluti abi vastastikuse õigusabi taotluste täitmisel, et teha kindlaks kahtlusaluste ja kuritegelike teelsaadud tulu asukoht, ning ülekuulamiste, läbiotsimiste

ja vara arestimise taotlemisel. Eurojustis loodi koordineerimiskeskus, et toetada õigusasutuste üheaegset tegevust kümnes asjaomases riigis. Esimest korda osales koordineerimiskeskuses nii palju riike ja esimest korda arestiti vara korraga kuues erinevas jurisdiktsioonis, sealhulgas Seišellidel. Eritelefoniliinide, e-posti aadresside ja videokonverentside tehnikaga koordineerimiskeskus võimaldas Prantsuse eeluurimiskohtunikul jälgida hetkeseisu koos Eurojusti riiklike esindustega ja reaajas analüüsida realiseerimispäeval tõstatatud õigusküsimusi. Operatsioonis osales üle 200 õiguskaitseametniku ning selle tulemusena vahistati 16 inimest, küsitleti kuut kahtlusosalust, pangakontodel arestiti ligikaudu 700 000 eurot ning lisaks arestiti laevu, villasid, luksusautosid, kunstiteoseid ja ehteid.

Ühe osaleva liikmesriigi esindaja sõnul „... andis Eurojust prokuröridele ja õiguskaitseametnikele võimaluse teha kooskõlastatud jõupingutusi ühise eesmärgi saavutamiseks – tagada, et piirideta Euroopa ei tähendaks piirkonda, kus võib takistamatult tegeleda kuritegevusega. Võitluses kuritegevusega pole tõhusamat relva kui õigus- ja politseiasutuste kindlameelsus ja sihikindlus. Õiguskooostöö teenib just seda eesmärki ja sellest andis tunnistust ka kõnealune operatsioon.”

2.3. Teabevahetus ja kohtuasjade haldamise süsteem

Eurojusti otsusega kehtestati liikmesriikidele kohustus edastada Eurojustile teatavaid andmeid, mis on vajalikud ameti ülesannete täitmiseks ning võimaldavad tal pakkuda ennetavat tuge kriminaalasjade ja kuritegelike nähtustega tegelemisel. Eurojust kohandas oma kohtuasjade haldamise süsteemi, et hõlbustada uute andmeliikide töötlemist, ning töötas välja tehnilised vahendid, et tagada andmete struktureeritud ja turvaline edastamine Eurojustile.

2.3.1. Kohtuasjade haldamise süsteemi arendamine

Kohtuasjade haldamise süsteemi ülesehitus ja arendamine lähtub Eurojusti otsusest ning Eurojusti andmekaitse-eeskirjadest. Kohtuasjade haldamise süsteem on Eurojusti tarkvaravahend, mis aitab kohtuasjadega seotud andmeid turvaliselt talletada ja töödelda. See on vajadustele kohandatud andmebaas, mis lihtsustab Eurojusti tööd uurimise ja süüdistuste esitamise koordineerimisel, sest see sisaldab ristviiteid teabele ning annab asjaosalistele juurdepääsu käimasolevate uurimiste ja menetluste andmetele. Järelevalve isikuandmete töötlemise seaduslikkuse ja andmekaitse-eeskirjadele vastavuse üle tagavad Eurojusti andmekaitseametnik ja ühine järelevalveasutus.

2013. aastal rendati kohtuasjade haldamise süsteemi märkimisväärselt edasi. Süsteemi täiustati mitmesuguste funktsioonidega, mille vajadus tulenes nii muudetud Eurojusti otsusest kui ka kasutajate soovitud

muudatustest. Täiustati selliseid olulisi funktsioone nagu kriminaalasjade registreerimine ja jälgimine, isikuandmete import ja analüüs, seoste tuvastamine, päringute tegemine ja aruandlus. Optimeeriti vastavust Eurojusti andmekaitse-eeskirjadele, parandades sisselogimise, teavitamise ja jagamise mehhanisme ning luues uue turvamudeli, mis võimaldab tulevikus nii sise- kui ka väliskasutajatele (Eurojusti siseriiklike koordineerimissüsteemide liikmetele ja/või sideprokuröridele) paindlikumat juurdepääsu süsteemile. Täiendavad muudatused olid vajalikud Horvaatia liitumise tõttu – võimaldati juurdepääs Horvaatia riiklikule liikmele ja teistele riikliku esinduse liikmetele.

2.3.2. Artikli 13 kohane nutikas vorm

Töövahend. Artikli 13 kohane nutikas vorm on Eurojusti väljatöötatud standarditud elektrooniline vorm, mis võimaldab riikide ametiasutustel teabe struktureeritud edastamist Eurojustile kooskõlas Eurojusti otsuse artikliga 13. Vorm on kättesaadav ELi 24 ametlikus keeles. Vorm võimaldab importida edastatud andmeid kohtuasjade haldamise süsteemi. Artikli 13 alusel saadud teave on kas uus või seotud vastava riikliku esinduse algatatud juhtumiga, mida Eurojustis parasjagu menetletakse. Pärast registreerimist saab otsida võimalikke seoseid teiste kriminaalasjadega, kasutades kohtuasjade haldamise süsteemi automaatset seoste tuvastamise funktsiooni. Kui leitakse uus seos, teavitatakse sellest riiklikku esindust. Teavitatud riiklik esindus edastab tulemusel teavet andnud liikmesriigi asutusele.

Hindamine. Eurojust on rakendanud ja seadistanud kohtuasjade haldamise süsteemile andmete elektroonilise edastamise protsessi. Alates 2011. aasta juulist (ülevõtmise tähtaeg) kuni 2013. aasta juunini sai Eurojust 218 artikli 13 kohast teadet, millest 89 olid seotud Eurojustis registreeritud juhtumitega. Artikli 13 kohased teated moodustavad seni väga väikese osa Eurojustile kriminaalasjade menetlemisel riiklike asutuste kaudu edastatud teabest (samal ajavahemikul registreeriti Eurojustis kokku 2970 kriminaalasja). Kõige tavapärasem õiguslik alus teabe edastamiseks Eurojustile artikli 13 alusel on lõige 6 (eriti rasked süüteod) ja teine on lõige 5 (ühised uurimisrühmad). Kui kõik liikmesriigid artiklit 13 täiel määral rakendaksid, oleks Eurojustil võimalik anda näiteks ülevaade kõigist Euroopa Liidus tegutsevatest ühistest uurimisrühmadest.

2.3.3. Eurojusti siseriiklike koordineerimissüsteemide ja kohtuasjade haldamise süsteemi ühendamine

Uurimisprojekt. Liikmesriikide Eurojusti siseriiklike koordineerimissüsteemide liikmete ja Eurojusti kohtuasjade haldamise süsteemi vahelise tehnilise ühenduse juurutamine edenes 2013. aastal. Võttes arvesse EJ27 võrguühenduse projekti (mille käigus uuriti vajalikku võrgutaristut) tulemusi, koostati Eurojusti siseriiklike koordineerimissüsteemide uurimisprojekti raames loetelu süsteemile vajalikest vahenditest (s.t siseriiklike koordineerimissüsteemide ja kohtuasjade haldamise süsteemi vahelise

ühenduse võimalikest tehnilistest lahendustest) ja liikmesriikide eelistatud valikutest. Eurojusti siseriiklike koordineerimissüsteemide uurimisprojekti käigus kaaluti ka tehnilist mõju, mida väliskasutajate edaspidine ühendamine kohtuasjade haldamise süsteemiga ja selleks vajalik süsteemi arendamine kohtuasjade haldamise süsteemile ja muule Eurojusti taristule avaldab.

Juurdepääsuvõimalused. 2013. aasta juulis leppis kolleegium kokku ühised põhimõtted, mis reguleerivad Eurojusti siseriiklike koordineerimissüsteemide liikmete juurdepääsu kohtuasjade haldamise süsteemile. Kolleegium määras kindlaks loendis ja ajutistes töötoimikutes sisalduvate andmete nähtavuse ja haldamisõiguste eri tasemed kohtuasjade haldamise süsteemi väliskasutajate eri kategooriate jaoks ning asjaomase riikliku liikme kui andmete vastutava töötleja rolli kooskõlas õiguslike nõuete ja Eurojusti andmekaitse-eeskirjadega.

Rakendamine. Jätkus liikmesriikide ja kohtuasjade haldamise süsteemi vahelise ühenduse tehniline rakendamine. Ühendus Tšehhi Vabariigi ja Lätiga hakkas toimima. Seni on loodud ühendus viie liikmesriigiga (ühendus Bulgaaria ja Rumeeniaga on olemas alates 2012. aastast). Loodud on katseline ühendus Soome, Ungari ja Poolaga ning need liikmesriigid allkirjastasid vastastikuse mõistmise memorandumit, mis reguleerib ühenduse kasutamist. Plaanide kohaselt hakkab ühendus toimima 2014. aasta algul. Eurojusti aruanne nõukogule ja komisjonile rakendamise hetkes seisuga avaldati nõukogu 19. juuli 2013. aasta dokumendina nr 12582/13.

2.4. Eurojust ja ühised uurimisrühmad

Ühised uurimisrühmad kui piiriülese õigusabi osutamise erivahend, mis võimaldab uurimisrühmas jagada vahetult teavet ja tõendusmaterjale, ilma et oleks vaja kasutada vastastikuse õigusabi taotlemise tavapäraseid kanaleid, on endiselt üks tähtsaim õiguskaitse- ja õigusasutuste töötajate käsutuses olev töövahend.

Eurojusti eriroll ühiste uurimisrühmade moodustamises ja toimimises oli 2013. aastal seotud peamiselt järgmisega: i) ühiste uurimisrühmade jaoks sobivate juhtumite väljaselgitamine; ii) erinevate menetlussüsteemide kohta nõuannete ja teabe andmine; iii) ühiste uurimisrühmade lepingute või nende täienduste ja tegevuskavade koostamine; iv) tegevuse koordineerimine ühise realiseerimise päeval ja v) ühiste uurimisrühmade toetamine koordineerimisnõupidamiste kaudu.

2.4.1. Eurojusti tegevus kriminaalasjades

Eurojusti peakorteris või liikmesriikides korraldatud koordineerimisnõupidamised olid kasulik vahend, mis võimaldas määrata ühiste uurimisrühmade tegevuseesmärgid ja jälgida nende täitmist, hinnata ühist uurimistegevust ning otsustada edasiste sammude üle. Need sammud hõlmasid järgmist: samaaegsete vahistamiste kavandamine, kolmandatele riikidele suunatud vahistamismääruste või vastastikuse õigusabi taotluste edastamine ja täitmine, konfiskeerimismeetmetes kokku leppimine ning ühise uurimisrühma lähetatud liikmete võetavate meetmete planeerimine. Eurojust ergutas ka ühise uurimisrühma liikmeid kriminaalmenetluse uurimise strateegiat kokku leppima, sest need mõjutavad tihti uurimise käiku ja tuleb seetõttu kavandada võimalikult vara.

Varasematel aastatel on Eurojust toetanud ühiseid uurimisrühmi, mis moodustati 2000. aasta vastastikuse õigusabi konventsiooni artikli 13 või ühiseid uurimisrühmi käsitleva nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse alusel. Tulenevalt uurimise olemusest või vajadusest kaasata uurimistoimingutesse kolmandaid riike pakkus Eurojust 2013. aastal oma eriteadmisi ka ühistele uurimisrühmadele, mis on moodustatud muude õigusaktide alusel, nagu näiteks organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise ÜRO konventsioon, tolliasutuste vastastikuse abi ja koostöö konventsioon (Napoli II) ning kahepoolsed lepingud.

Faktid ja arvud. Ühiste uurimisrühmade moodustamise ja toimimise toetamine oli 2013. aastal jätkuvalt üks Eurojusti esmaseid ülesandeid. Aruandlusperioodil toetasid riiklikud liikmed 102 ühist uurimisrühma, millest 42 olid uued, 2013. aastal loodud uurimisrühmad. Riiklikud liikmed osalesid neis kas liikmesriikide pädevate asutustena või Eurojusti esindajatena kooskõlas Eurojusti otsuse artikliga 9f.

Nagu ka varasematel aastatel, käsitleti ühistes uurimisrühmades kõige raskemaid kuriteoliike, näiteks narkokaubandust, inimkaubandust, pettust ja rahapesu. Ühiseid uurimisrühmi kasutatakse aina sagedamini ka küberkuritegevuse juhtudel. Lisaks sai Eurojust liikmesriikidelt 35 teadet, mis edastati Eurojusti otsuse artikli 13 lõike 5 alusel; seitsme teatega seoses moodustati Eurojusti abiga ühine uurimisrühm. Peale selle toetas Eurojust kolme ühise uurimisrühma moodustamist, millesse olid kaasatud kolmandad riigid.

Korduvad takistused. Eurojustis 2013. aastal käsitletud juhtumitest nähtub, et ühise uurimisrühma tulemuslikku toimimist segavad teatavad õiguslikud ja praktilised probleemid. Esinesid järgmised takistused: ühise uurimisrühma lepingu sõlmimisel kehtivad erinevad vorminõuded, õigussüsteemide erinevused (eelkõige tõendite kogumine, sh pealtkuulamisel saadud materjalid, tõendite lubatavus, teabe avalikustamine ja andmete säilitamise tähtsused), kohtualluvuse konfliktid ja kriminaalmenetluste üleandmine. Eurojust tegeleb nende korduvate takistustega ja abistab õigustöötajaid nende ületamisel.

Probleemid, millega kokku puututakse, on seotud näiteks tunnistajate ülekuulamise nõuete erinevustega ja võivad mõjutada tõendite lubatavust. Teine levinud probleem puudutab kriminaalasjaga seotud teabe avaldamist. Et teabe operatiivne jagamine on ühise uurimisrühma oluline eelis, peavad uurimisrühma liikmed olema algusest peale teadlikud kaitsjale ja kohtutele tundliku materjali avaldamise ulatusest ja ajapiirangutest asjaomaste liikmesriikide õigusaktide alusel.

Inimkaubandusjuhtumi juhtumi näide

Ühes inimkaubandust ja arestitud vara konfiskeerimist käsitlevas ühises uurimisrühmas keskendus Eurojusti abi juhtumi õiguslikule küljele. Liikmesriigis A asuvaid inimkaubanduse ohvreid küsitleti liikmesriigi B politseiametnike ja prokuröride abil kooskõlas 1959. ja 2000. aasta vastastikuse õigusabi konventsiooni sätetega. Nii sai ohvrite ütlusi kasutada mõlema riigi uurimises. Ohvreid küsitlesid nende kaasmaalased, kes olid saanud erikoolitust kaitsetute ohvrite ja tunnistajate küsitlemiseks. Seejärel sai kumbki liikmesriik kasutada ühise uurimisrühma tegevuse käigus kogutud tunnistusi oma uurimises.

Ühine uurimisrühm võttis vastu otsuse, et menetlus antakse üle liikmesriigile B ja et liikmesriik B annab välja Euroopa vahistamismäärused, mis seejärel täidetakse liikmesriigis A. Liikmesriigis A asunud kurjategijad loovutati liikmesriigile B, kus nad toodi kohtu ette koos liikmesriigis B juba vahistatud kaasosalistega. Eurojusti toetusel, kes korraldas kaks II tasandi nõupidamist ja kaks koordineerimisnõupidamist, hinnati ühises uurimisrühmas tõendeid, anti üle kriminaalmenetlus ja täideti vahistamismäärused. Ühise uurimisrühma tegevuse tulemusena tehti liikmesriigis B lõplik süüdimõistev otsus. Uurimisrühma liikmed arutasid Eurojustis mõningaid lisameetmeid seoses liikmesriigis A asunud vara konfiskeerimisega, mille tagajärjel vara selles liikmesriigis edukalt konfiskeeriti.

Kaitsja õigused. Ühe konkreetse inimkaubandusjuhtumi korral nägid ühe asjaomase liikmesriigi õigusaktid ette, et kahtlusaluste advokaate tuleb teavitada tunnistajate ülekuulamisest ja neile tuleb anda võimalus ülekuulamisel viibida, sest vastasel juhul poleks tõendid olnud kohtus lubatavad. Teises asjaga seotud jurisdiktsioonis sellist nõuet ei olnud. Eurojusti toel sõlmitud ühise uurimisrühma lepingus täpsustati vastavaid nõudeid ja selle tulemusena oli võimalik võtta tunnistajatelt ütlusi kooskõlas uurimisrühma liikmete riigisiseste õigusaktidega.

Konfidentsiaalsus ja avalikustamine. Mõned liikmesriigid esitavad teabevahetuse tingimused ja konfidentsiaalsuse eeskirjad (avalikustamise eeskirjad) ühise uurimisrühma lepingu lisades. See võimaldab liikmesriikidel teha kindlaks, millistes punktides nende õigusnõuded kokku langevad. Ühes mõrvajuhtumiga seoses loodud ühises uurimisrühmas jõuti kokkuleppele, et põhimõtteliselt peaks teabe kasutamine ja jagamine olema piiramatu, kui üks pooltest ei kehtesta teabe kasutamisele piirangut (näiteks tõendusmaterjalina kohtus).

2.4.2. Ühiste uurimisrühmade ekspertide aastakoosolekud

Ühiste uurimisrühmade kui töövahendi kasutamise edendamise programmi raames korraldas Eurojust koostöös Europoliga ühiste uurimisrühmade riiklike ekspertide 9. aastakoosoleku.

Ekspertidid leppisid kokku kontrollnimekirjas, milles sisalduvaid küsimusi tuleb enne ühise uurimisrühma moodustamist käsitleda, ja heas tavas, mille kohaselt ühise uurimisrühma lepingu lisas esitatakse osalevates liikmesriikides kohaldatavad teabe avaldamise eeskirjad. Koosolekul osalejad märkisid ka, et korrapäraselt tuleks hinnata ühiste uurimisrühmade moodustamise võimalikkuse ja tõhususega seotud riske, arvestades eelkõige teabe avaldamise suhtes kohaldatavaid õigusakte ja konfidentsiaalsusküsimusi. Koosoleku järeldused avaldatakse nõukogu dokumendina ja tehakse kättesaadavaks Eurojusti veebilehel.

Õigustöötajad peavad ühiste uurimisrühmade hindamist oma töös väga kasulikuks, sest see võimaldab

neil teha kindlaks uurimisrühmade tugevad küljed ja puudused. Eurojust tunnustab ja toetab aktiivselt ühiste uurimisrühmade hindamise lisaväärtust. Lisateave selle teema kohta on 4. peatükis „Aasta põhiteema – ühiste uurimisrühmade hindamine”.

2.4.3. Ühiste uurimisrühmade rahastamine

Aastatel 2010–2013 toetas Eurojust 95 erinevat ühist uurimisrühma, mis moodustati 22 liikmesriigi osalusel, ja aitas olulisel määral kaasa ühiste uurimisrühmade üldisele arengule Euroopa Liidus.

Seoses ühiste uurimisrühmade teise rahastamisprojektiga (millega kaeti tegevusvajadused 2013. aasta lõpuni) kuulutati juulis ja septembris välja kaks täiendavat taotluste esitamise vooru. Laekus 36 uut taotlust, mis viitab juba täheldatud suundumustele ja projekti edukusele. Vastav teave on Eurojusti veebilehel või sellel lingil: <http://www.eurojust.europa.eu/Practitioners/Eurojust-Support-JITs/JITS-Funding/Pages/jits-funding-project.aspx>.

2013. aastal sai Eurojustilt rahalist toetust 34 ühist uurimisrühma, millest 18 moodustati sama aasta jooksul. Järgmisel aastal jätkab Eurojust ühiste uurimisrühmade rahalist toetamist. Alates 2014. aastast on rahalise toetuse saamise õigus ka kolmandatel riikidel, kes osalevad ühe või mitme liikmesriigi osalusel tegutsevas ühises uurimisrühmas. Võttes arvesse varasemaid kogemusi ja õigustöötajate tagasisidet, töötatakse 2014. aastal välja ja rakendatakse lihtsustatud kord.

Eurojusti operatiivtegevus

3.1. Eurojusti tegevus kuritegevusvastase võitluse prioriteetsetes valdkondades

Eurojust juhindub kuritegevusvastase võitluse prioriteetsete valdkondade määramisel nõukogu poolt ELi 2014.–2017. aasta poliitikatsükli kehtestatud prioriteetidest võitluses organiseeritud kuritegevuse ja raskete rahvusvaheliste kuritegudega. Esialgset ja lühendatud poliitikatsükli rakendati aastatel 2011–2013 ning Eurojust määras 2012. aastal oma prioriteedid selleks perioodiks järgmiselt: narkokaubandus, ebaseaduslik sisseänne ja inimkaubandus, pettused, korruptsioon, küberkuritegevus (sealhulgas laste seksuaalse kuritarvitamise kujutised), rahapesu, Euroopa Liidu finantshuve kahjustavad kuriteod, terrorism ja liikuvad organiseeritud kuritegelikud ühendused. Järgmistes alapunktides kirjeldatakse Eurojusti tegevust võitluses nende kuriteoliikidega.

2013. aastal toetas Eurojust aktiivselt kõiki Euroopa kuritegevusohutude vastu võitlemise valdkonnaülese platvormi (EMPACT) projekte, millega arendati edasi nõukogu prioriteete.

Eurojust osales aktiivselt kõigi ELi 2014.–2017. aasta poliitikatsükliks määratud üheksa prioriteedi jaoks mitmeaastaste strateegiakavade koostamises ja nende strateegiakavade integreerimises EMPACTi projektidesse. Et tagada ühtne lähenemisviis projektide toetamisele, võttis Eurojust 2013. aasta septembris vastu ühise seisukoha Eurojusti osaluse ulatuse ja tegevuskavades kindlaksmääratud konkreetsetele meetmetele antava toetuse liikide kohta. 2013. aastal tehtud eeltööle tuginedes määrab Eurojust kooskõlas nõukogu prioriteetidega kindlaks perioodi 2014–2017 prioriteetsed valdkonnad.

3.1.1. Narkokaubandus

Kuritegevuse statistika	2012	2013
Registreeritud juhtumite arv	263	239
Koordineerimisnõupidamiste arv	59	56
Ühiste uurimisrühmade arv	13	26

Suurem osa narkokaubanduse juhtumitest (184) on seotud üksnes selle kuriteoliigiga, ent 47 juhul lisandus sellele organiseeritud kuritegevus ja 17 juhul rahapesu. Narkokaubandusega seotud kriminaalasjades esitasid kõige enam koostöötaotlusi Rootsi, Prantsusmaa ja Itaalia ning koostööd taotleti kõige sagedamini Hispaanialt, Madalmaadelt ja Saksamaalt. Kokaiin oli ülekaalukalt kõige sagedamini uuritav ebaseaduslik aine (113 juhtumit), millele järgnes kanep (62 juhtumit). Kuigi selle valdkonna juhtumite arv vähenes, oli Eurojusti kvalitatiivne osalemine varasemast

suurem, sest koordineerimisnõupidamiste arv jäi samaks ja ühiste uurimisrühmade arv kahekordistus.

Nõukogu poolt aastateks 2011–2013 seatud organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse prioriteetide seas käsitletakse narkokaubandust erinevalt. Kui sünteetiliste narkootikumidega kaubitsemise tõkestamine on omaette eesmärk, siis teised narkootikumad kuuluvad üldisemate eesmärkide alla, mis on seotud näiteks Lääne-Aafrikas ja Lääne-Balkanil asuvate organiseeritud kuritegelike ühendustega või konteinerite kasutamisega ebaseadusliku kauba transportimiseks. Eurojust aitas aktiivselt kaasa kõigi narkokaubandusega seotud EMPACTi projektide elluviimisele. Sünteetiliste narkootikumidega seotud EMPACTi projekti raames osales Eurojust veebruaris ja juunis toimunud EMPACTi koosolekutel, kus üks enim kõneainet tekitanud teema oli APAAN – sünteetiliste narkootikumide tootmise lähteaine, mida seni ei ole kõigis liikmesriikides reguleeritud.

Narkokaubandusjuhtumi näide

Belgia ja Hispaania politsei- ja õiguskooostöös, mida toetasid Eurojust ja Europol, võeti sihikule alates 2007. aastast Belgias, Hispaanias, Prantsusmaal, Madalmaades ja Marokos tegutsenud narkokaubandusvõrgustik. Aastatel 2012–2013 toimunud operatsiooni tulemusena lõpetati 2013. aastal kuritegeliku ühenduse tegevus.

Organiseeritud kuritegeliku ühendused liikmed, kes olid peamiselt Maroko päritolu, pesid ligikaudu 50 miljonit eurot, mis oli saadud kanepiga kaubitsemisest. Kuritegelikul ühendusel olid Aafrikas kontaktisikud, kes kasvasid ja töötlesid kanepit ning toimetasid selle siis Marokost paadiga Hispaaniasse. Hispaanias toimetasid organiseeritud kuritegeliku ühenduse liikmed narkootikumi kas ladustamise või Euroopas laialivedamise eesmärgil sõidukitesse. Rahapesu toimus Málaga asuva nahktoodete kaupluse kaudu ning Belgiast ja Prantsusmaalt sularaha vedamiseks kasutati kullereid.

Belgia ja Hispaania esindused tegid Eurojustis tihedat koostööd ning aitasid täita Hispaania ja Belgia ametiasutuste saadetud vastastikuse õigusabi taotlusi. Et hõlbustada kiiret politseiteabe vahetamist Belgia föderaalpolitsei, Hispaania Guardia Civil ja Europoli vahel, moodustati Eurojusti kaudu ühine uurimisrühm.

Hispaanias algatati mitu eraldi kriminaalasja, mis olid seotud narkootikumide ja raha arestimisega. Eurojusti koordineerimisnõupidamistel leppisid pooled kokku, et hoiavad need kriminaalasjad peamisest kriminaalasjast eraldi, et mitte ohustada põhiuurimist, ning kaasavad väiksemad narkootikumidega seotud kriminaalasjad põhiuurimisse ainult juhul, kui see annab positiivse tulemuse. Hispaania ametiasutused nõustusid andma vajaduse korral teavet Belgia ametiasutustele, sidumata vastavat taotlust põhiuurimisega. Uurimise täpsema suunamise huvides leppisid pooled kokku, et võtavad sihikule üksnes peamised kahtlusalused Hispaanias ja Belgias. Eurojusti abiga õnnestus pooltel ületada elektroonilise pealtkuulamisega seotud takistus, mis oli tingitud kummagi liikmesriigi kriminaalmenetluse seadustiku erinevustest. Ühises uurimisrühmas saavutatud kokkuleppe tulemusena andis Brüsselis asuv prokuratuur peamiste kahtlusalustega seotud menetluse üle Torrevieja (Hispaania) eeluurimiskohtunikule.

Europol toetas operatsiooni kohtuekspertiisi, andmete ristvõrdlusi sisaldavate ja muude analüütiliste aruannete kaudu. Ühise realiseerimise päeval vahistati 46 isikut, keda kahtlustati organiseeritud kuritegelikkude ühendusse kuulumises. Lisaks arestiti 5301 kg kanepit, 2 kalapaati, 77 sõidukit, 20 hoonet, 5 ettevõtet ja 225 230 eurot sularaha. Vara väärtuseks hinnati 13 750 000 eurot.

ELi 2014.–2017. aasta poliitikatsükliks määratud nõukogu prioriteetidid hõlmavad sünteetiliste narkootikumide ning kokaiini ja heroini kaubitsemisega seotud konkreetseid eesmärgi. Juunis osales Eurojust mitmeaastaste strateegiakavadele pühendatud koosolekutel, kus käsitleti vastavalt sünteetilisi narkootikume ning kokaiini ja heroini. Eurojusti osalemine tagas õiguslase koostöö

aspekti lisamise järgneva nelja aasta strateegilistesse eesmärkidesse. Samuti osales Eurojust tegevuskava koostamisele pühendatud koosolekul.

Jätkusid läbirääkimised Eurojusti ning Euroopa Narkootikumide ja Narkomaania Seirekeskuse (EMCDDA) vastastikuse mõistmise memorandumi sõlmimiseks. Kolleegium ja seirekeskuse juhatus kinnitasid memorandumi teksti kavandi. Eurojust osales ELi narkoturge käsitleva aruande (*High-level drug trafficking cases through the lens of Eurojust casework*) koostamisel, mille EMCDDA avaldas jaanuaris. Eurojust ja EMCDDA kohtusid 2013. aastal kahe korral, et vahetada mõtteid ja arutada ühisprojekte.

ÜRO uimastite ja kuritegevuse vastu võitlemise büroo (UNODC) palvel aitas Eurojust koostada kõrgetasemelist ülevaadet *maailma uimastiprobleemiga võitlemise ühisstrateegia koostamisel tehtavat rahvusvahelist koostööd käsitleva poliitilise deklaratsiooni ja tegevuskava rakendamise*, andes materjale narkokaubandusega seotud Eurojusti strateegilise projekti ja seminari ning ühiste uurimisrühmade kohta, aga ka statistilisi andmeid Eurojustis uuritud juhtumite kohta.

3.1.2. Ebaseaduslik sissērāne

Kuritegevuse statistika	2012	2013
Registreeritud juhtumite arv	29	25
Koordineerimisnõupidamiste arv	18	5
Ühiste uurimisrühmade arv	4	7

Eurojusti osalemine ebaseadusliku sissērānde juhtumite käsitlemisel annab tegelikult olukorrast moonutatud pildi. Registreeritud juhtumite ja koordineerimisnõupidamiste arv vähenes võrreldes 2012. aastaga, kuid ühiseid uurimisrühmi oli eelmise aastaga võrreldes peaaegu kaks korda rohkem. Juhtumeid avasid kõige aktiivsemalt Austria, Ühendkuningriik ja Itaalia ning koostööd taotleti kõige sagedamini Belgialt, Kreekalt ja Ühendkuningriigilt.

See kuriteoliik oli üks nõukogu prioriteete aastatel 2011–2013. Eurojust oli ebaseaduslikule sissērānde pühendatud EMPACTi koosolekutel esindatud, kuid ulatuslikum kaasatus ei olnud vajalik, sest selle projekti keskmes olid kriminaaluurimise asemel haldusmeetmed.

Ebaseaduslik sissērāne on üks nõukogu prioriteete ka aastatel 2014–2017. Eurojust osales aktiivselt ebaseadusliku sissērāndega seotud mitmeaastastele strateegiakavadele (2014–2017) pühendatud seminaril, mis toimus juunis. Oktoobris osales Eurojust ka 2014. aasta tegevuskava koostamisele pühendatud koosolekul.

Ebaseadusliku sissetõukamise juhtumite näide

Prantsusmaa avas 2012. aasta juulis menetluse seoses organiseeritud kuritegeliku ühendusega, mis tegeles inimeste salaja riiki toimetamisega. Kuritegelik ühendus asus Prantsusmaal, Belgias ja Ühendkuningriigis ning tal olid sidemed Kreeka, Türgi ja Madalmaadega. Ühenduse tegevust iseloomustas äärmiselt keerukas ja kõrgetasemeline logistiline korraldus ning tegevuse keskpunkt oli nihkumas Prantsusmaalt Belgiasse.

Organiseeritud kuritegelik ühendus nõudis kurdi päritolu ebaseaduslikelt sissetõukajalt ligikaudu 2000 eurot inimese kohta, mis tuli tasuda sularahas või pangaülekandega Ühendkuningriiki. Seejärel pandi ebaseaduslikud sissetõukajad Belgias ja Prantsusmaal asuvates parklates veoautodele, millega nad veeti Calais'st Ühendkuningriiki väljuvale praamile. Niisugune tegevus kordus igal ööl. Arvatavasti püüdis see kuritegelik ühendus toimetada Ühendkuningriiki 20–30 ebaseaduslikku sissetõukajat päevas; umbes 10 inimese puhul see õnnestus ja seega toimetati Ühendkuningriiki ligikaudu 4000 ebaseaduslikku sissetõukajat aastas.

Eurojust toetas juhtumite uurimist, korraldades kaks koordineerimisnõupidamist. Nõupidamiste järel sõlmisid Prantsusmaa ja Belgia 2012. aasta oktoobris ühise uurimisrühma lepingu. Ühendkuningriik liitus uurimisrühmaga 2013. aasta veebruaris. Eurojust kaasrahastas uurimisrühma ühiste uurimisrühmade rahastamise projekti kaudu. 2013. aasta augustis loodi Eurojustis koordineerimiskeskus, mille tegevust korraldasid Eurojusti Prantsusmaa, Belgia ja Ühendkuningriigi esindused. Europol toetas kriminaalasja uurimist, seades Prantsusmaal sisse mobiilse luureandmete analüüsibüroo.

Politseiasutused tegutsesid edukalt Prantsusmaal, Belgias ja Ühendkuningriigis, vahistades 36 isikut, andes välja kaks Euroopa vahistamismäärust ja korraldades 45 läbiotsimist. Ühise tegutsemise tulemusena organiseeritud kuritegelik ühendus likvideeriti.

3.1.3. Inimkaubandus

Kuritegevuse statistika	2012	2013
Registreeritud juhtumite arv	60	84
Koordineerimisnõupidamiste arv	20	24
Ühiste uurimisrühmade arv	6	15

Seda kuriteoliiki käsitletakse Eurojustis enamasti omaette süüteona, kuid paljudel juhtudel (21) on see seotud organiseeritud kuritegelike ühendustega. Eurojusti käsitletud juhtudel kuulus inimkaubandus enamasti (56 juhtu) seksuaalse ärakasutamise kategooriasse. Sarnaselt narkokaubanduse ja ebaseadusliku sissetõukamisega on kasvanud nii inimkaubandusjuhtumite arv kui ka Eurojusti toetus ühistele uurimisrühmadele. Kõige enam juhtumeid (32) avasid Rumeenia ja Ühendkuningriik ning koostööd taotleti kõige enam Bulgaarialt, Saksamaalt, Rumeenialt, Itaalialt ja Hispaanialt.

Inimkaubandus oli aastatel 2011–2013 üks nõukogu prioriteete. Eurojust osales mitmesuguses inimkaubandusega seotud tegevustes. Aprillis külastas Eurojusti ELi inimkaubanduse vastase võitluse koor-

dinaator Myria Vassiliadou, kelle külaskäik oli seotud Eurojusti strateegilise projektiga *Eurojust inimkaubanduse vastu ja inimkaubanduse vastase võitluse tegevuskava 2012–2016* vastuvõtmisega. Külaskäigu eesmärk oli arutada võimalusi, kuidas suurendada Eurojusti ja ELi inimkaubanduse vastase võitluse koordinaatori koostööd inimkaubanduse tõkestamisel.

Eurojustis uuritud inimkaubandusjuhtumite arv püsis varasematel aastatel samal tasemel, ent kasvas 2013. aastal võrreldes 2012. aastaga 40%.

Eurojust osales inimkaubandusele pühendatud EMPACTi koosolekutel. Uurimise ja süüdistuste esitamise tähtsus kajastus selgelt 2011.–2013. aasta poliitikat-süklilis seatud strateegilistes eesmärkides.

Positiivse arenguna algatasid Madalmaad ühe inimkaubandusega seotud juhtumite menetlemise EMPACTi projekti raames. Europolis toimus kaks operatiivnõupidamist. Seejärel korraldas Eurojust kolm koordineerimisnõupidamist ja moodustas ühise uurimisrühma. Eurojust kaasati assotsieerunud partnerina kahte EMPACTi alamprojekti: „ETUTU” (Nigeeria inimkaubanduse ohvrite kindlakstegemine ja neilt teabe hankimine) ja „Hiina inimkaubandus” (hiinlaste kuritegevus seoses inimkaubandusega).

Inimkaubandusjuhtumi näide

Firenze maffiakuritegude prokuratuur taotles Eurojusti abi seoses kriminaalasjaga, mis puudutas rahvusvahelist narkokaubandust ja prostitutsiooni eesmärgil korraldatud inimkaubandust. Enamik isikuid, keda kahtlustati organiseeritud kuritegelikku ühendusse kuulumises, olid albaanlased. Nad asusid Itaalias, Belgias, Madalmaades, Prantsusmaal, Šveitsis ja Albaanias.

Eurojust korraldas kaks koordineerimisnõupidamist, kus osalesid Itaalia, Belgia, Madalmaade, Prantsusmaa, Šveitsi, Albaania ja Europoli esindajad. Esimesel koordineerimisnõupidamisel, mis toimus 2012. aasta märtsis, arutasid osalised Itaaliast saadetud vastastikuse õigusabi taotluste täitmist ja koostasid koostöö hõlbustamiseks eri riikide kontaktasutuste nimekirja. Nõupidamisel tehti kindlaks mitu paralleelset uurimist, mis olid osalevates riikides kas juba käimas või kavandamisel. Aasta hiljem toimunud teisel koordineerimisnõupidamisel pandi paika ühise realiseerimise päev ja tehti otsus Eurojustis koordineerimiskeskuse loomise kohta. Europol esitas juhtumi kohta aruande, mis sisaldas andmete ristvõrdlust, ja selgitas, mis liiki toetust tal on võimalik Eurojusti koordineerimiskeskustele pakuda. Ühise realiseerimise hõlbustamiseks leppisid osalised kokku kahtlusaluste asukohtade kindlakstegemises enne realiseerimispäeva ning üheaegsetes läbiotsimistes ja arestimistes. Nõupidamiste tulemusena loodi Eurojustis 2013. aasta aprillis koordineerimiskeskus. Osalesid Itaalia, Albaania, Belgia, Prantsusmaa ja Madalmaad.

Eurojust aitas kaasa mitme vastastikuse õigusabi taotluse tõhusale kooskõlastamisele ja edastamisele Eurojusti riiklike esinduste kaudu. Europol seadis sisse mobiilse büroo, et tegevust reaalselt toetada.

Enne ühise realiseerimise päeva vahistati Madalmaades ja Belgias kaks isikut. Ühise realiseerimise päeval vahistati Albaanias, Prantsusmaal ja Itaalias veel 19 isikut ning organiseeritud kuritegelik ühendus lagunes.

Inimkaubandus on üks nõukogu prioriteete ka aastatel 2014–2017. Eurojust osales aktiivselt inimkaubandusega seotud mitmeaastase strateegiakava väljatöötamisele pühendatud koosolekul ja novembris toimunud koosolekul, kus koostati tegevuskava 2014. aastaks.

3.1.4. Pettused

Kuritegevuse statistika	2012	2013
Registreeritud juhtumite arv	382	449
Koordineerimisnõupidamiste arv	33	60
Ühiste uurimisrühmade arv	11	21

Pettusjuhtumite arv kasvas 2012. aastaga võrreldes oluliselt (17,5%). Ka kvalitatiivne kasv oli märkimisväärtne, arvestades koordineerimisnõupidamisi ja ühistes uurimisrühmades osalemist. Enamikul juhtudel liigitati pettus üksikrikkumiseks (314 juhtumit) ja määramata rikkumiseks (muud liiki pettus – 173 juhtumit); kelmusega oli tegemist 124 juhul ja käibemaksupettusega 89 juhul; 59 juhul esines seos rahapesuga ja 45 juhul osalemisega kuritegelikus ühenduses. Kõige enam taotlesid koostööd Tšehhi Vabariik, Portugal ja Ungari ning koostööd taotleti kõige enam Ühendkuningriigilt, Saksamaalt ja Hispaanialt.

Pettused ei olnud aastatel 2011–2013 nõukogu prioriteediks, küll aga käsitletakse seda kuriteoliiki Euroopa Liidu raske ja organiseeritud kuritegevuse ohu hinnangus.

Nõukogu 2014.–2017. aasta kuritegevusvastase võitluse prioriteetsete valdkondade hulka kuuluvad aktsiisipettused ja karussell-pettused. Need kuriteoliigid on esitatud sama prioriteedi all, kuid tegelikult käsitatakse neid iseseisvate alaprioriteetidena, millel on eraldi ekspertiisrühmad ja koosolekud. Eurojust osales juulis mõlema alaprioriteediga seotud mitmeaastase strateegiakava koostamise koosolekutel ja oktoobris tegevuskavade koostamise koosolekutel.

Eurojust osales aktiivselt Euroopa pangautomaatide turvalisusega tegeleva ühenduse (European ATM Security Team) esimesel iga-aastaselt finantskuritegude ja -turvalisuse foorumil, mis toimus Haagis 13. ja 14. juunil ning kus arutati erinevaid teemasid, mis on seotud kaartidelt andmete kopeerimise ja kaardipettustega. 27. ja 28. novembril toimunud Europoli konverentsil *Võitlus raskete ja organiseeritud maksukuritegudega, mis pannakse toime väljaspool ELi registreeritud äriühingute kaudu* tegi Eurojust ettekande, milles keskendus kriminaaltulu tuvastamise küsimustele ameti töös.

Pettusjuhtumi näide

Ungari ametiasutused avastasid organiseeritud kuritegeliku ühenduse, mis kauples ebaseaduslikult võltsitud ravimitega ja tegeles registreerimata ravimite ebaseadusliku edasimüügiga. Ravimid imporditi Indiast ja Hiinast ning kuritegelik ühendus müüs neid interneti kaudu 76 riigis, sealhulgas kõigis liikmesriikides, Norras ja Šveitsis. Võltsitud toodete koguväärtus oli 3,7 miljonit eurot.

Organiseeritud kuritegelik ühendus pakkus ravimeid tarbijatele veebilehtedel, mis olid kujundatud nii, nagu kuuluksid need ehtsatele apteekidele, kus neid kaupu õiguspäraselt pakutakse. Ravimid olid väga populaarsed, sest enne nende kasutamist ei pidanud klient läbima tervisekontrolli. Kaup saadeti internetis ostu teinutele postiga.

Lisaks Europolile, mis seisnes operatiivnõupidamise korraldamises 2013. aasta märtsis, taotlesid Ungari ametiasutused Eurojustilt abi kõikide liikmesriikide teavitamisel sellest juhtumist ja palusid teavet paralleelsete uurimiste kohta teistes liikmesriikides. Selle tulemusena seoti kriminaalasi ühe kahtlusaluse kaudu Eestis toimuva uurimisega. Samuti tehti kindlaks seosed Tšehhi Vabariigis, Prantsusmaal, Poolas ja Horvaatias toimuvate menetlustega. Eesti ametiasutused otsisid läbi Ungari politsei eksperdiarvamuses märgitud ruumid, leidsid ja arestisid tuhandeid võltsitud tablette ning pidasid edasimüüja kinni. Tänu Eurojusti abile arestiti ka Küprosel avatud pangakontod.

Pärast ühele kahtlusalusele süüdistuse esitamist jõudis Ungaris algatatud kriminaalasi kohtusse ja juhtumi uurimine Eurojustis lõpetati.

3.1.5. Korruptsioon

Kuritegevuse statistika	2012	2013
Registreeritud juhtumite arv	30	52
Koordineerimisnõupidamiste arv	7	16
Ühiste uurimisrühmade arv	3	3

2013. aastal kasvas järsult Eurojustis käsitletud juhtumite arv (73%) ja samuti koordineerimisnõupidamiste arv (üle kahe korra). 23 juhul oli tegemist üksnes korruptsioonikuriteoga, 22 juhul uuriti ka rahapesu. Kõige enam taotlesid koostööd Tšehhi Vabariik, Ühendkuningriik ja Läti ning koostööd taotleti kõige sagedamini Saksamaalt, Austrialt, Hispaanialt ja Ühendkuningriigilt.

Korruptsiooni ei määranud nõukogu aastatel 2011-2013 ja 2014-2017 prioriteediks, kuid Euroopa Liidu raske ja organiseeritud kuritegevuse ohu hinnangus käsitletakse seda ohuna. Korruptsioonijuhtumid olid tundliku iseloomuga, seetõttu näidet ei esitata.

Veebruaris osales Eurojust Euroopa Komisjoni esimese ELi korruptsioonivastase võitluse aruande koostamisel. Eurojust andis teavet Eurojusti tegevusest korruptsioonivastases võitluses, Eurojustis käsitletud kor-

ruptsioonijuhtumitest (sh kriminaalasjade kirjeldused ja kolmandate riikide osalus) ning korruptsiooniga seotud kuritegevusest ja korruptsioonijuhtumitest, mis registreeriti ühise uurimisrühma moodustamise eesmärgil. Komisjon avaldas ELi korruptsioonivastase võitluse aruande 3. veebruaril 2014.

3.1.6. Küberkuritegevus

Kuritegevuse statistika	2012	2013
Registreeritud juhtumite arv	42	29
Koordineerimisnõupidamiste arv	5	10
Ühiste uurimisrühmade arv	2	9

Küberkuritegevusega seotud juhtumite arv vähenes võrreldes 2012. aastaga, kuid nii koordineerimisnõupidamiste arv kui ka ühistes uurimisrühmades osalemine kasvas. Pooltel juhtudel oli tegemist üksnes küberkuritegedega ja 11 juhul oli küberkuritegevus seotud pettusega. Kaheksa juhtumit olid seotud laste kuritarvitamise kujutistega ja kaheksat juhtumit olid seotud andmepüügiiga. Kõige enam taotlesid koostööd Madalmaad ja Ühendkuningriik ning koostööd taotleti kõige sagedamini Ühendkuningriigilt, Saksamaalt ja Madalmaadelt.

2011.–2013. aasta poliitikatsükli oli küberkuritegevus üks nõukogu prioriteete, kusjuures erilist tähelepanu pöörati interneti kuritarvitamisele. Eurojust oli vastavasse EMPACTi projekti aktiivselt kaasatud ja osales kõigil koosolekutel.

Nõukogu 2014.–2017. aasta prioriteetides käsitletakse küberkuritegevust kolme alaprioriteedina (laste seksuaalne ärakasutamine, küberrünnakud ja kaardipettused), millel on eraldi eksperdirühmad ja koosolekud.

Eurojustis menetletavad juhtumid liigitatakse eraldi kuriteoliikide alla, mille üldnimetus on küberkuritegevus. Eurojust osales juunis kõigil mitmeaastastele strateegiakavadele pühendatud koosolekutel ja ka 2014. aasta tegevuskavade koostamisel.

Küberkuritegevus on kiiresti arenev kuriteovaldkond, mistõttu on oluline tagada kõigi küberkuritegevuse vastases võitluses osalevate riikide ühtne lähene-misviis. Eurojust annab küberkuritegevusega seotud kriminaalasjade uurijatele ja prokuröridele võimaluse teha õigusalast koostööd ja koordineerida oma tegevust. Erinevate õigusasutuste kaasamine küberkuritegevuse uurimise varajases etapis on hädavajalik selleks, et vältida erinevatest õigussüsteemidest tulenevaid õiguslikke takistusi. Uurimise ja tõendite (elektroonilise) kogumise koordineerimine on sellistes kriminaalasjades süüdlaste vastutuselevõtmise seisukohalt väga oluline.

Teave Eurojusti osalemisest küberkuritegevuse vastase võitluse Euroopa keskuse tegevuses on punktis 3.3.2 „Koostöö Europol ja OLAFiga”.

Küberkuritegevusega seotud juhtumi näide

Üks organiseeritud kuritegelik ühendus tegi või püüdis teha ebaseaduslikke rahaülekandeid peamiselt Euroopa pankade klientide pangakontodelt, kasutades nakatunud arvuteid. Kuritegelik ühendus kahjustas kliente kuues riigis: Austrias, Soomes, Ühendkuningriigis, Belgias, Norras ja Madalmaades. Austria ametiasutuste palvel aitas Eurojust koordineerida uurimist asjaomastes riikides.

Organiseeritud kuritegelik ühendus sooritas eri riikide pankade vastu andmepüügirünnakuid, levitades internetis pahavara ja seejärel rünnates pankade kliente. Kui kliendid oma pangakontole sisse logisid, tegi pahavara nende kontol ülekandeid. Ohvri aktiivse internetiühenduse kaudu pääses pahavara pangakontole ligi, tegi seal tehingu ja genereeris hüpikakna, mis nõudis tehingu kinnitamise numbri sisestamist. Numbri sisestamisega kinnitas ohver ülekande ja raha kanti kõikjal Euroopas asuvatele rahamuuladele, kes võtsid raha kohe välja ja saatsid selle kolmandatesse riikidesse.

Pärast 2012. aasta septembris toimunud operatiivnõupidamist peeti Eurojustis sama aasta detsembris esimene koordineerimisnõupidamine. Nõupidamisel vahetasid asjaomased riigid viimaseid uurimistulemusi ning arutasid edasist koostööd ja esitatud vastastikuse õigusabi taotluste täitmist. Organiseeritud kuritegeliku ühenduse likvideerimiseks otsustasid asjaomased riigid koos Eurojusti ja Europoliga moodustada ühise uurimisrühma. Uurimisrühma eesmärk oli koguda tõendeid, jagada vajalikku teavet, teha süüdlased kindlaks ja kasutada kogutud tõendeid süüdistuste ettevalmistamiseks ning kuritegelikul teel saadud tulu arestimiseks ja konfiskeerimiseks.

Teine koordineerimisnõupidamine toimus märtsis ja sellel arutati ühise uurimisrühma lepingu kavandit. Augustis peeti kolmas koordineerimisnõupidamine, mis kestis kaks päeva. Sel nõupidamisel vahetasid asjaomased riigid teavet uurimise edenemise kohta ning arutasid edasist koostööd ja ühise uurimisrühma lepingu üksikasju. Lepinguga otsustasid liituda ka Madalmaad.

Eurojust aitas koostada kuue riigi vahelist ühise uurimisrühma lepingut. Ühist uurimisrühma rahastati Eurojusti toel. Samuti pakkus Eurojust oma teadmisi vastastikuse õigusabi taotluste täitmisel ning uurimise koordineerimisel koordineerimisnõupidamiste kaudu. Tänu uurimise koordineerimisele tuvastati seosed erinevate andmepüügirünnakute vahel, jälitati mõningaid muulasid ja tehti kindlaks mitu kahtlusalust.

Küberkuritegevusega seotud juhtumi näide

Hispaania ametiasutused uurisid pettuse- ja võltsimisjuhtumeid, mis olid seotud sularahata makseviiside, eelkõige krediitkaartide kloonimisega pangaautomaatidesse elektrooniliste andmelugemisseadmete paigaldamise teel. Uurimise käigus avastati Bulgaaria kuritegelik võrgustik, mis oli spetsialiseerunud seda liiki pettustele ning mille peamine asukoht oli Hispaanias ja Bulgaarias. Kuritegelik ühendus ja sellega seotud isikud kogusid Hispaanias ja teistes liikmesriikides pangaautomaatidest finantsandmeid, et luua võltsitud krediit- ja deebetkaarte. Seejärel kasutati neid kaarte suurte summade väljavõtmiseks pangaautomaatidest nii Euroopa Liidus kui ka väljaspool.

Olles saanud Hispaania ametiasutustelt abitaotluse, korraldas Eurojust 2013. aasta aprillis koordineerimisnõupidamise, kuhu kutsuti Hispaania ja Bulgaaria ametiasutused ning Europol. Poolte koostöö ja tõendite vahetamise hõlbustamiseks otsustasid delegatsioonid moodustada Bulgaaria, Hispaania, Eurojusti ja Europoli ühise uurimisrühma. Eurojust pakkus ühiste uurimisrühmade rahastamise projekti raames õigusabi ning rahalist ja logistilist toetust. Europol toetas uurimist operatiivanalüüsiga alates uurimise esimestest etappidest.

Hispaania idaosas 2013. aasta oktoobris toimunud ühise realiseerimise tulemusena vahistati kuus isikut ja tehti kolm läbiotsimist. Õiguskaitseasutused arestisid 15 seadet, mida kasutati PIN-koodide kopeerimiseks, üle 10 seadme, mida kasutati andmete salvestamiseks krediit- ja deebetkaartide magnetribale, mitu sülearvutit ning dokumente, millele olid märgitud sularahaautomaatide asukohad. Ühine uurimisrühm oli 2013. aasta lõpus endiselt tegev. Uurimisrühma liikmete koostöö järgmisi tulemusi on oodata 2014. aastal.

3.1.7. Rahapesu

Juhtumite statistika näitab, et see kuriteovaldkond kasvab. Rahapesu on mitut valdkonda hõlmav süütegu, mis on seotud enamiku Eurojusti kuritegevusvastase võitluse prioriteetidega, eelkõige pettuste, organisee-

ritud kuritegelikus ühenduses osalemise, korruptsiooni ja narkokaubandusega; paljudel juhtudel (68) oli tegemist ka eraldiseisva süüteoga. Kõige enam taotlesid koostööd Rootsi, Itaalia ja Poola ning koostööd taotleti kõige sagedamini Hispaanialt, Itaalialt ja Saksamaalt.

Kuigi rahapesu iseenesest ei ole nõukogu kuritegevusvastase võitluse prioriteetne valdkond ei perioodil 2011–2013 ega ka ELi 2014.–2017. aasta poliitikatsükliks, osutatakse sellele selgelt kui valdkonnaülesele probleemile, mida tuleb kõigi prioriteetsete valdkondadega tegelemisel arvesse võtta. Eurojustis käsitletud juhtumite arv oli suur, nagu ka varasematel aastatel.

Rahapesuga seotud tegevuse käigus osales Eurojust *Somaalia ranniku piraatluse kontaktrühma rahavõgude tööühma* koosolekul, kus arutati raha jälitamist ja rahapesu andmebüroode rolli merepiraatluse tõkestamisel.

See tööühm moodustati 2009. aastal ÜRO resolutsiooni alusel eesmärgiga hõlbustada Somaalia rannikuvetes piraatluse tõkestamise meetmete arutamist ja koordineerimist riikide ja organisatsioonide vahel.

Kuritegevuse statistika	2012	2013
Registreeritud juhtumite arv	144	193
Koordineerimisnõupidamiste arv	34	49
Ühiste uurimisrühmade arv	8	13

Rahapesujuhtumi näide

2013. aasta märtsis palus Madalmaade esindus Eurojustilt abi kriminaalasjas, milles kuritegelikul teel saadud tulu, sealhulgas narkokaubandusega teenitud tulu pesemise uurimine oli pikale veninud. 1990. aastate keskel esitasid Madalmaade ametiasutused Andorra ametiasutustele vastastikuse õigusabi taotluse seoses mitme Madalmaade kahtlusala ebaseadusliku tegevusega. Pärast selle taotluse esitamist algatati Madalmaades ja Andorras nende isikute suhtes uurimine.

2013. aastal esitati vastastikuse õigusabi taotlused Hispaania ametiasutustele Alicante ja Málaga ning paluti teavet teatavate Hispaanias asuvate kinnisvaraobjektide omanike ja mitme kahtlusaluse elukoha kohta.

Peamisi kahtlusalusi seostati mitmesuguste rahaliste tehingute kaudu teiste kahtlusaluste ja äriühingutega. Samuti arvati, et mitu kahtlusalust on investeerinud kinnisvaraarendusprojektidesse Andorras.

Rahapesuoperatsiooni keskmes oli üks Andorra ehitusettevõtja, kes investeeris suurtesse ehitusprojektidesse ja hoiustas Andorra pankades 16 miljonit eurot.

2013. aasta septembris korraldati Eurojustis koordineerimisnõupidamine, et vahetada teavet seni väljastatud vastastikuse õigusabi taotluste täitmiseks vajalike meetmete kohta. Süüdistus tuli kiiresti esitada, sest kuriteod oleksid 1. jaanuaril 2014 aegunud.

Koordineerimisnõupidamisel lepiti kokku Eurojustis tegutseva koordineerimiskeskuse toel toimivas ühisel realiseerimises. Ühise realiseerimise päev oli 2013. aasta novembris.

Hispaania ja Madalmaade esindused aitavad koordineerimiskeskusest kaasa justiits- ja õiguskaitseasutuste tegevusele Andorras, Hispaanias ja Madalmaades. Koordineerimisnõupidamisel pandi hea alus koostööks Andorra kui kolmanda riigi ametiasutustega. Ühise realiseerimise päeval hea koostöö Andorra ja Eurojusti vahel jätkus.

Ühise realiseerimise päeval vahistati kolm kahtlusalust ja tehti mitu läbiotsimist. Arestiti 60 000 eurot sularaha, mitu luksussõidukit ja maja (sealhulgas villa väärtusega üle 6 miljoni euro) ning pangakontosid. Lepiti kokku, et kahtlusalused antakse kohtu alla Madalmaades.

3.1.8. Terrorism

Kuritegevuse statistika	2012	2013
Registreeritud juhtumite arv	32	17
Koordineerimisnõupidamiste arv	3	3
Ühiste uurimisrühmade arv	0	1

Terrorismijuhtumite arv vähenes, kuid koordineerimisnõupidamiste arv jäi samaks. Eurojust toetas ühte 2013. aastal moodustatud ühist uurimisrühma. Terrorismijuhtumid registreeritakse Eurojustis enamasti eraldiseisva süüteona (14 juhtu 17st). Hispaania ja Prantsusmaa avasid kumbki kolm juhtumit. Kõige sagedamini taotleti koostööd Prantsusmaalt (viiel juhul) ning Saksamaalt, Hispaanialt, Poolalt ja Ühendkuningriigilt (igaühelt neljal juhul).

Nõukogu tasandil käsitletakse terrorismi organiseeritud kuritegevusest eraldi ja seetõttu poliitikatsükkel seda ei hõlma. Eurojusti jaoks on terrorism üks prioriteetsetest valdkondadest – seda pigem terrorismi ühiskondlikku mõju kui registreeritud juhtumite arvu silmas pidades.

31. jaanuaril toimus Eurojustis taktikaline nõupidamine *Kurdistani Töölispartei (PKK) terrorismi tõkestamise* teemal. Varem arutati sama teemat Eurojustis 29. märtsil 2007 toimunud taktikalisel nõupidamisel. Et 2013. aastal oli käimas mitu Kurdistani Töölisparteiiga seotud uurimist ja menetlust, arutati nõupidamisel, kuidas tõhusamalt PKK terrorismiga võidelda, ja osalejatel oli võimalus jagada oma kogemusi teiste õigustöötajatega.

19. ja 20. juunil toimusid Eurojustis strateegilised ja taktikalised terrorismiteemalised nõupidamised. Strateegilisel nõupidamisel *Nõukogu 28. novembri 2008. aasta raamotsuse 2008/919/JSK lisaväärtus ja mõju* esitleti terrorismi olukorra ja suundumuste 2013. aasta aruannet, terrorismiga seotud kohtuotsuste 16. ülevaadet ning *keemilisi, bioloogilisi, kiirgus-, tuuma- ja lõhkematerjaliohte käsitlevat ajakohastatud Eurojusti käsiraamatut*. Eurojust toetas ka komisjoni hindamisuuringut, mis käsitles nõukogu raamotsust 2008/919/JSK kui liikmesriikide terrorismivastase võitluse suhtes kohaldatavat õigusraamistikku. Sellega seoses koostas Eurojust aruande aastatel 2010–2012 lõpule jõudnud kohtumenetlustest ja raamotsuse artiklis 3 osutatud süütegudest – avalikud üleskutsed, värbamine, väljaõpe, röövimised, väljapressimised ja ametlike dokumentide võltsimised.

20. juunil peetud taktikalisel nõupidamisel (*Potentsiaalset*) välisvõitlejad *Süürias* käsitleti Süüriasse reisivaid võitlejaid, kes toovad võitluses saadud kogemused tagasi Euroopasse, ning liikmesriikide õigusasutuste ja proku-

ratuuride kogemusi.

Küsimustiku ja taktikalise nõupidamise tulemuste alusel koostati aruanne, milles analüüsiti liikmesriikide õigusraamistiku piisavust, kriminaalpoliitilisi vastumeetmeid, halduskaristuste kasutamist ning teabevahetuse tõhustamist kuritegude uurimise ja süüdistuste esitamise kontekstis. 2013. aasta novembris edastati aruanne ka ELi terrorismivastase võitluse koordinaatorile.

Lisaks osales Eurojust 5. detsembril 2013 justiits- ja siseküsimuste nõukogu koosolekul, kus arutati terrorismivastast võitlust, eelkõige Süüriasse suunduvate ja sealt naasvate välisvõitlejate vaatenurgast.

Eurojust tegi teostatavusuuringud võimaliku koostöö kohta Europolis avatud terrorismivastase võitluse analüüsifaili kahe teabekeskusega. Uuringud esitati Europolile 2013. aasta veebruaris. Europol kogub liikmesriikidelt vastuseid, kuid mõnelt liikmesriigilt olid vastused aasta lõpus veel saamata. Eurojust koostas taas kolm terrorismiga seotud kohtuotsuste ülevaadet ning aitas kaasa ELi õiguse ja välissuhte keskuse toimetiste väljaandmisele. Eurojust on alates 2009. aasta juulist vaatleja rahapesuvastases töörühmas ning osales juunis ja oktoobris töörühma üldkoosolekutel.

Keemilisi, bioloogilisi, kiirgus-, tuuma- ja lõhke-
materjaliohte käsitlev Eurojusti käsiraamat pakub ELi õigustöötajatele erialast ja valdkonnaülest õigusteavet nimetatud ohte hõlmavate rahvusvaheliste kuritegude kohta. Käsiraamat annab ülevaate peamistest Euroopa ja rahvusvahelistest haldus- ja kriminaalõigusaktidest, mida kohaldatakse keemiliste, bioloogiliste ja radioloogiliste ainete ning lõhkeainete, sealhulgas vastavate jäätmete suhtes. Keemilisi, bioloogilisi, kiirgus-, tuuma- ja lõhke-

Terrorismiga seotud kohtuotsuste ülevaade on sisearuanne, mis põhineb avalikul teabel ja sisaldab liikmesriikide ametiasutuste poolt nõukogu otsuse 2005/671/JSK rakendamisel esitatud andmeid. Ülevaade hõlmab kogu Euroopa Liidus terrorismiga seotud kohtuasjades tehtud süüdi- ja õigeksmõistvaid otsuseid, samuti analüütilisi ja statistilisi andmeid. Selle igas kvartalis koostatava avaliku dokumendi esimene väljaanne ilmus 2008. aastal.

Rahapesuvastane töörühm on valitsustevaheline poliitikat kujundav organ, mis loodi 1989. aastal. Töörühm töötab välja standardeid ning edendab rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamiseks võetud õiguslike, regulatiivsete ja operatiivsete meetmete tõhusat rakendamist. Rahapesuvastane töörühm on töötanud välja 40 + 9 soovitus, mida tunnustatakse rahvusvahelise standardina, ning propageerib nende vastuvõtmist ja rakendamist kogu maailmas.

3.1.9. (Liikuvad) organiseeritud kuritege- likud ühendused

Kuritegevuse statistika	2012	2013
Registreeritud juhtumite arv	231	257
Koordineerimisnõupidamiste arv	43	66
Ühiste uurimisrühmade arv	5	8

Nagu rahapesu, on ka osalemine liikuvast organiseeritud kuritegelikus ühenduses valdkonnaülene kuriteoliik, mis on tihedalt seotud teiste Eurojusti kuritegevusvastase võitluse prioriteetsete valdkondadega, eelkõige narkokaubanduse, rahapesu ja pettustega. Uuritud juhtumite arv on kasvanud ja koordineerimisnõupidamiste arv peaaegu kahekordistunud. Kõige enam taotlesid koostööd Prantsusmaa, Rumeenia ja Itaalia ning kõige sagedamini taotleti koostööd Itaalialt, Hispaanialt ja Madalmaadelt.

Liikuvad organiseeritud kuritegelikud ühendused olid aastatel 2011–2013 üks nõukogu prioriteete, mistõttu Eurojust on vastavas EMPACTi projektis aktiivselt osalenud. Aastateks 2011–2013 seatud strateegilised eesmärgid kajastasid liikuvate organiseeritud kuritegelike ühenduste vastutusele võtmise ning nende kuritegelikul teel saadud vara arestimise ja konfiskeerimise finantsuurimiste tähtsust. Eurojust osales juunis toimunud EMPACTi koosolekul, kus arutati liikuvate organiseeritud kuritegelike ühenduste teemat, ning Eurojusti esindaja tegi ettekande selliste ühenduste uurimisel ja süüdistuste esitamisel tehtavast õigusalasest koostööst. Ettekandes käsitleti liikuvate organiseeritud kuritegelike ühendustega seotud ühiseid probleeme ja toodi näiteid selliste ühendustega seotud õigusalasest koostööst kriminaalasjades. Samuti anti ülevaade Eurojustis käsitletud juhtumitest ja ühiste uurimisrühmade kasutamisest.

Organiseeritud kuritegeliku ühendusega seotud juhtumi näide

Balti riikide üks ulatuslikumaid ja pike-
maid ühisuurimisi (2009. aasta aprillist
2012. aasta aprillini) jõudis edukalt lõpule
ja päädis luksusautode varastamisega tege-
lenud organiseeritud kuritegeliku ühendu-
se likvideerimisega. Kuritegelik ühendus,
mille peamine asukoht oli Leedus, varastas
99 luksusautot: 56 Eestis ja 43 Lätis. Eu-
rojust ja Europol aitasid uurimisele kaasa.

Ühiste uurimisrühmade rahastamise projekti raames moodustati Eurojustis ühine uurimisrühm, milles osalesid Eesti, Läti ja Leedu ametiasutused. Lisaks rahalistele vahenditele pakkus Eurojust ühisele uurimisrühmale toetust õigus-alase koostöö koordineerimise näol.

2013. aasta oktoobris hindasid kolm riiklikku ametiasutust Eurojustis peetud koordineerimisnõupidamisel ühise uurimisrühma tegevust, menetluse tulemusi ja saadud kogemusi. Eesti uurimisrühma juht leidis, et operatsioon oli väga edukas ning selle käigus leiti lahendusi ja saadi väärtuslikke rahvusvahelise koostöö kogemusi. Menetluse tulemusena tehti 11 kohtuotsust ja mõisteti süüdi 25 isikut. Lisaks mõisteti ohvritele välja ligikaudu 550 000 eurot. Lõpptulemusena õnnestus tänu politsei sekkumisele lõpetada nelja omavahel seotud organiseeritud kuritegeliku ühenduse tegevus. Ühendustesse kuulusid Leedu vargad, kes tegutsesid Eestis ja Lätis.

Organiseeritud kuritegeliku ühendusega seotud juhtumi näide

Leedu avas aprillis juhtumi, mis oli seotud rahvusvaheliste autovargustega tegeleva organiseeritud kuritegeliku ühendusega. Ühenduse peamine asukoht oli Leedu. Kahtlustuse kohaselt varastas ühendus Rootsis, Saksamaal, Belgias ja Prantsusmaal luksusautosid ja veokeid ning toimetas neid Leetu. Eurojust toetas asja uurimist, korraldades II tasandi nõupidamise ja koordineerimisnõupidamise. Europol andis analüütilisi andmeid, mida koordineerimisnõupidamisel kasutati edasiste meetmete kavandamiseks. Analüütilised andmed hõlmasid muu hulgas kriminaalasja algatamise, kuritegeliku võrgustiku struktuuri ja varguste korraldamise viisi analüüsi. Koordineerimisnõupidamisel leppisid osalevad riigid kokku, et kohe pärast Euroopa vahistamismääruse väljastamist võtab menetluse üle Prantsusmaa. Leedu kohustus täitma Prantsusmaa ja Rootsi vastastikuse õigusabi taotlused ning koguma nii palju tõendeid kui võimalik.

Eurojust aitas EMPACTi projekti raames kaasa teistele algatustele. Aprillis osales Eurojust metallivargusi käsitleval konverentsil, mis EMPACTi projekti raames korraldati. Lisaks aitas Eurojust kaasa 2013. aasta oktoobris toimunud seminarile, kus räägiti liikuvate organiseeritud kuritegelike ühendustega seotud finantsuurimistest.

Liikuvad organiseeritud kuritegelikud ühendused määrati üheks prioriteediks ka aastateks 2014–2017, kuid seekord keskendutakse rohkem organiseeritud varavastastele kuritegudele. Mitmeaastase strateegiakava väljatöötamisele pühendatud koosolekul, mis toimus juunis, lepiti kokku aastate 2014–2017 strateegilistes eesmärkides, mis kajastavad vajadust kaasata Eurojust, et politsei uurimistoimingutest jõutaks ametlike süüdistuste esitamiseni.

Seminar „Piiriüleste aktsiisipettuste suurenev oht Euroopa Liidus”

14. ja 15. novembril korraldasid Eurojust ja Leedu kui ELi eesistujariik ühiselt strateegilise seminari *Piiriüleste aktsiisipettuste suurenev oht Euroopa Liidus*. Liikmesriikide maksu- ja tollipoliitikat kujundavad ja rakendavad asutused kohtusid prokuröride, kohtunike ning ELi institutsioonide ja asutuste esindajatega, et vahetada mõtteid probleemi ulatuse, võimalike lahenduste ja parima praktika üle. Seminaril arutati tubaka-, alkoholi- ja kütuseaktsiisiga seotud pettuste keerukaid juhtumeid ning nenditi, et seda liiki kuritegude tõttu jääb liikmesriikidel tubaka-, alkoholi- ja energiatoodetelt saamata miljonite eurode ulatuses maksutulu.

Samuti tõdeti, et aktsiisipettuste skeemid on keerulised ja neid arendatakse pidevalt edasi ning skeemide kaudu kasutavad organiseeritud kuritegelikud ühendused ära ELi ja riiklike maksu- ja tollialaste õigusaktide ning kriminaaltulu tuvastamist reguleerivate õigusaktide erinevusi ja puudusi. Et õigusakte ei ole rohkem ühtlustatud, tegid osalised kindlaks parima praktika liikmesriikide ametiasutuste koostöö hõlbustamiseks. See hõlmab Europoli asjakohaste teabeskuste kasutamist andmete võrdlemiseks ja analüüsimiseks, OLAFi abi ühiste tollioperatsioonide kavandamisel ning teabevahetust koordineerimisnõupidamiste ja Eurojusti toel moodustatud ühiste uurimisrühmade kaudu.

Tulemuslik võitlus piiriüleste aktsiisipettustega eeldab terviklikku lähenemisviisi, sealhulgas ELi institutsioonide ja asutuste ning liikmesriikide maksu-, tolli-, politsei- ja õigusasutuste tihedamat koostööd. Et aktsiisipettused on ELi 2014.–2017. aasta poliitikaotsuseks määratud ELi üheks prioriteediks võitluses raskete ja organiseeritud kuritegudega, loodame, et seminar on aluseks edasisele tegutsemisele selles valdkonnas.

Strateegilise seminari järeldused esitatakse nõukogu töörühmadele ja *Eurojusti uudiste* väljaanne karussellipettuste kohta avaldatakse 2014. aasta algul.

3.2. Eurojusti abi teistes kuritegevuse valdkondades

3.2.1. ELi finantshuve kahjustavad kuriteod

Kuritegevuse statistika	2012	2013
Registreeritud juhtumite arv	27	31
Koordineerimisnõupidamiste arv	5	8
Ühiste uurimisrühmade arv	1	1

Juhtumite arv jäi 2013. aastal eelmise aastaga võrreldes samaks. Nagu allpool kirjeldatud, hõlmavad ELi finantshuve kahjustavad kuriteod kolme liiki kuritegusid, mida harva sooritatakse eraldi ja mis on kõige sagedamini seotud pettuste ja organiseeritud kuritegevusega ning ametlike dokumentide võltsimisega. Kõige rohkem juhtumeid avasid Malta ja Horvaatia (kumbki neli) ning kõige sagedamini taotleti koostööd Itaalialt ja Belgialt (kummaltki viiel juhul).

ELi finantshuve kahjustavad kuriteod on üks Eurojusti uusi kuritegevusvastase võitluse prioriteete. Eurojust

on aga varemgi käsitletud süütegusid, mis on Eurojustis registreeritud ELi finantshuve kahjustavate kuritegudena.

Mais esines Eurojust euro ja teiste vääringute kaitse teemalise ettekandega Lätis Riias toimunud *Euroopa valerahaekspertide kohtumisel „Euro North East IV”*. Ettekanne keskendus ettepanekule võtta vastu direktiiv, milles käsitletakse euro ja muude vääringute kriminaalõiguslikku kaitset võltsimise vastu ning millega asendatakse nõukogu raamotsus 2000/383/JSK.

Samuti osales Eurojust Periklese programmi seminaril, mis korraldati septembris maksevahendite võltsimise vastu võitlemise keskbüroos Marokos Rabatis. Osalejad arutasid *ühenduse strateegiat euro kaitseks Vahemere piirkonnas* ning rõhutasid vajadust vahetada liikmesriikide ning Vahemere piirkonna ja Aafrika riikidega kogemusi ja teadmisi ning teha kindlaks tegurid, mis takistavad tõhusat õigus- ja politseikoostööd piiriülestes uurimistes.

ELi finantshuve kahjustava kuriteo näide

2010. aasta veebruaris arestis Prantsuse ametiasutus ühe Normandias asuva äriühingu laos seitse tonni võltsitud sigarette. Sigarettide analüüs näitas, et need olid sarnased Ungaris, Poolas ja Ukrainas 2009. ja 2010. aastal arestitud sigarettidega. Prantsusmaal korraldatud uurimise käigus tuvastati sigarettide võltsimisega seotud äriühingute nimed ning tehti kindlaks võimalik seos Ühendkuningriigi ja Saksamaaga. Pärast teatavate kahtlusalluste vahistamist tehti kindlaks Ukraina päritolu organiseeritud kuritegelik ühendus, mis tegutses mitmes naaberriigis. Samuti tehti kindlaks fiktiivne kaubatee Ukrainast Ühendkuningriiki, mis olid loodud organiseeritud salakaubaveo ja võltsitud sigarettide importimise varjamiseks. Salakaubaveoga seostati Tšehhi Vabariigis, Saksamaal, Ungaris, Itaalias ja Slovakkias tegutsenud isikuid ja äriühinguid.

Eurojustil paluti koordineerida asjaomastes liikmesriikides korraldatud uurimisi ja mitme vastastikuse õigusabi taotluse täitmist. 2011. aasta mais peetud esimesel koordineerimisnõupidamisel arutati varem esitatud vastastikuse õigusabi taotluste täitmist ja edasisi ühismeetmeid. Pärast peamise kahtlusalluse vahistamist moodustati koordineerimiskeskus, mille tegevust juhtis Eurojusti Prantsusmaa esindus. Ühise realiseerimise päeval vahistati veel kuus kahtlusallust ning Saksamaal, Itaalias, Tšehhi Vabariigis ja Slovakkias otsiti ühel ajal läbi mitu hoonet ja äriühingut. 2011. aasta novembris peeti teine koordineerimisnõupidamine, et hinnata vastastikuse õigusabi taotluste täitmist. Kolmandal koordineerimisnõupidamisel juunis 2012 arutati täiendava koostöö vajadust. Järgmisel päeval toimus Prantsuse ja Ukraina ametiasutuste kahepoolne koordineerimisnõupidamine, kus Ukraina kinnitas, et peamise kahtlusallu-

se vara on võimalik enne kohtumenetlust arestida.

Kohtuasjade haldamise süsteemis olevate andmete töötlemisel tuvastas Eurojust seose veel ühe Prantsusmaa kriminaalasjaga, millest ametiasutused ei olnud veel teadlikud. Selle kriminaalasja puhul pakkus oma abi ka Europol. Tänu uurimise edukale koordineerimisele mõisteti 2013. aasta augustis süüdi 11 kahtluselust. Ühenduse juhile mõisteti kümne aasta pikkune vabadusekaotus. Lisaks arestiti ja konfiskeeriti Prantsusmaal, Tšehhi Vabariigis ja Ukrainas märkimisväärne hulk vara ning kohus mõistis viielt kahtluselust solidaarselt välja ligi 2 miljoni euro suuruse tollitrahvi. Peamine kahtluselust kaebas Rennes'i kohtu otsuse edasi. See kohtuasi oli 2013. aastal pooleli.

3.2.2. Keskkonnakuriteod

Kuritegevuse statistika	2012	2013
Registreeritud juhtumite arv	3	8
Koordineerimisnõupidamiste arv	-	-
Ühiste uurimisrühmade arv	-	-

Keskkonnakuritegusid menetletakse Eurojustis harva. Kuigi juhtumite arv kasvas 2012. aastaga võrreldes märgatavalt, on see siiski väike. Selle kuriteoliigi alla liigitatakse keskkonnavastased kuriteod ja ohustatud loomaliikidega ebaseadusliku kauplemise juhtumid, mis on olemuselt samalaadsed. Juhtumid registreerisid Bulgaaria, Ungari, Madalmaad, Portugal, Rootsi ja Sloveenia.

2013. aasta raske ja organiseeritud kuritegevuse ohu hinnangus nimetati keskkonnakuritegusid Euroopa Liidus uueks esilekerkivaks ohuks. Keskkonnakuritegudel on sageli piiriülene mõõde ning nende puhul võib olla tegemist raskete ja organiseeritud kuritegudega. Vaatamata selle valdkonna kasvavale tähtsusele Euroopa Liidus näitab statistika, et sageli ei jõuta seliste kuritegude puhul liikmesriikides vastutusele võtmise ega süüdimõistmiseni.

2013. aasta kevadel algatas Eurojust keskkonnakuritegudega seotud strateegilise projekti. Projekti eesmärk on hinnata õiguslase koostöö hetkeseisu ja õigustöötajate vajadusi keskkonnakuritegude valdkonnas, teha kindlaks tegurid, mis takistavad keskkonnakuritegude eest vastutusele võtmist, ning selgitada välja parim praktika ja lahendused kehtivate õigusaktide kohaldamise tõhustamiseks.

Strateegilise projekti raames saadeti liikmesriikidele, Ameerika Ühendriikidele ja Norrale küsimustik tegurite kohta, mis takistavad keskkonnakuritegude, sealhulgas ebaseadusliku jäätmeveo ja ohustatud liikidega kauplemise eest vastutusele võtmist. Saadud 27 vastuse alusel alustati Euroopas tehtud edusamude põhjalikku analüüsi.

Keskkonnakuriteo näide

Rootsis, Ühendkuningriigis ja Soomes tegutsenud organiseeritud kuritegelikku ühendust kahtlustati ulatuslikus ebaseaduslikus metslinnumunadega kauplemises. Ühe süüaluse elukohast leiti üle 200 metslinnumuna. Ühendkuningriigis esitati ühele isikule süüdistus mitmes süüteos: munade ostmises, müümises ja müügiks pakkumises ning metslinnumunade omamises vastuolus Ühendkuningriigis kehtivate elusloodust käsitlevate õigusaktidega. See isik tunnistas end süüdi ning talle mõisteti mets- ja haruldaste lindude munadega ebaseadusliku kauplemise eest 220 tundi üldkasulikku tööd.

Rootsis esitati süüdistus jahipidamisega seotud süütegude, jahipidamisest tulu saamise ja ohustatud liikide kaitset rikkuvate süütegude eest. Süüteod pandi arvatavasti toime aastatel 2003–2010. Suurt osa ebaseaduslikult korjatud ja kaubeldud munadest käsitatakse kaitsealustena ELi õigusakti alusel, millega võeti ELi õigusesse üle ohustatud looduslike looma- ja taimeliikidega rahvusvahelise kauplemise konventsioon (nõukogu 9. detsembri 1996. aasta määrus (EÜ) nr 338/97 looduslike looma- ja taimeliikide kaitse kohta nende ga kauplemise reguleerimise teel).

Eurojust etendas juhtumi menetlemisel olulist rolli, aidates moodustada Soome ja Rootsi ühise uurimisrühma ja osaledes selle töös ning võimaldades vajalikke rahalisi vahendeid. Lisaks Eurojusti koordineerivale rollile tundliku teabe vahetamise hõlbustamisel andis selget lisaväärtust ka ühise uurimisrühma rahastamine Eurojusti poolt, mis võimaldas kaasata uurimisse väliseksperdi-orניתולוגי.

Keskkonnakuritegude menetlemise tõhusam koordineerimine ELis

Eurojusti roll

27. ja 28. novembril 2013 toimus Eurojustis strateegiline nõupidamine *Keskkonnakuritegude menetlemise tõhusam koordineerimine ELis: Eurojusti roll*, mis korraldati koos keskkonnakuritegusid uurivate prokuröride Euroopa võrgustikuga. Osalejad leidsid, et Eurojusti tegevus võib anda lisaväärtust järgmistes valdkondades: vastastikuse õigusabi taotluste esitamise lihtsustamine ja koordineerimine, parima praktika teabe kogumine ja jagamine, keskkonnakuritegudega seotud teadlikkuse suurendamine ning kolmandate riikidega tehtavale õigusalasale koostööle kaasaaitamine. Uurimise ja süüdistuste esitamise koordineerimine peaks muutuma sagedasemaks ning Eurojust tuleks varakult kaasata.

Strateegilisel nõupidamisel arutati Eurojusti poolt õigustöötajatele saadetud küsimustikku riiklikul tasandil esinevate probleemide kohta, mis mõjutavad keskkonnakuritegude, ebaseadusliku jäätmeeveo ja ohustatud liikidega kauplemise uurimist ning selle süütegude eest vastutusele võtmist. Aruanne, mis muu hulgas sisaldab strateegilise nõupidamise järelduste kokkuvõtet, esitatakse nõukogu sekretariaadile 2014. aasta alguses. *Eurojusti uudiste* selleteemaline väljaanne ilmus detsembris ja on Eurojusti veebilehel.

Arvestades tuvastatud probleeme ja saadud kogemusi, jätkatakse strateegilise projektiga 2014. aastal, et töötada välja soovitud asjakohastele huvirühmadele.

3.2.3. Merepiraatlus

Eurojust on alates 2009. aastast korraldanud regulaarseid koordineerimisnõupidamisi, mis on pühendatud merepiraatlusele ja selle tagajärgedele asjaomaste liikmesriikide jaoks. Et toetada koordineerimisnõu-

pidamisi, mis annavad käimasolevate uurimiste ja menetlustega seotud õigustöötajatele võimaluse teavet vahetada, algatas Eurojust 2012. aastal projekti, mis 2013. aasta septembris päädis esimese *merepiraatluse õigusliku ülevaate* väljaandmisega. Ülevaate eesmärk on edendada merepiraatluse juhtumitega tegelevate prokuröride vahelist teabevahetust.

Ülevaade koosneb valdavalt riikide ametiasutuste poolt riiklike esinduste kaudu taotletud ja saadud teabest ning jaguneb kuueks peatükiks. Kolm põhipeatükki sisaldavad teavet merepiraatlusele kohaldatava õigusraamistiku ja saadud kogemuste kohta ning kohtuotsuste analüüsi.

Merepiraatluse õigusülevaadet esitleti 12. septembril toimunud koordineerimisnõupidamisel, kus käsitleti merepiraatlusega seotud juhtumit. Ülevaadet hakatakse ajakohastama iga 18 kuu järel.

3.2.4. Eurojusti lastekaitse kontaktisik

Pärast 2007. aastal toimunud justiits- ja siseministrite mitteametlikku kohtumist, mille üheks peamiseks aruteluteemaks oli lastekaitse, nimetas Eurojust ühe riikliku liikme lastekaitse kontaktisikuks niisugustes küsimustes nagu kadunud lapsed, laste seksuaalne kuritarvitamine, lastega kaubitsemine ja laste väärkohtlemine.

Lastekaitse kontaktisik teeb koostööd Euroopa finantskoalitsiooniga laste kommertsliku kuritarvitamise vastu internetis (EFC) ja ülemaailmse liiduga, mis võitleb laste seksuaalse kuritarvitamise vastu internetis, ning tal on ELi-USA lastekaitse töörühma kaudu tihedad sidemed Ameerika Ühendriikide ametiasutustega.

Eurojustis käsitletud juhtumite puhul olid kõige sagedasemad lapsed mõjutavad kuriteoliigid seksuaalne kuritarvitamine, inimkaubandus ja laste kuritarvitamise kujutised. 2013. aastal uuris Eurojust 40 lastevastase kuriteo juhtumit, sealhulgas kahte Norras registreeritud juhtumit. Alates 2004. aastast on Eurojust registreerinud 235 juhtumit, milles oli tegemist lapsohvritega. Lisaks osales Eurojust ühes ühises uurimisrühmas, kus käsitleti laste vastu suunatud kuritegusid, ja korraldas kolm koordineerimisnõupidamist.

Nõukogu järeldustes aastateks 2014–2017 raskete ja organiseeritud kuritegudega võitlemise ELi prioriteetide seadmise kohta määrati üheks prioriteediks vajadus tõkestada küberkuritegusid, mis ohvreid tõsiselt kahjustavad, nagu laste seksuaalne ärakasutamine internetis. Selleks algatati 2013. aastal uuring, milles analüüsitakse, kuidas liikmesriikides kohaldatakse teatavaid Euroopa Nõukogu konventsiooni sätteid laste kaitse kohta seksuaalse ärakasutamise ja kuri-

tarvitamise eest. Uuring haakub Euroopa Nõukogu seiretegevusega ning on väga ajakohane, arvestades, et 18. detsembriks 2013 tuli rakendada ELi peamine selleteemaline õigusakt, direktiiv 2011/93/EL, mis käsitleb laste seksuaalse kuritarvitamise ja ära kasutamise ning lasteporno vastast võitlust. Uuring

keskendub salajastele operatsioonidele, ohvrite menetluslikule kaitsele ning karistustele, mis liikmesriikides määratakse laste seksuaalse kuritarvitamise kujutiste loomise ja internetis levitamise seotud kuritegude eest.

3.3. Eurojusti suhted

3.3.1. Suhted kolmandate riikide ja Euroopa Liidu väliste organisatsioonidega

Koostöölepingud. 2013. aastal sõlmis Eurojust Liechtensteini Vürstiriigiga koostöölepingu, mis jõustus 19. novembril. Detsembris esitas Eurojust nõukogule kinnitamiseks Moldova Vabariigi ja Eurojusti vahelise koostöölepingu kavandi.

Sideprokurörid Eurojustis. Sideprokurörid kiirendavad ja hõlbustavad liikmesriikide ja kolmandate riikide pädevate asutuste õiguslast koostööd, aidates luua otse-sidemeid või tegutsedes vahelülina riikide ametiasutuste vahel. Eurojustis tegutses kolm kolmandatest riikidest (Horvaatia, Norra ja Ameerika Ühendriigid) lähetatud sideprokuröri. Enne Horvaatia ühinemist Euroopa Liiduga registreeris Horvaatia sideprokurör Eurojustis neli juhtumit. Norra sideprokurör registreeris 51 juhtumit, mis olid seotud peamiselt narkokaubanduse ning elu-, isiku- ja vabadusevastaste kuritegudega.

Kolmandate riikidega seotud juhtumid. Eurojust pakkus abi 249 juhtumi puhul, mis olid seotud kolmandate riikidega. Nendes juhtumites olid peamisteks kuriteoliikideks kelmus ja pettus, rahapesu ja sellega seotud kuriteod, narkokaubandus ja organiseeritud kuritegelike ühendustega seotud süüteod. Kõige sagedamini olid juhtumid seotud selliste kolmandate riikidega nagu Šveits (48), Norra (33), Ameerika Ühendriigid (23) ja Horvaatia (21), neile järgnesid Serbia (15) ja Türgi (12). Kolmandad riigid olid esindatud 47 koordineerimisnõupidamisel. Kolmandatest riikidest olid koordineerimisnõupidamistel kõige sagedamini esindatud Šveits (15), Norra (12), Ameerika Ühendriigid (9) ja Horvaatia (6).

Liikmesriikide pädevad asutused palusid sageli Eurojusti abi seoses vastastikuse õigusabi taotluste täitmisega ja kolmandate riikide pädevate asutuste kontaktandmete hankimisega. Õigusalasest koostööst tekitasid raskusi keelebarjäär ja vastastikuse õigusabi taotluste aeganõudev täitmine kolmandates riikides.

Eurojusti kontaktasutused kolmandates riikides. Eurojust lisas kolmandate riikide kontaktasutuste võrgustikku Gruusia ja Taiwani. Eurojust toetas jätkuvalt

Lääne-Balkanil käimasolevaid algatusi, eelkõige Euroopa Komisjoni projekti *Organiseeritud kuritegevuse ja korruptsiooni vastu võitlemine: prokuröride võrgustiku tugevdamine*. Eurojusti kolmandate riikide kontaktasutuste osutatud abi leiti olevat kasulik ja tõhus, eriti Lääne-Balkani kontaktasutuste puhul.

Detsembris tegi Eurojust mitu ettekannet Sloveenia siseministeeriumi korraldatud seminaril, kus käsitleti ühiste uurimisrühmade kasutamist võitluses inimkaubanduse vastu Lääne-Balkani riikides kohalikul tasandil. Ettekanded hõlmasid ühiste uurimisrühmade kasutamise rahvusvahelist ja riigisisest õiguslikku alust, Eurojusti rolli ühiste uurimisrühmade moodustamises ja toimimises ning Eurojusti kogemusi seoses inimkaubanduse juhtumitega, milleks moodustati ühine uurimisrühm.

Eurojusti ja Ladina-Ameerika rahvusvahelise õiguslast koostöö võrgustiku vahel sõlmitud vastastikuse mõistmise memorandum on hõlbustanud koostööd Ladina-Ameerika riikidega. Eurojusti Hispaania ja Portugali esindused osalesid Eurojustis uuritud juhtumite puhul aktiivselt vahendajatena. Samuti aitavad liikmesriikide poolt kolmandatesse riikidesse lähetatud ametnikud kaasa juhtumite menetlemisele Eurojustis.

7. ja 8. oktoobril osales Eurojust justiits- ja siseministrite nõukogu kohtumisel, mis oli pühendatud koostööle idapartnerluse riikidega, nimelt Armeenia, Aserbaidžaan, Valgevene, Gruusia, Moldova Vabariigi ja Ukrainaga, ning rääkis õiguslast koostööga seotud õiguslikest probleemidest, praktilistest raskustest ja parimast praktikast, lähtudes oma tegevusest kriminaalasjades.

Samuti võttis Eurojust oktoobris vastu Moldova kriminaalõiguse spetsialistid, kes osalesid UNODC korraldatud õppereisil. Õppereis oli seotud projektiga, mida UNODC Moldovas ellu viib ja mis käsitleb inimkaubanduse vastaseid kriminaalõiguslikke meetmeid. Madalmaade külastamise peamine eesmärk oli tutvuda ELi kriminaalõigusinstitutsioonide seisukohtadega küberkuritegude, ennetava uurimise ja ühiste uurimisrühmade kasutamise kohta inimkaubanduse tõkestamisel.

3.3.2. Koostöö Europoli ja OLAFiga

Europol

Koostöö Eurojusti ja Europoli vahel 2009. aastal sõlmitud koostöö ja teabevahetuse tõhustamise lepinguga astusid pooled täiendavaid samme, et parandada strateegilist ja operatiivkoostööd. Europoli kui partneri olulisus kajastub Lissaboni lepingu viites Eurojusti koordineerivale rollile, mis põhineb „liikmesriikide ja Europoli hangitud teabel”, ning Eurojusti tegevuses kriminaalasjades. Nõukogule ja komisjonile esitatakse ühiseid aastaaruandeid Eurojusti ja Europoli koostöö kohta; 2012. aasta aruanne esitati 2013. aasta aprillis.

Operatiivkoostöö. 2013. aastal osales Europol 53 Eurojustis registreeritud juhtumi menetlemisel ja 75 koordineerimisnõupidamisel. Juhtumite menetlemisel Europoliga koostöö tegemine osutab selgelt varajase teabevahetuse kasulikkusele.

Eurojust aitas kaasa raske ja organiseeritud kuritegevuse ohu hinnangu ning TE-SAT aruande koostamisele. Lisaks korraldas Eurojust juulis Europoli teabekeskuste projekti- ja tegevusjuhtide ning Eurojusti esindaja vahelise kohtumise, et jagada kogemusi ja arutada praktilist koostööd. Eurojust sõlmis Europolis avatud raskete ja organiseeritud kuritegude ning terrorismivastase võitluse analüüsifaili teabekeskustega kolm uut koostöökokkulepet, mis lisanduvad seni sõlmitud 17 koostöökokkuleppele.

Küberkuritegevuse vastase võitluse Euroopa keskus (EC3). 1. jaanuaril 2013 alustas EC3 operatiivtegevust. Lähtudes komisjoni 28. märtsi 2012. aasta teatisest *Võitlus kuritegevusega digitaalsel ajastul: küberkuritegevuse vastase võitluse Euroopa keskuse loomine*, toetas Eurojust EC3 tööd, nimetades juhtrühma ühe riikliku liikme ja lähetades keskusse ajutiselt ühe töötaja, et hõlbustada vahetat teabe jagamist ja pakkuda oma toetust uurimistes, kus on vaja kriminaalmenetluse järelmeetmeid.

Strateegiline koostöö. Töö- ja juhtimistasandil korraldati korrapäraselt nõupidamisi, et tugevdada organisatsioonide koostööd. Peale selle osalesid organisatsioonid teineteise üritustel, eelkõige Eurojusti strateegilistel seminaridel ja Europoli riiklike üksuste juhtide kohtumistel. Edukad töötajate vahetamise programmid jätkusid. Eurojust ja Europol korraldavad neid, et suurendada teadlikkust kummagi organisatsiooni teenustest ja toimimisest.

Küberkuritegevusega seotud juhtumite näited

2013. aasta aprillis sõlmiti ühise uurimisrühma leping juhtumi puhul, mis oli seotud krediitkaardiandmete varguse ehk andmete kopeerimisega. Eurojust rahastas uurimisrühma tegevust. Europolis korraldati operatiivnõupidamine, millele järgnes päev hiljem koordineerimisnõupidamine Eurojustis. Europolis esimesel päeval toimunud operatiivnõupidamise eesmärk oli suunata ja vahetada teavet ning teisel päeval kooskõlastati Eurojustis tegevuseesmärke, uurimist ja süüdistuste esitamist. Eurojust tegi koostööd Europoli vastava teabekeskusega. See juhtum on näide parimast praktikast: koostöö kahe organisatsiooni vahel sujus suurepäraselt ja edendas vastastikust usaldust.

Teine juhtum oli seotud seni teadaolevalt suurima küberrünnakuga. Rünnakud olid suunatud rämpsposti vältimise teenuse ja internetiturvalisust tagava äriühingu vastu. Rünnakute ulatuslikkus põhjustas internetiteenuse häireid miljonitel kasutajatel kogu maailmas. Kahtlusalse kiire vahistamine ja läbiotsimine said võimalikuks tänu Eurojusti koordineerivale tööle ning kiirele ja tõhusale koostööle Europoli asjaomase kontaktasutusega.

OLAF

Eurojust ja OLAF sõlmisid 2008. aastal praktilise koostöökokkulepe, et tõhustada võitlust pettuste, korruptsiooni ja muude Euroopa Liidu finantshuve kahjustavate kuritegude vastu.

Operatiivkoostöö. Eurojust ja OLAF tegid 2013. aastal koostööd nelja juhtumi puhul, millest kaks olid alguse saanud varasematel aastatel ja kaks olid 2013. aastal Eurojustis registreeritud juhtumid, mille lahendamisse kaasati OLAF. OLAF osales ühel koordineerimisnõupidamisel. Eurojusti tegevus kriminaalasjades osutab sellele, et Eurojusti ja OLAFi ühine osalemine koordineerimisnõupidamistel aitab hõlpsamini avastada seoseid teistes liikmesriikides algatatud kriminaalasjadega ja paremini mõista Euroopa Liidu finantshuve kahjustavaid keerukaid piiriüleseid kuritegusid.

ELi finantshuve kahjustavate kuritegude juhtumid, millega oli seotud üks liikmesriik (Eurojusti otsuse artikli 3 lõige 3), osutusid lähemal uurimisel sageli mitut liikmesriiki hõlmavateks juhtumiteks (Eurojusti otsuse artikli 3 lõige 1). Seega kaasati töösse rohkem liikmesriike, kui algselt kavandatud.

Eurojusti ja/või OLAFi kaasamist ELi finantshuve kahjustavate kuritegude menetlemisse kaalutakse iga juhtumi puhul eraldi, hinnates põhjalikult mitut parameetrit. Näiteks võetakse arvesse nende organisatsioonide osalemise lisaväärtust konkreetsel juhul, aga ka võimalikku mõju käimasolevale uurimisele.

Kui Eurojusti või OLAFi osalemine näib esmapilgul asjakohane, aga sellest loobutakse, on põhjuste selgitamiseks vaja head suhtlust Eurojusti, OLAFi ja riigi ametiasutuste vahel.

Strateegiline koostöö. 2013. aastal jätkusid kontaktisikute korrapärased kohtumised, kus pöörati põhitähelepanu sellele, kuidas tekitada rohkem ühiseid juhtumeid ja arendada tihedamat koostööd. Detsembris korraldas Eurojust OLAFi uurijatele esimese koolituse. Kavas on töötada välja koostöö suunised ja kriteeriumid, mis hõlmavad ka juhtumite kokkuvõtete vahetamist.

3.4. Probleemid ja parim praktika juhtumite menetlemisel

Üldised probleemid. Et Eurojusti tegevus kriminaalasjades on väga mitmekesine, on keeruline välja tuua ühisnimetajaid. Suurem osa käsitletavaid juhtumeid on seotud Euroopa Liidu õiguskaitse- ja kohtuasutustelt saadud õigusabitaotlustega, mida reguleerivad eelkõige Euroopa Nõukogu 1959. aasta konventsioon vastastikuse abistamise kohta kriminaalasjades ja Euroopa Liidu liikmesriikide vaheline 2000. aasta konventsioon vastastikuse õigusabi kohta kriminaalasjades (vastastikuse õigusabi konventsioonid). Teised olulised ülesanded on seotud Euroopa vahistamismääruste täitmisega liikmesriikide pädevate asutuste poolt. Et konkreetsete kuriteoliikide, koordineerimisnõupidamiste ja ühiste uurimisrühmadega seotud tööd ja küsimusi on selgitatud teistes punktides, käsitletakse selles punktis vastastikuse õigusabi ja Euroopa vahistamismäärustega kaasnevaid üldiseid probleeme. Seda üldist lähenemisviisi aluseks võttes võib nentida, et paljud juhtumid osutavad raskustele riikide pädevate asutuste vahel asjaliku ja tõhusa suhtluse sisseseadmisel. See probleem on Eurojusti jaoks alati tähtis olnud ja Eurojusti sekkumine võib palju muuta. Arusaamatused ja teadmatus teiste riikide õigussüsteemidest, nende õigusnormidest ja ülesehitusest tekitavad raskusi, mida Eurojust aitab ületada. Vastastikuse õigusabi taotlused ja Euroopa vahistamismäärused ei ole suure osa Euroopa kohtunike ja prokuröride jaoks veel igapäevane praktika.

Eurojust saab olla abiks vastastikuse õigusabi kõigis aspektides. Riiklikud esindused tunnevad kohalike süsteemide iseärasusi ja neil on võimalik tugineda tugevatele võrgustikele oma koduriigis. Nad saavad anda nõu vastastikuse õigusabi taotluste koostamisel, selgitada, kuidas tõlgendada vastastikuse õigusabi konventsiooni asjaomase riigi õigusnormide kontekstis,

ja aidata kiirendada konkreetsete vastastikuse õigusabi taotluste täitmist. Teadmine, et taotlust täidetakse, ja taotluse täitmise tähtaja saamine on tähtsad tegurid, mida ei tohialahinnata. Eurojust on oluliseks vahendajaks juhtudel, kui otsesuhtlus riikide õigusasutuste vahel (tavapärase menetlus vastastikuse õigusabi korral) ei toimi. Oma sekkumiste korral on Eurojust rõhutanud hea suhtluse tähtsust. Eurojusti roll koostööd taotlevate ja koostöötaotluse adressaadiks olevate õigusasutuste vahelise ettevalmistava ja ennetava konsulteerimise hõlbustamisel aitab õiguslikke ja praktilisi probleeme kiiremini ja tulemuslikumalt lahendada. Eduka koostöö seisukohalt võib oluline olla ka vastastikuse õigusabi taotluste täitmise järelkontroll.

Lisaks abistab Eurojust riikide ametiasutusi riigisiseste õigusnormide erinevustest tulenevate probleemide lahendamisel, näiteks seoses elektroonilise jälgimise ja uurimise eritoimingutega. Nii menetlusnormid kui ka lubatavad toimingud on Euroopas endiselt üsna erinevad. Kui tõendeid saadakse teisest õigussüsteemist, tuleb veenduda, et need on koostööd taotlenud liikmesriigi kohtutes lubatavad.

Seoses Eurojusti otsuse artikli 7 lõikega 3 oli Eurojusti kolleegiumil ühe juhtumi puhul võimalus tõlgendada sõnu „korduvad keeldumised või raskused seoses õiguslase koostöö taotluste täitmise ja nende suhtes otsuste tegemisega”. Kolleegium leidis, et see sõnastus ei olnud konkreetses olukorras kohaldatav. Eurojusti kogemus näitab seega, et keeruline on teha kindlaks, kas „korduvad keeldumised või raskused” viitavad i) ühele taotlusele, ii) rohkem kui ühele taotlusele või iii) kas selline hindamine peaks toimuma iga juhtumi puhul eraldi, sõltumata taotluste arvust. Seetõttu soovib Eurojust sõnastust uue Eurojusti määruse eelnõus täpsustada.

Euroopa vahistamismäärused. 2013. aastal registreeriti Eurojustis 217 juhtumit, mis olid seotud Euroopa vahistamismääruste täitmisega. Kõige rohkem abipalveid seoses Euroopa vahistamismääruste täitmisega esitas Poola esindus, kellele järgnesid Austria, Belgia ja Bulgaaria esindused. Kõige rohkem taotlusi Euroopa vahistamismääruste täitmiseks sai Itaalia esindus, kellele järgnesid Hispaania ja Ühendkuningriigi esindused.

Eurojust abistab liikmesriikide pädevaid asutusi vahistamismääruste kiirel täitmisel, näiteks tagades, et täitmisest ei oleks võimalik Euroopa vahistamismäärust käsitleva raamotsuse 2002/584/JSK artikli 4 lõike 2 alusel kohtualluvuse konflikti tõttu keelduda. Näiteks narkokaubanduse juhtumi korral, mida uuritakse kahes liikmesriigis, võidakse ühes liikmesriigis vahistada mitu kahtlusalust ja teise liikmesriigi asutustel võib tekkida vajadus väljastada samade kahtlusaluste kohta Euroopa vahistamismäärus. Eurojust saab aidata lahendada võimaliku kohtualluvuse konflikti enne vahistamismääruste täitmist, kutsudes liikmesriigid kokku, et otsustada, kummal neist on paremad võimalused menetluse algatamiseks.

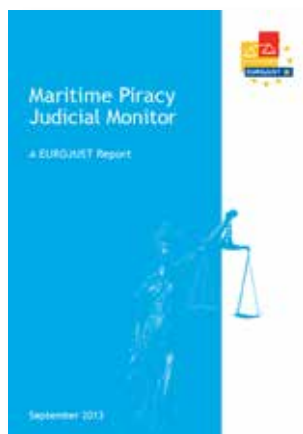
2013. aastal avati Eurojustis Euroopa vahistamismäärust käsitleva raamotsuse artikli 16 alusel kuus juhtumit, mis olid seotud vastuoluliste vahistamismääruste väljastamisega. Kõik need juhtumid viidi edukalt lõpule, kohaldades Eurojusti 2011. aasta *juhendit sisemenetluse kohta Eurojusti arvamuse esitamisel seoses konkureerivate Euroopa vahistamismäärustega*. Nendel juhtudel hõlmas Eurojusti roll ka teistes liikmesriikides kehtivate õigus- ja menetlusnormide kohta teabe andmist ning soovitusi kasutada vajaduse korral alternatiivseid õiguslase koostöö vahendeid, näiteks tagaotsitava isiku ajutist loovutamist või vastastikuse õigusabi taotluse esitamist, et võtta ütlusi või küsitleda tunnistajaid videokonverentsi teel.

Üks peamisi praktilisi probleeme, mis riikide ametiasutustes ette tuleb, on seotud Euroopa vahistamismääruse keelenõuetega. Euroopa vahistamismäärust käsitleva raamotsuse artikli 8 lõike 2 kohaselt tuleb vahistamismäärus tõlkida vahistamismäärust täitva liikmesriigi ametlikku keelde. Eurojusti tegevus kriminaalasjades näitab, et paljudel juhtudel tekib raskusi saadud tõlkedokumentidest arusaamisega, aga ka probleeme vahistamismääruste õigeaegse tõlkimise kulude katmisel.

Arestimismäärused, konfiskeerimine ja kriminaaltulu tuvastamine. Selles valdkonnas vastuvõetud raamotsustele vaatamata erinevad arestimismääruste, konfiskeerimise ja kriminaaltulu tuvastamisega seotud riiklikud õigusaktid ja menetlusnormid liikmesriigiti märkimisväärselt. Nende erinevuste tõttu võib kriminaalmenetlus osutuda väga keeruliseks, sest enamikus liikmesriikides on tegelikkuses võimatu täita vastastikuse õigusabi taotlusi kuritegelikul teel saadud tulu tuvastamiseks ja arestimiseks või tunnustada teise liikmesriigi kohtu väljastatud konfiskeerimismäärusi, kui teises liikmesriigis kehtivad õigusnormid on väga erinevad.

Eurojust aitab selliseid probleeme lahendada, osaledes kriminaalasjade lahendamisel ja suurendades teadlikkust. 2013. aastal keskendus Eurojusti tegevus selles valdkonnas riikide ametiasutuste teavitamisele erinevatest kehtivatest õigus- ja menetlusnõuetest ning uurimisasutuste ja kohtuasutuste abistamisele, et tagada arestimismääruste täitmisel samaaegne tegutsemine. Märtsis avaldas Eurojust aruande ilma süüdimõistva kohtuotsuseta konfiskeerimistest ja vastas komisjoni küsimustikule, mis on aluseks *Euroopa Liidus kuritegelikul teel saadud vara arestimis- ja konfiskeerimismääruste vastastikuse tunnustamise võrdlevale õiguslikule uuringule*.

Eurojusti väljaanded

Eurojusti aasta põhifookus –
ühiste uurimisrühmade hindamine

Ühiste uurimisrühmade hindamise projekt

- ▶ Kuidas tehakse kindlaks ühisele uurimisrühmale sobivad juhtumid?
- ▶ Kuidas hõlbustatakse paralleelsete uurimiste algatamist asjaomastes riikides enne ühise uurimisrühma moodustamist?
- ▶ Kuidas vahetatakse teavet ja tõendeid, kui ühine uurimisrühm on moodustatud?
- ▶ Kuidas koordineeritakse ja tehakse uurimistoi- minguid?
- ▶ Kuidas tagatakse tõendite lubatavus eri riikides?
- ▶ Millist lisaväärtust annab ühine uurimisrühm juhtumi uurimisele ja süüdistuse esitamisele?

Need on mõned küsimused, millele on kavas leida vastused riiklike ekspertide võrgustiku 2013. aastal algatatud projektiga, mis keskendub ühiste uurimisrühmade hindamisele. 2012. aasta oktoobris tegid riiklikud eksperdid oma 8. aastakoosoleku järelduste alusel ühiste uurimisrühmade sekretariaadile ülesandeks alustada ja toetada standardvormi koostamist, et aidata kaasa ühiste uurimisrühmade hindamisele riikide tasandil.

Projektil on kaks eesmärki.

Esiteks peaks see aitama õigustöötajatel hinnata ühiste uurimisrühmade tegevust saavutatud tulemuste põhjal. Ühiseid uurimisrühmi käsitleva raamotsuse 2002/465/JSK (13. juuni 2002) rakendamise tähtajast on möödunud kümme aastat, kuid sellised uurimisrühmad on ikka veel suhteliselt uus koostöövahend. Õigus- ja õiguskaitseasutused soovivad sageli arutada oma ühise uurimisrühma lisaväärtust ja võimalikke puudusi pärast rühma tegevuse lõpetamist. Ühiste uurimisrühmade hindamisvormi näol on tegemist kasuliku kontroll-loendiga.

Teiseks suurendab hindamisandmete kogumine teadmisi ühiste uurimisrühmade kohta, aidates teha kindlaks peamised õiguslikud ja praktilised probleemid ning leitud lahendused. Selles mõttes võib hindamine anda väärtuslikku teavet nii ühiste uurimisrühmade võrgustikule kui ka välistele huvirühmadele. ELi tasandil ei ole ühiste uurimisrühmade tulemuslikkust seni põhjalikult hinnatud. Seega võib õigustöötajatelt hindamisvormide kaudu saadud tagasiside olla kasulik. Ühiste uurimisrühmade sekretariaat töötas vormi välja koostöös teiste Eurojusti pädevate üksustega ja

konsulteeris Europoliga. Et täita õigustöötajate ootusi, hõlmab hindamisvorm ka Eurojusti riiklike esinduste ja ühiste uurimisrühmade võrgustiku liikmete panust. Riiklikud eksperdid võtsid ühiste uurimisrühmade hindamise vormi vastu oma 9. aastakoosolekul 2013. aasta juunis.

Hindamisvorm on kvalitatiivne töövahend ja täidetud hindamisvorm ei sisalda isikuandmeid. Isikuandmete puudumine hõlbustab saadud teabe edasist kasutamist. Et ühiste uurimisrühmade tegevuse aluseks on koostöö, soovitatakse uurimisrühmade juhtidel võimaluse korral täita vorm ühiselt. Hindamine peab toimuma pärast ühise uurimisrühma tegevuse lõpetamist ja seda tuleks pärast kohtumenetluse etappi täiendada, kogudes asjakohaseid andmeid võimalike probleemide kohta, millega riiklikud kohtud seoses ühise uurimisrühma tegevusega kokku puutusid, ja süüdimõistvate otsuste kohta.

Hindamiseks kutsutakse enamikul juhtudel pärast uurimise lõppu kokku ühises uurimisrühmas osalenud partnerite lõppkoosolek. Eurojust saab selles protsessis abiks olla kas koosolekuks ruumide pakumise või rahalise toetuse võimaldamisega.

Kui riiklikud eksperdid olid hindamisvormi heaks kiitnud, algatas ühiste uurimisrühmade sekretariaat tööprotsessi, mille käigus määrati ühiste uurimisrühmade tulemusliku hindamise vajalikud etapid. Koostöös infohalduse talitusega töötati välja hindamisvormi interaktiivne versioon, mida mitu riiklikku eksperti on katsetanud. See versioon võimaldab importida hindamisandmed automaatselt ühiste uurimisrühmade sekretariaadi hallatavasse andmebaasi. Järgnevatel aastatel on kavas seda töövahendit kasutada ühiste uurimisrühmade kvalitatiivsete ja kvantitatiivsete aruannete koostamisel toena.

Ühiseid uurimisrühmi on Eurojustis hinnatud kahel korral. 2013. aasta juunis peeti seoses Eurojusti toetatavate ühiste uurimisrühmadega kaks hindamis- koosolekut, mis võimaldasid hindamisvormi katsetada ja selle sisu tegevusvajaduste põhjal kohandada.

Nende hindamiste tulemused on juba andnud väärtuslikku teavet. Näiteks ühe narkokaubandusjuhtumi puhul rõhutati vajadust tagada ühises uurimisrühmas osalevate partnerite vahel pidev teabevahetus, et uurimistoi- minguid võimalikult hästi koordineerida, ning uurimisrühma eduka tegutsemise üheks võtmeteguriks peeti sidevahendite laenamist Eurojusti poolt ühiste uurimisrühmade rahastamise projekti raames.

Paralleelsetes uurimistes, mis ei pruugi olla ühtemoodi üles ehitatud, väljendasid ühistes uurimisrühmades osalenud partnerid ka vajadust arutada võimalikke kohtualluvuse konflikte võimalikult varakult, võttes arvesse nende potentsiaalset mõju Euroopa vahistamismääruste täitmisele.

Samuti aitab hindamine teha kindlaks parima praktika. Näiteks ühe sisserändajate salaja riiki toimetamise juhtumi uurimisel otsustasid ühises uurimisrühmas osalenud partnerid ühendada jõupingutused,

et saavutada koostöö sisserändajate päritoluriigiga. Seetõttu kooskõlastati vastastikuse õigusabi taotlused, mis esitati korraga, et rõhutada ühist tegutsemist.

Seni on ühiste uurimisrühmade moodustamise ja toimimisega seotud kogemused enamikul juhtudel olnud positiivsed. Ühiseid uurimisrühmi peetakse tõhusaks koostöövahendiks ning lisaks hinnatakse ka nendega kaasnevat võimalust saada teadmisi teiste riikide õigussüsteemi, töömeetodite ja töökultuuri kohta.

THE NEW DRAFT REGULATION ON EUROJUST:

AN IMPROVEMENT IN THE FIGHT
AGAINST CROSS-BORDER CRIME?

Õigusloomega seotud arengud

Teema

Nõukogu otsuse rakendamine: hindamine

Õigusraamistik. 14 liikmesriigi ja Euroopa Komisjoni algatusel muudeti 2008. aastal Eurojusti suhtes kohaldatavat õigusraamistikku, et Eurojusti tugevdada ja ameti tegevuse tulemuslikkust parandada.

Eurojusti tugevdamist käsitleva *nõukogu otsuse 2009/426/JSK (millega muudetakse nõukogu otsust 2002/187/JSK, millega moodustatakse Eurojust, et tugevdada võitlust raskete kuritegude vastu)* põhieesmärgid on järgmised:

- ▶ tugevdada riiklike liikmete staatust ja suurendada riiklike esinduste tegevussuutlikkust;
- ▶ suurendada riiklike liikmete volitusi ja kolleegiumi rolli;
- ▶ edendada tegevuse koordineerimist Eurojusti riiklike kontaktasutuste, terrorismiküsimuste ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku riiklike kontaktisikute ning ühiste uurimisrühmade,

de, sõjakuritegude, kriminaaltulu tuvastamise ja korruptsiooni võrgustike esindajate vahel;

- ▶ suurendada teabevahetust Eurojusti ja riikide ametiasutuste vahel;
- ▶ tugevdada Eurojusti töösuhteid kolmandate riikide ja partneritega, nagu Frontex.

Hindamisetapp – mis toimib hästi ja mida oleks vaja parandada? Käimas on kuues hindamine, mille raames käsitletakse Eurojusti ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku otsuste praktilist rakendamist ja toimimist liikmesriikides. Vastastikused hindamised toimuvad liikmesriikides kolme aasta jooksul (2012–2014). 2013. aastal toimusid hindamised Prantsusmaal, Maltal, Madalmaades, Poolas, Ühendkuningriigis, Itaalias, Saksamaal, Iirimaa, Kreekas, Rumeenias ja Lätis. Eurojusti kolleegium hakkas oma õigusraamistiku kohaselt valmistama ette sõltumatu välishindamise tellimist. Hindamine käsitleb nõukogu otsuse rakendamist ja mõju Eurojusti tegevusele selle eesmärkide saavutamisel.

Eurojusti reformimine: tulevikuväljavaated

Eurojusti ajakohastamine. Arvestades Lissaboni lepingut ja ELi toimimise lepingu artiklit 85, jätkas Eurojusti tuleviku töörühm arutelu Eurojusti reformimise teemal, pidades eelkõige silmas Eurojusti ülesannet ja raamistikku. Õigusraamistiku muutmise ettevalmistavas etapis esitati Euroopa Komisjonile kolleegiumi seisukohad Eurojusti struktuuri, hindamise, volituste ja ühiste uurimisrühmade kohta, samuti Europol, OLAFi, Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku ja tulevase Euroopa Prokuratuuriga arendatavate suhete ning kolmandate riikidega tehtava koostöö, dokumentidele juurdepääsu ja andmekaitse kohta. Uus Eurojusti suhtes kohaldatav õigusraamistik võetakse vastu määruse vormis ning selle sätted on seega siduvad ja liikmesriikides vahetult kohaldatavad.

Eurojusti suhted Euroopa Prokuratuuriga. Lissaboni leping jätab võimaluse suurendada Eurojusti rolli võitluses ELi finantshuve kahjustavate kuritegudega ning luua Eurojusti põhjal Euroopa Prokuratuur, nagu on ette nähtud ka ELi toimimise lepingu artiklis 86. Eurojusti tuleviku töörühma peamine eesmärk oli kavandada Eurojusti ja tulevase Euroopa Prokuratuuri vaheline funktsionaalne ja haldusalane koostoime, mis võimaldab tagada pädevuste vastastikuse täiendavuse, teha koostööd ja hoida kokku kulusid.

Eurojusti seminar „Uus Eurojusti määruse eelnõu: kas võitlus piiriüleste kuritegudega muutub tõhusamaks?”

Eurojusti seminar toimus Haagis 14. ja 15. oktoobril. Seminari lähenemisviis oli valdkonnaülene ning sellel tutvustati 28 liikmesriigi teadlaste, õigustöötajate ja riiklike esindajate arvamusi ja seisukohti.

Üle 153 osaleja seas olid liikmesriikide ametiasutuste, ELi institutsioonide, sealhulgas Euroopa Komisjoni, OLAFi, nõukogu ja Euroopa Parlamendi, Eurojusti ühise järelevalveasutuse, Euroopa andmekaitseinspektori ja Europol esindajad, samuti Eurojusti riiklikud liikmed ja haldustöötajad.

Arutati järgmisi teemasid.

Eurojusti struktuur ja juhtimine. Eurojusti määruse ettepaneku kohaselt on kavas teha vahet juhtimis- ja järelevalveülesannete ning õigustoega seotud operatiivülesannete vahel. Osalejad arutlesid nende kaht liiki rollide ulatuse, nõuete ja lisaväärtuse üle.

Ülesanded, pädevus ja volitused. Kuigi ELi toimimise lepingu artiklis 85 osutatud võimalusi Eurojustile täiendavate volituste andmiseks ei ole täielikult kasutatud, leidsid osalejad, et määruks kavandatud muudatustel on otsustav mõju. Eurojusti volituste ennetav iseloom leidis toetust.

Suhted kolmandate riikide ja ELi partneritega. Osalejad avaldasid arvamust, et Eurojustist peaks saama rahvusvahelise kriminaalõiguse vallas üle maailma mõjukas organisatsioon ning väljapoole ELi piire ulatuvates kriminaalasjades liikmesriikide ja kolmandate riikide vahel tehtava õigustoostöö keskne kontaktpunkt. Sideprokurörid ja kontaktasutused on osutunud väärtuslikeks vahelülideks suhetes kolmandate riikidega. Samuti leiti, et sarnased teabevahetuse sätted Eurojusti ja Europoli määruste eelnõudes tagavad tõhusa operatiivkoostöö kooskõlas partnerite volitustega, mis üksteist täiendavad. Eurojusti määruse ettepanek ei puuduta taotluste optimaalset jaotamist Eurojusti ja Euroopa õigusala koostöö võrgustiku vahel. Sellega seoses osutasid osalejad võimalusele kasutada filtrina Eurojusti siseriiklikke koordineerimissüsteeme.

Eurojusti ja Euroopa Prokuratuuri suhted. Osalejad rõhutasid vajadust tagada Eurojusti kui ELi õigusala koostöö üksuse volituste täiendavus. Tulevase Euroopa Prokuratuuri kavandamine jääb lähikuudel peetavate läbirääkimiste keskmesse ning sellega seoses nõuab hoolikat tähelepanu Eurojusti operatiiv- ja haldustoesuutlikkus.

Eurojusti president lõpetas seminari järgmiste sõnadega: „Eurojusti määruse ettepanek ei pruugi olla revolutsiooniline edusamm, kuid me liigume õiges suunas. Praegune virgutav mõttevahetus on lõppenud, kuid inspireerivad arutelud alles algavad. Eurojust on väga motiveeritud ning valmis aktiivselt osalema ja jagama praktilisi kogemusi oma tuleviku kujundamisel.”

Seminari aruanne avaldati nõukogu 4. detsembri 2013. aasta dokumendina nr 17188/1/13 REV1. Eurojusti uudiste maikuu väljaanne Euroopa Prokuratuuri kohta on Eurojusti veebilehel.

Komisjoni ettepanekute pakett: nn erisuhe. Euroopa Komisjon kasutas Lissaboni lepingus ettenähtud võimalust ning esitas 17. juulil ettepaneku võtta Eurojusti ajakohastamiseks vastu Eurojusti määrus ja ettepaneku võtta vastu nõukogu määrus, millega luuakse Euroopa Prokuratuur, mille ülesanne on uurida ELi finantshuve kahjustavaid kuritegusid ja võt-

ta kahtusaluseid vastutusele. Nõukogus ja Euroopa Parlamendis neid ettepanekuid arutades järgitakse erinevaid seadusandlikke menetlusi. Kui Eurojusti määruse puhul järgitakse tavapärasest kaasotsustamis-menetlust, siis Euroopa Prokuratuuri loomist käsitlev määrus eeldab seadusandlikku erimenetlust.

Lisa 1. Avalik juurdepääs dokumentidele

Kolleegiumi 13. juuli 2004. aasta otsuse (üldsuse juurdepääsu Eurojusti dokumentidele käsitlevate eeskirjade vastuvõtmise kohta) artikli 15 kohaselt peab Eurojusti aastaaruanne sisaldama teavet selle kohta, mitu dokumentidega tutvumise taotlust Eurojust rahuldamata jättis, ja rahuldamata jätmise põhjuste kohta. Selle teabe kajastamise Eurojusti üldise aastaaruande eraldi punktis, mitte eraldi dokumentidele juurdepääsu aruandes (arvestades taotluste suhteliselt väikest arvu) kiitis heaks ka Euroopa Ombudsman oma aruandes, mis avaldati pärast Eurojusti külastamist 2012. aasta juunis (OI/8/2012/OV, punkt 22).

Eurojusti dokumentidega tutvumise taotluste arv suurenes 2013. aastal, kokku esitati 26 esmast taotlust ja kaks kordustaotlust (2012. aastal esitati 17 esmast taotlust ja üks kordustaotlus). 24 esmast taotlust esitati otse Eurojustile. Ülejäänud kahel juhul konsulteeriti teistele Euroopa institutsioonidele laekunud taotluste asjus Eurojusti kui kolmanda isikuga.

26 taotlusest 22 ei olnud seotud Eurojustis käsitletud juhtumitega. Neist 22 taotlusest seitsme puhul rahuldati taotlus täies ulatuses. Ühe taotluse puhul, mis puudutas kahte dokumenti, anti juurdepääs ainult ühele dokumendile, sest teise dokumendi avaldamist peeti Eurojusti otsustusprotsessi kahjustavaks (kolleegiumi 2004. aasta otsus üldsuse juurdepääsu

Eurojusti dokumentidele käsitlevate eeskirjade vastuvõtmise kohta (edaspidi „dokumentidele juurdepääsu eeskirjad“), artikli 4 lõike 3 teine taane). Ülejäänud 14 juhul ei olnud taotletud dokumendid kas enam Eurojusti valduses (kaheksa taotlust) või vajas dokument täpsustamist (kuus taotlust). Eurojust palus neid kuut taotlust täpsustada (dokumentidele juurdepääsu eeskirjade artikli 6 lõige 2), kuid dokumentidele juurdepääsu taotlejad ei teinud seda.

Neljast juhtumitega seotud dokumentidega tutvumise taotlusest rahuldati üks osaliselt, kuid enne kustutati dokumendist kolmandate isikute isikuandmed kooskõlas dokumentidele juurdepääsu eeskirjade artikli 4 lõike 1 alapunktiga b. Teise taotluse puhul anti juurdepääs Eurojustiga seotud pressiteadetele ja statistikale, sest need dokumendid olid juba avalikult kättesaadavad Eurojusti veebilehel. Ülejäänud kaht taotlust ei rahuldatud, sest dokumentide avaldamine oleks kahjustanud avalikke huve seoses Eurojusti ülesannete täitmisega raske kuritegevuse vastu võitlemise tugevdamisel, Eurojusti toetatud riiklikke uurimisi ja süüdistuste esitamist, ametisaladuse hoidmist (dokumentidele juurdepääsu eeskirjade artikli 4 lõike 1 alapunkti a viies, kuues ja seitsmes taane), isikute puutumatust (dokumentidele juurdepääsu eeskirjade artikli 4 lõike 1 alapunkt b) ja/või kohtumenetluste ja õigusnõustamise kaitset (dokumentidele juurdepääsu eeskirjade artikli 4 lõike 2 teine taane).

Lisa 2. Nõukogu järelduste järeelmeetmed

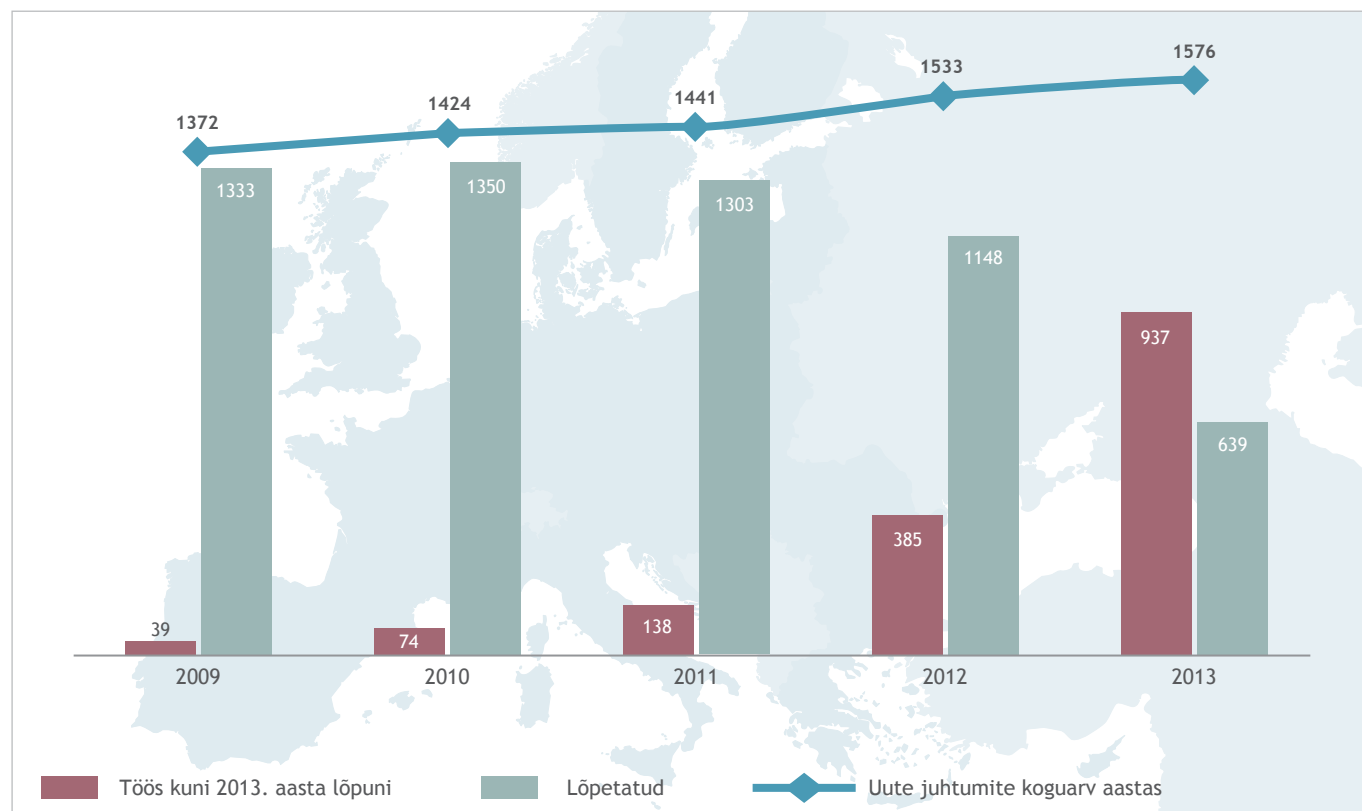
15. novembril võttis justiits- ja siseküsimuste nõukogu vastu järeldused Eurojusti 11. aastaaruande kohta (104919/13). Sarnaselt eelmiste aastatega kirjeldab

Eurojust nende järelduste rakendamist. Järgmises tabelis on üksikasjalik teave valdkondade kohta, milles nõukogu soovitusi andis.

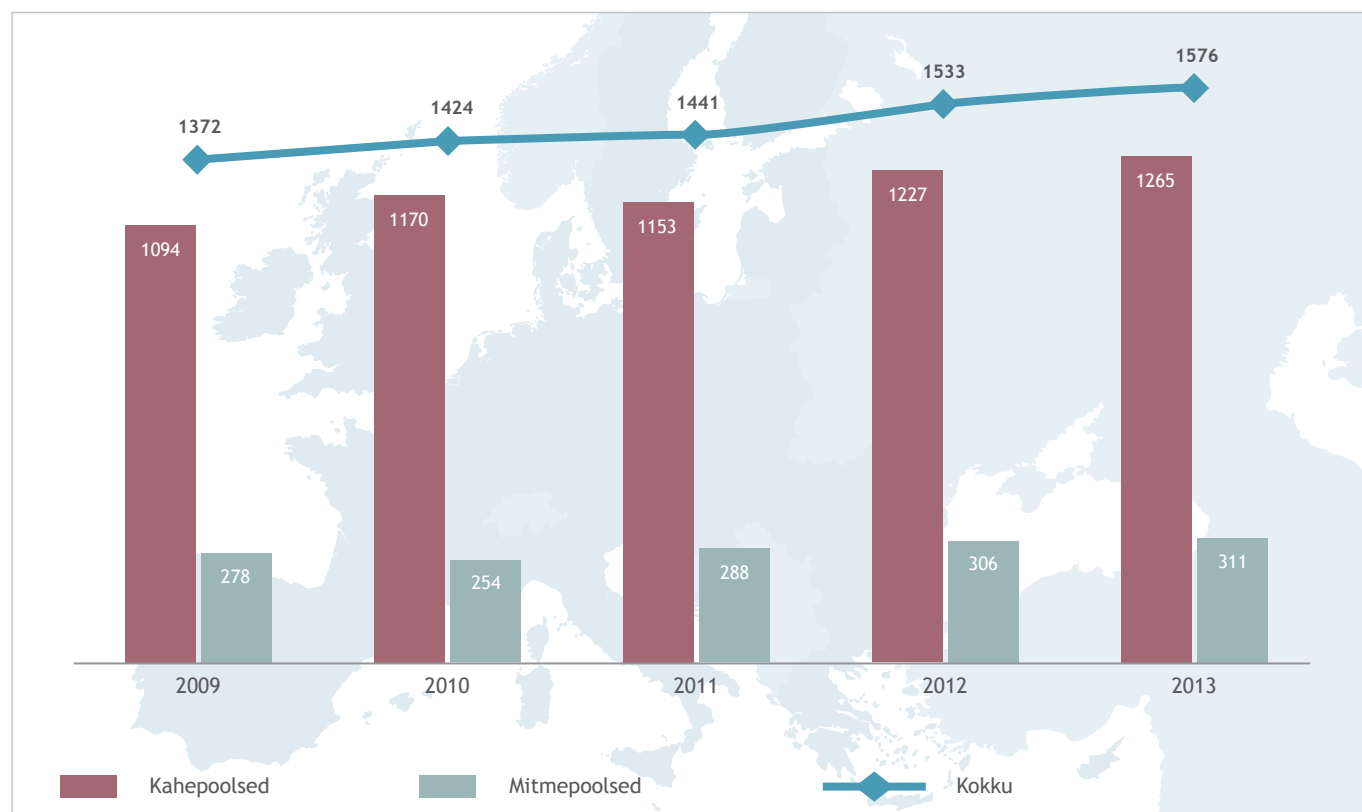
Nõukogu soovitus	Järeelmeetmed
Võtta kasutusele asjakohased ja objektiivsed vahendid Eurojusti hindamiseks 2014. aastal.	Eurojust valmistab ette ameti sõltumatut välishindamist kooskõlas Eurojusti otsuse artikliga 41a. Hindamise lähteülesande puhul konsulteeritakse Euroopa Komisjoniga.
Jätkata ühiste uurimisrühmade moodustamise, rakendamise ja hindamise toetamist, sealhulgas rahaliselt; jätkata parima praktika arendamist ning õiguskooostöö kogemuste ja juhtumite menetlemise tulemuste kohta teabe jagamist.	Eurojust toetas 2013. aastal 102 ühist uurimisrühma ja rahastas 34 ühist uurimisrühma. Eurojust jätkab ühiste uurimisrühmade rahastamist ja peab tegema seda oma korralisest eelarvest, sest komisjonilt enam toetust ei saada. Vt punktid 1.3 ja 2.4 ning 4. peatükk „Aasta põhiteema”.
Jätkata Eurojustile esitatud juhtumite koordineerimisel asjakohastel juhtudel koostööd Europoliga ja tagada täiendavus seoses Europoli tööga riikide ametiasutuste toetamisel.	Europol oli kaasatud 53 juhtumi uurimisse ja osales Eurojustis 75 koordineerimismõupidamisel. Vt punkt 3.3.2 ja juhtumite näited.
Tugevdada koostööd OLAFiga pettuste, korruptsiooni ja muude ELi finantshuve kahjustavate kuritegude käsitlemisel.	OLAF ja Eurojust tegid koostööd nelja juhtumi puhul. Vt punkt 3.3.2.
Aktiivselt toetada ja levitada Euroopa vahistamismääruste täitmise parimat praktikat ning vajaduse korral kutsuda kokku pädevate asutuste nõupidamised, et leida lahendusi korduvatele probleemidele.	Eurojust ja Kreeka kui ELi eesistujariik korraldavad 2014. aastal Euroopa vahistamismäärustele pühendatud seminari. Seda teemat käsitleb ka konsultatiivfoorum.
Hinnata vajadust korraldada Eurojusti riiklike korrespondentide täiendavaid kohtumisi.	Eurojust korraldab 2014. aastal Eurojusti riiklike korrespondentide teise kohtumise.
Teatada Eurojusti otsuse artikli 13 kohaselt saadud teabega seotud järeelmeetmetest ja õigustöötajatele Eurojusti otsuse artikli 13 kohaselt antud tagasisidest.	Vt punkt 2.3. Edasine hindamine tehakse 2014. aastal tellitava hindamise käigus, võttes arvesse liikmesriikides läbiviidavate vastastikuste hindamiste tulemusi.
Edendada turvaliste ühenduste rakendamist, mis annavad kõikides liikmesriikides juurdepääsu kohtuasjade haldamise süsteemile.	Eurojust teatas nõukogule ja komisjonile edusammudest kooskõlas Eurojusti otsuse artikliga 16b. Vt punkt 2.3 ja nõukogu 19. juuli 2013. aasta dokument 12582/13.
Hinnata kiireloomulisteks juhtudeks erakorralise koordineerimiskeskuse loomist kooskõlas Eurojusti otsuse artikliga 5a.	Vt punkt 1.2.2. Hindamine tehakse 2014. aastal tellitava hindamise käigus.

Lisa 3. Eurojustis käsitletud juhtumite statistika

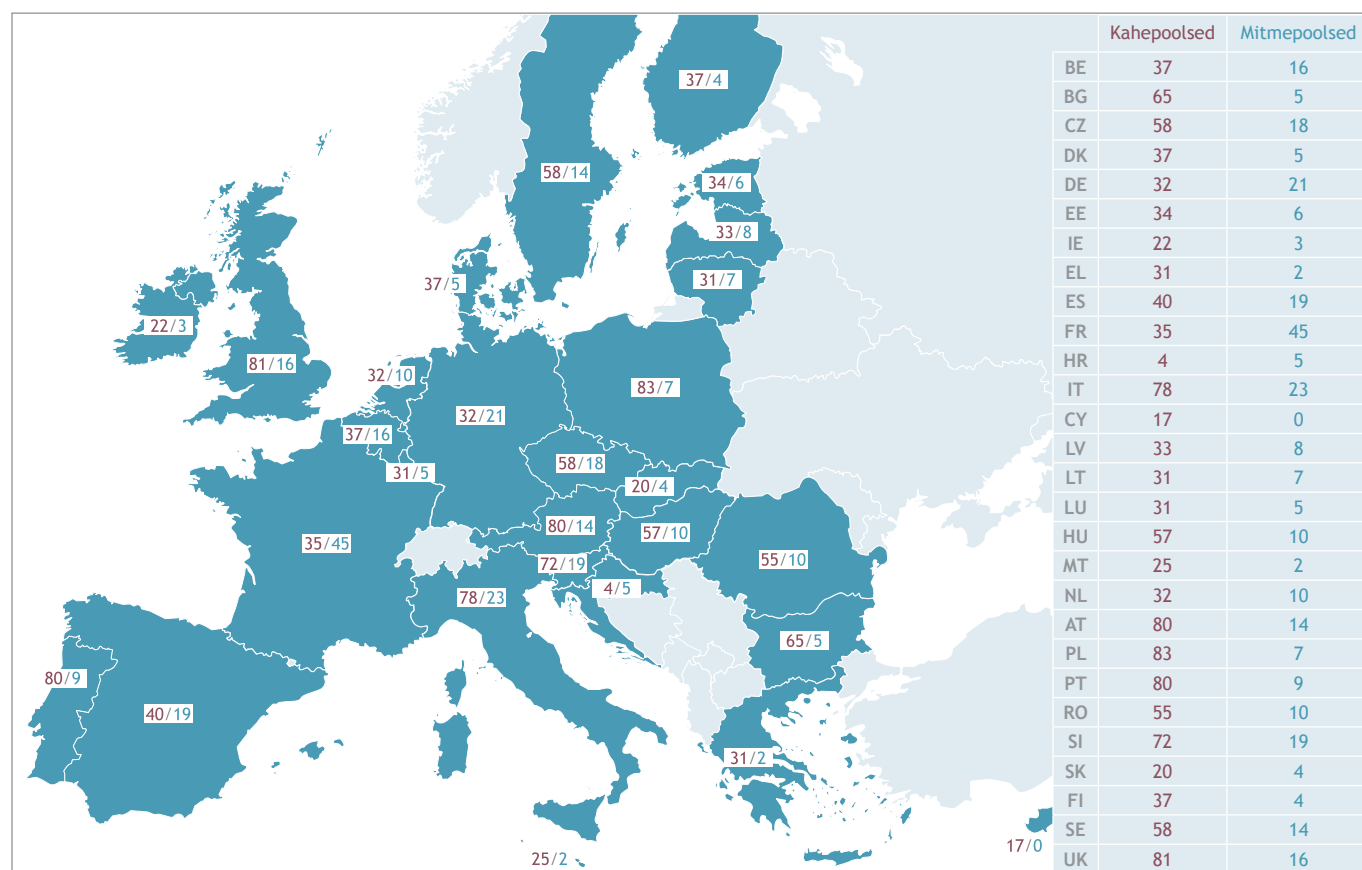
Joonis 1. Aastatel 2009-2013 käsitletud juhtumid

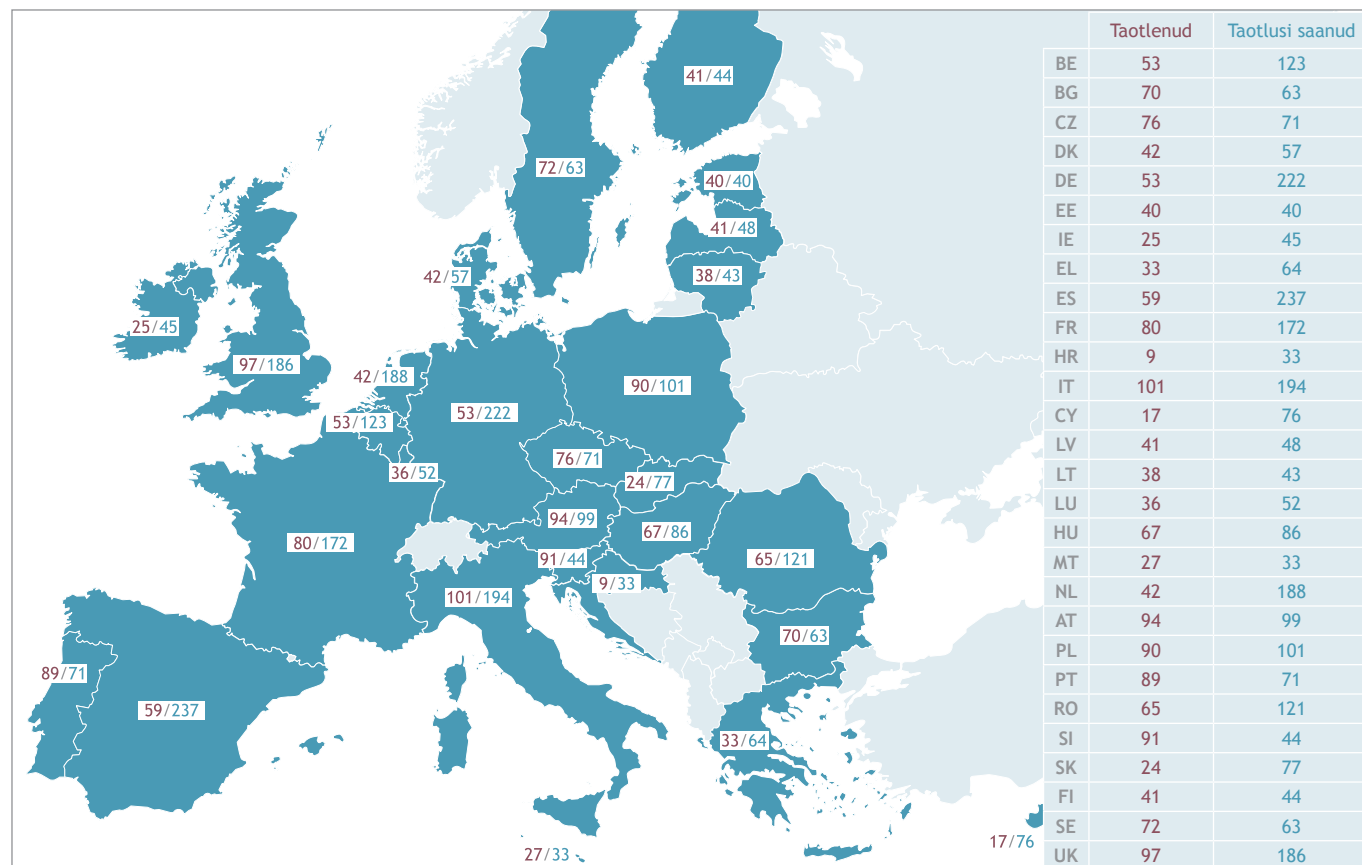
Joonis 2. Kahe- ja mitmepoolsed juhtumid aastatel 2009-2013

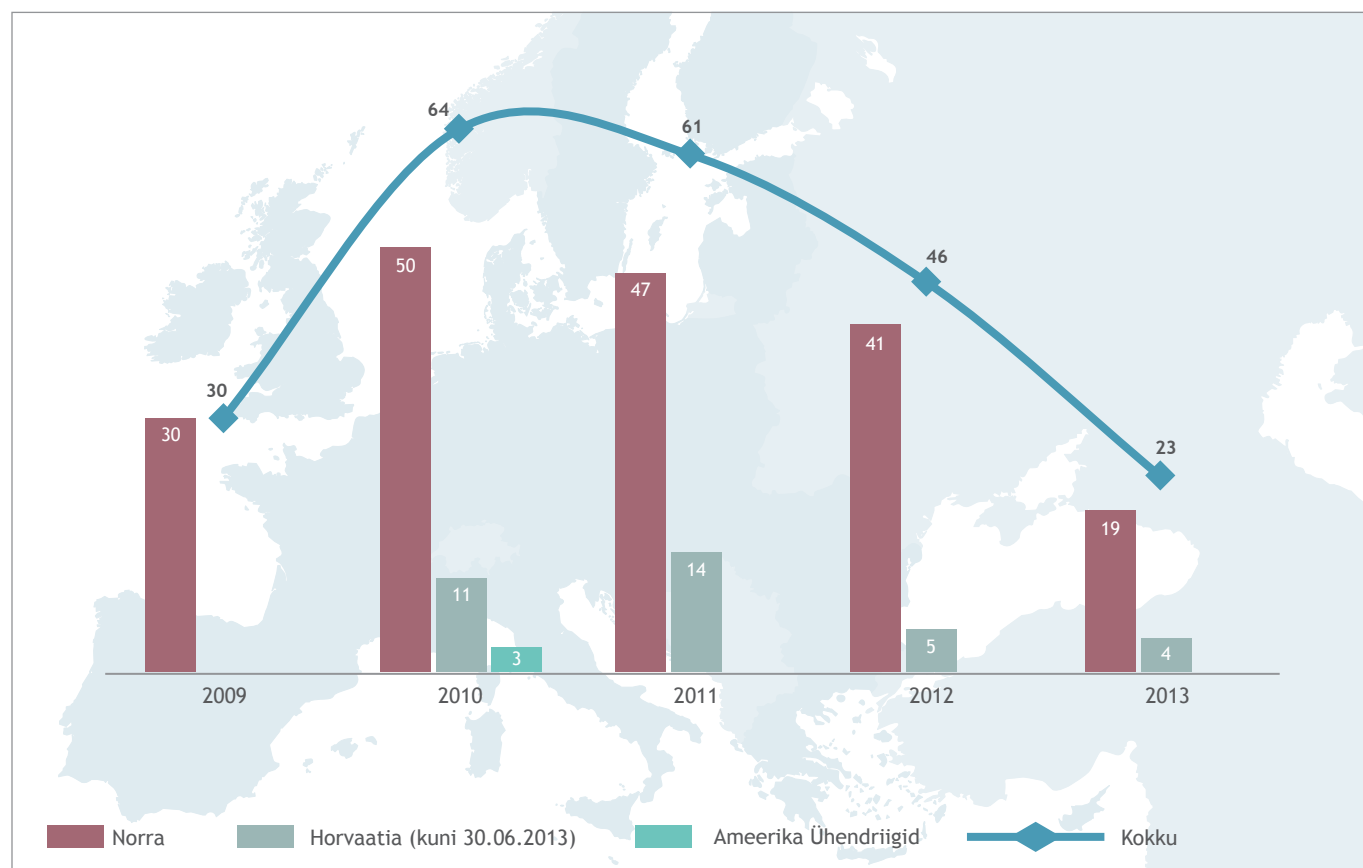
Joonis 3. Liikmesriikides avatud kahe- ja mitmepoolsed juhtumid

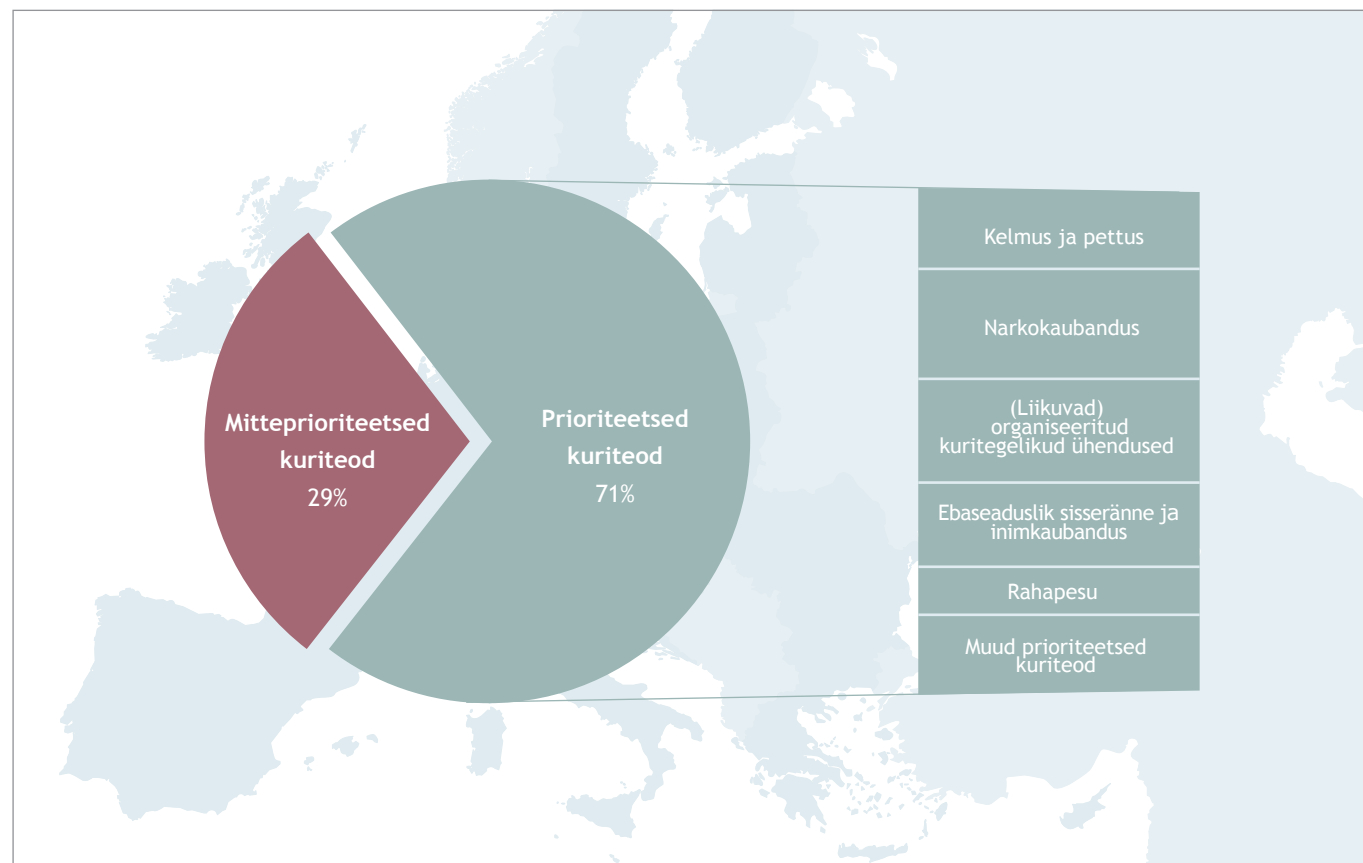
Joonis 4. Liikmesriigid, kes taotlesid ja kellelt taotleti koostööd

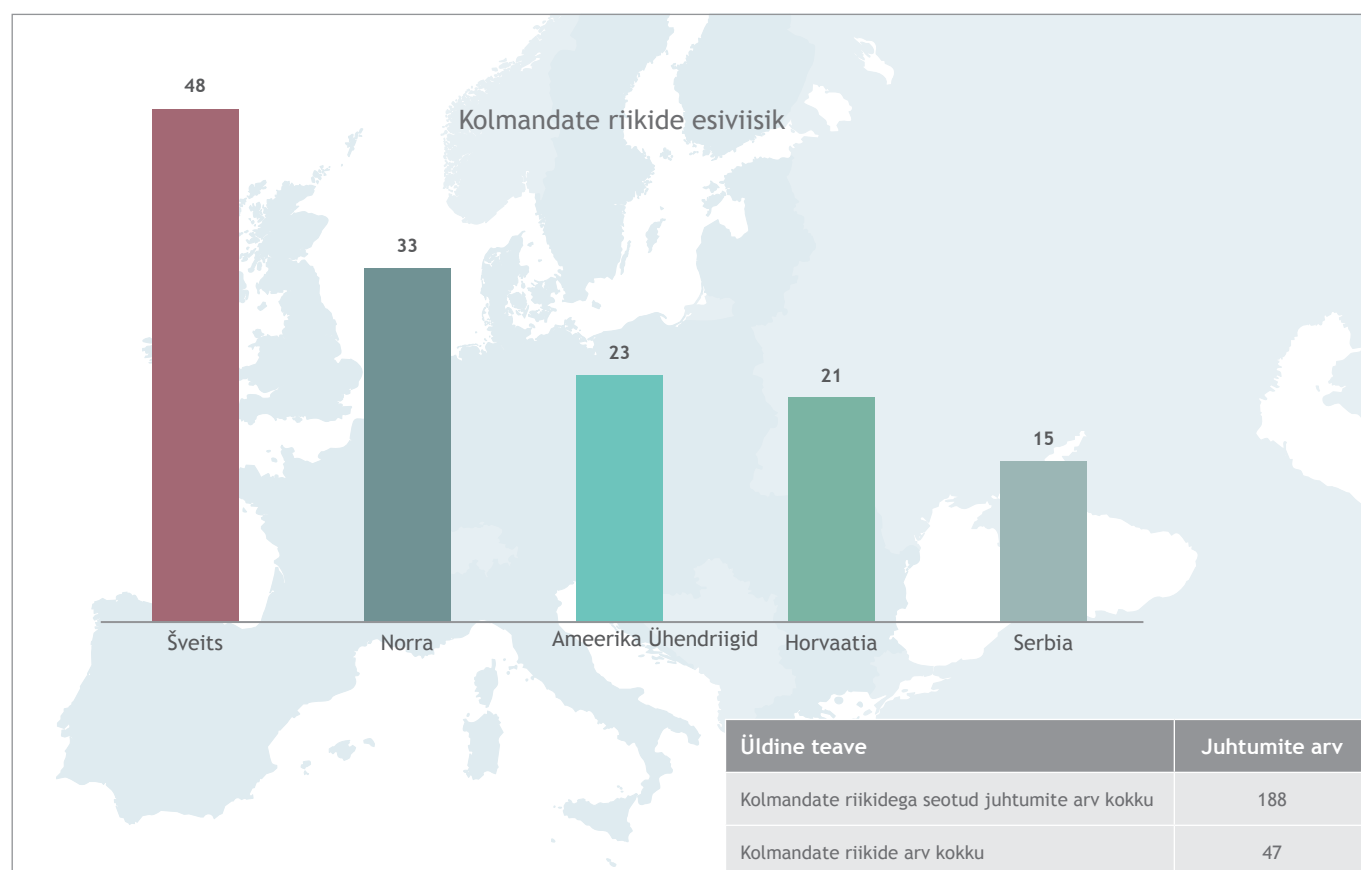
Joonis 5. Aastatel 2009-2013 käsitletud juhtumid sideprokuröride järgi

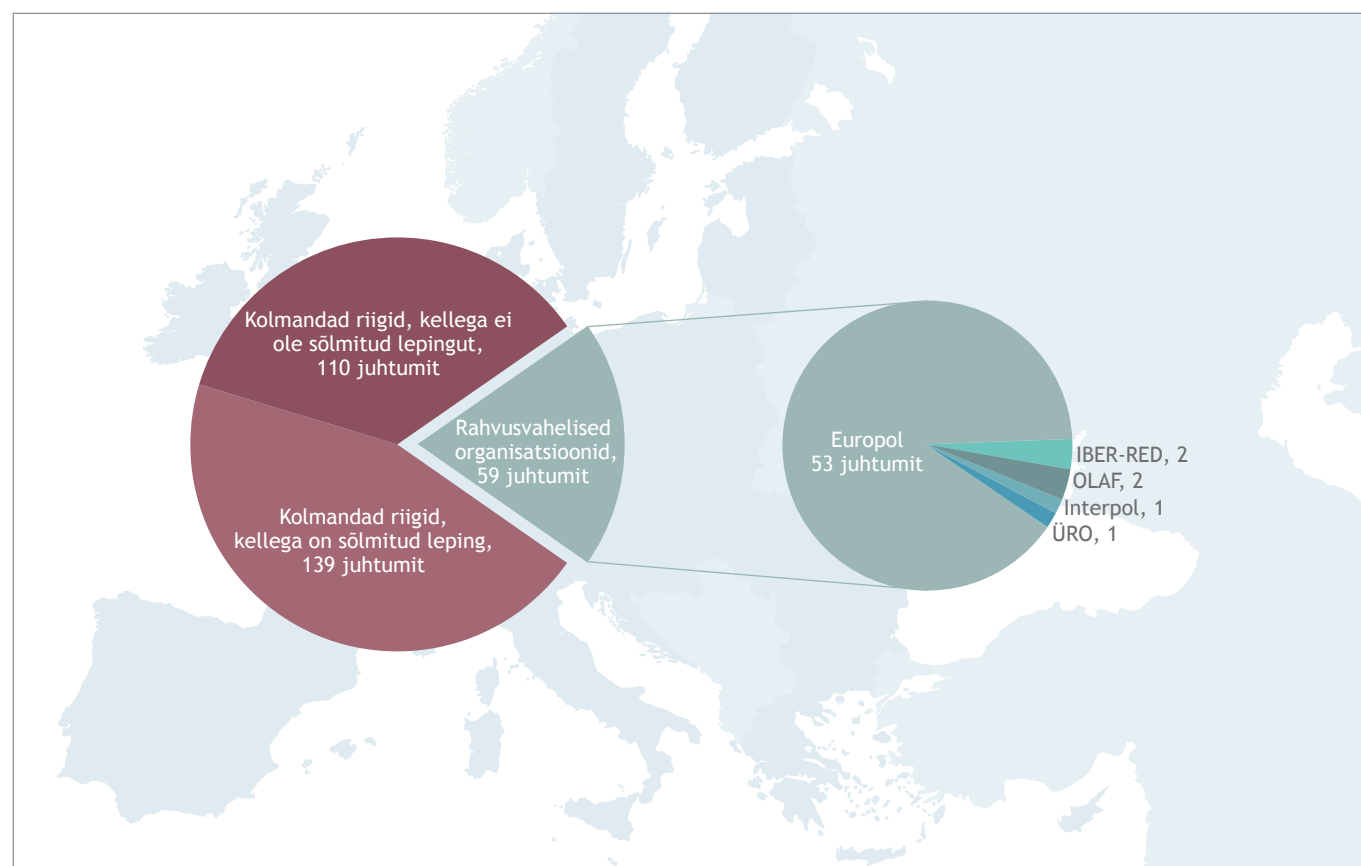
Joonis 6. Eurojusti prioriteetsed kuriteoliigid

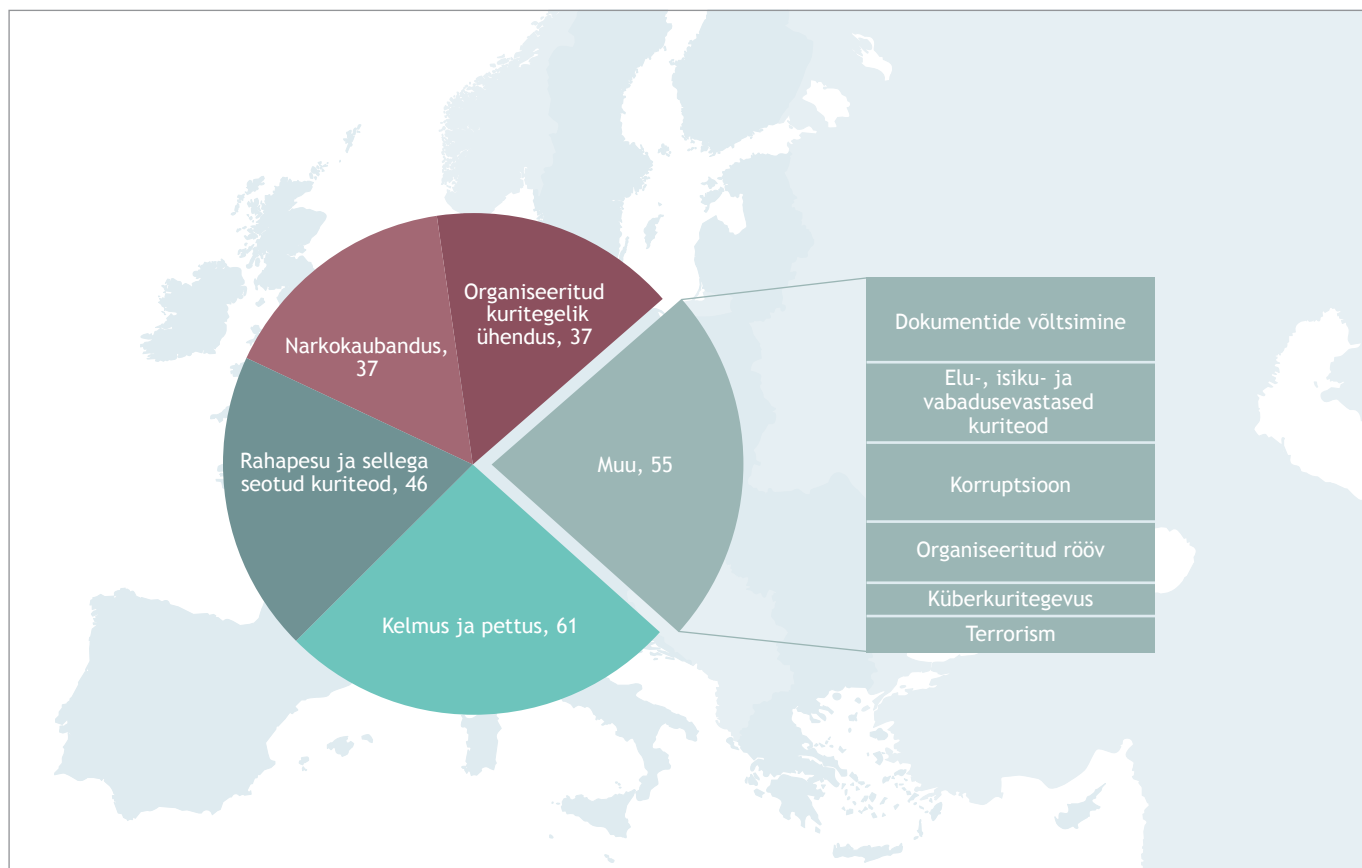
Joonis 7. Kolmandad riigid Eurojusti tegevuses

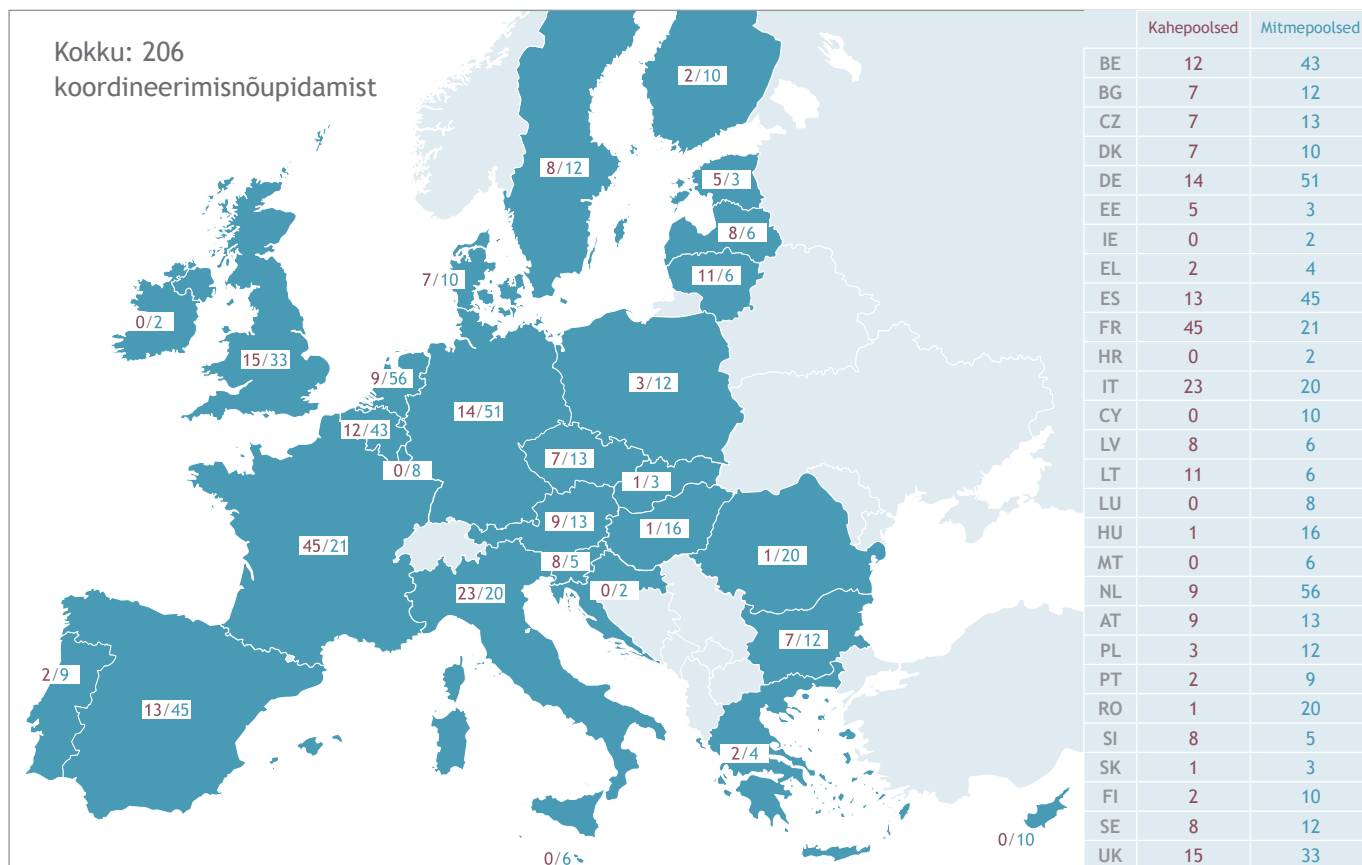
Joonis 8. Kolmandate riikide, ELi partnerite ja rahvusvaheliste organisatsioonide osalemine Eurojusti tegevuses

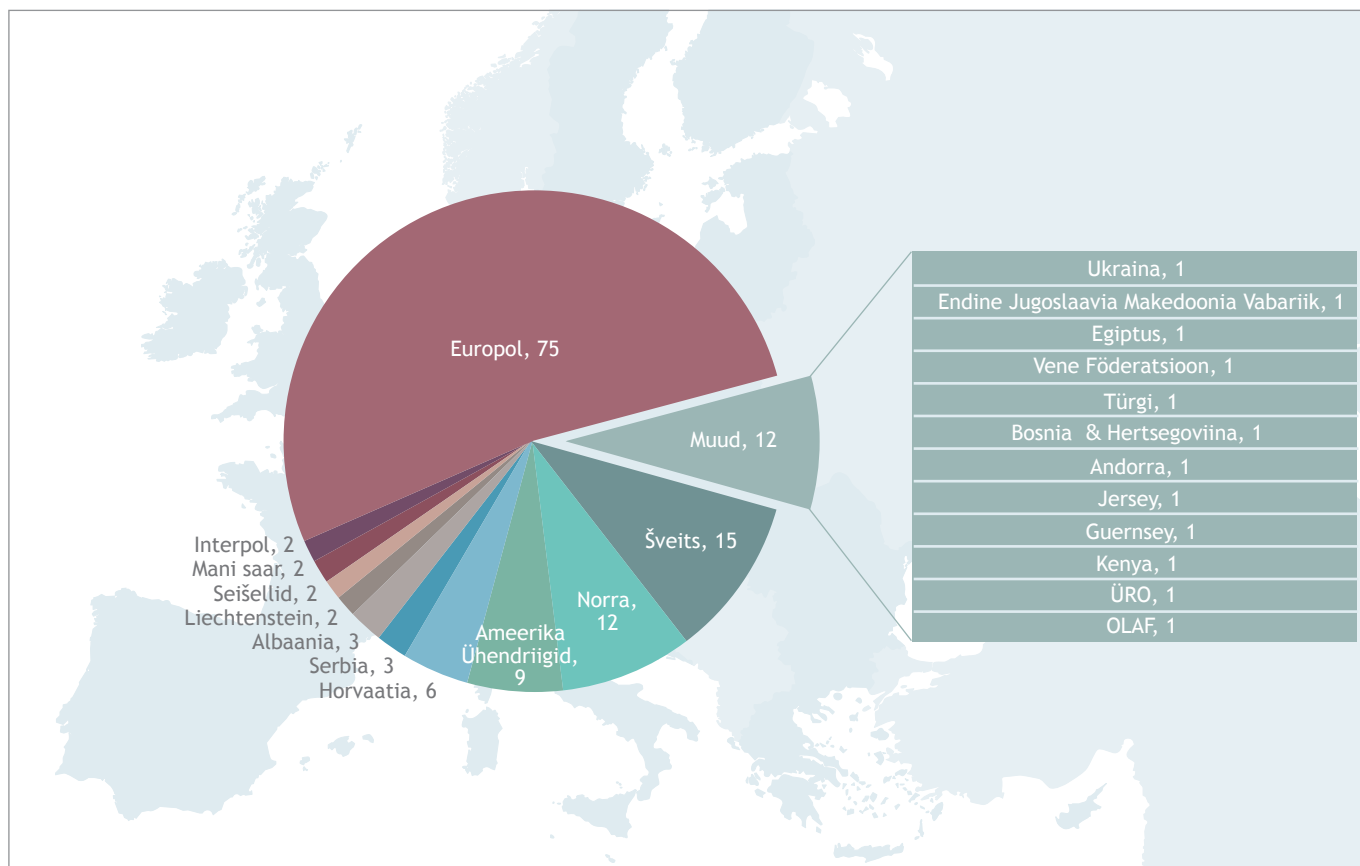
Joonis 9. Peamised kolmandate riikidega seotud kuriteoliigid

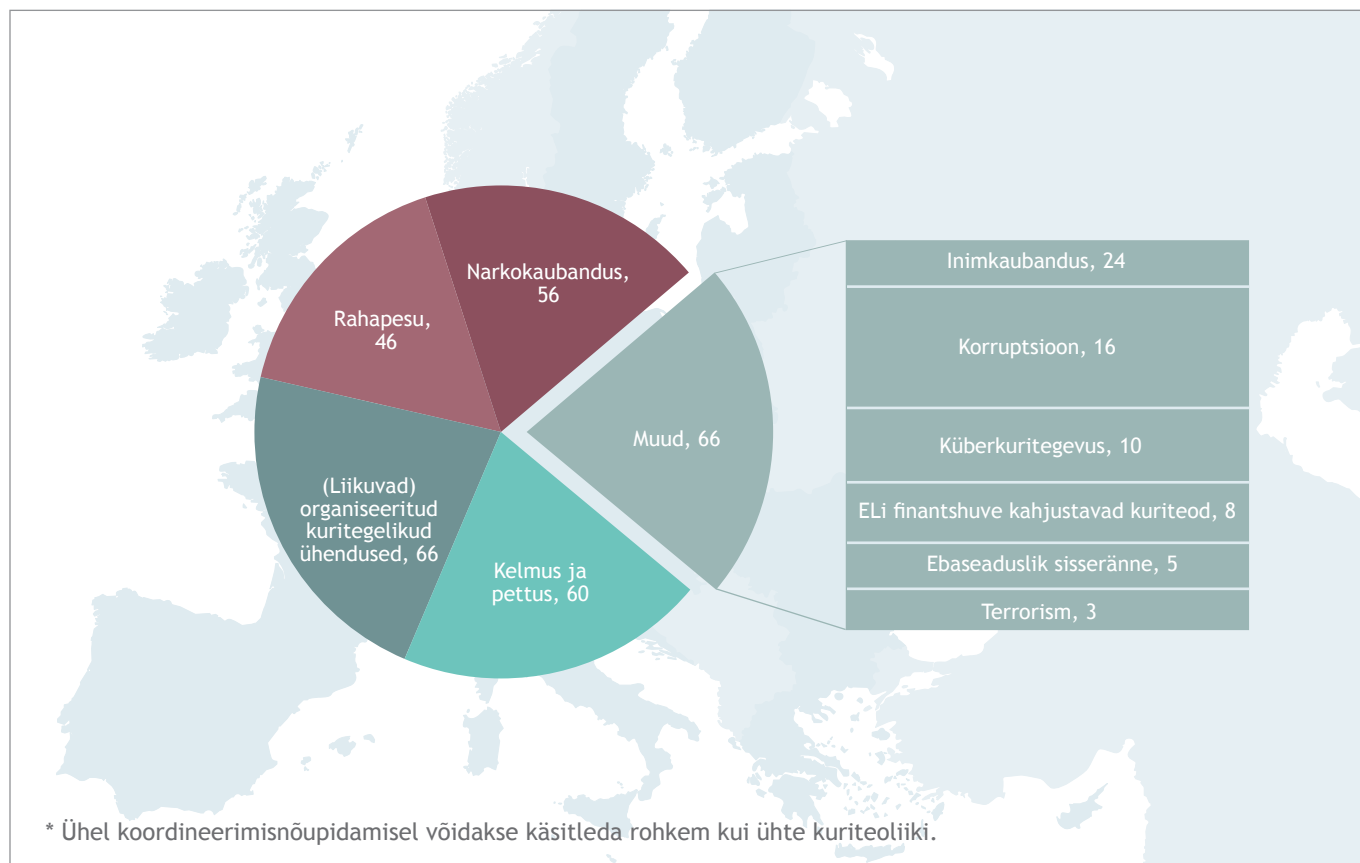
Joonis 10. Koordineerimisnõupidamised: liikmesriigid

Joonis 11. Koordineerimisnõupidamised: kolmandad riigid, ELi partnerid ja rahvusvahelised organisatsioonid

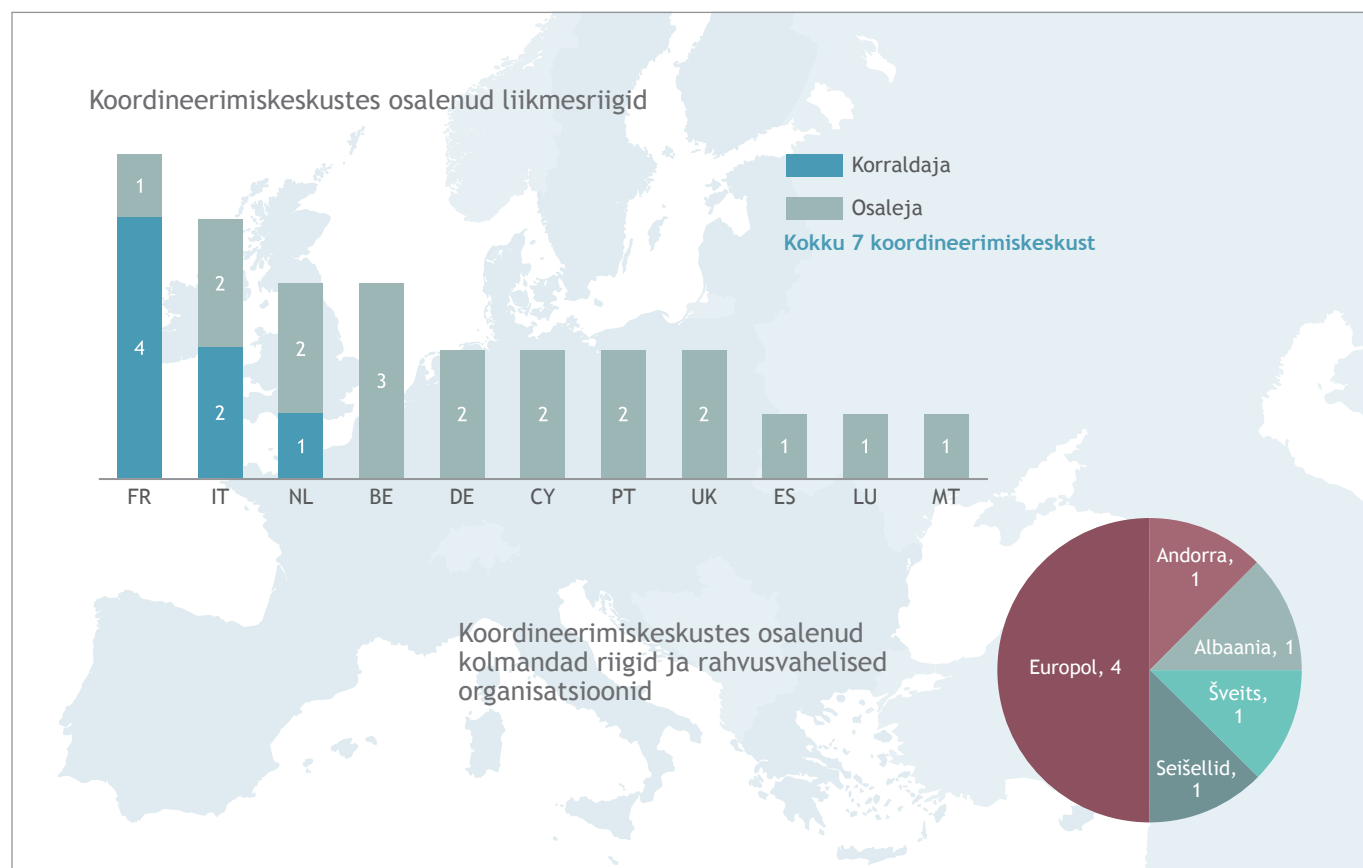

Joonis 12. Koordineerimisnõupidamistel käsitletud kuriteoliigid*

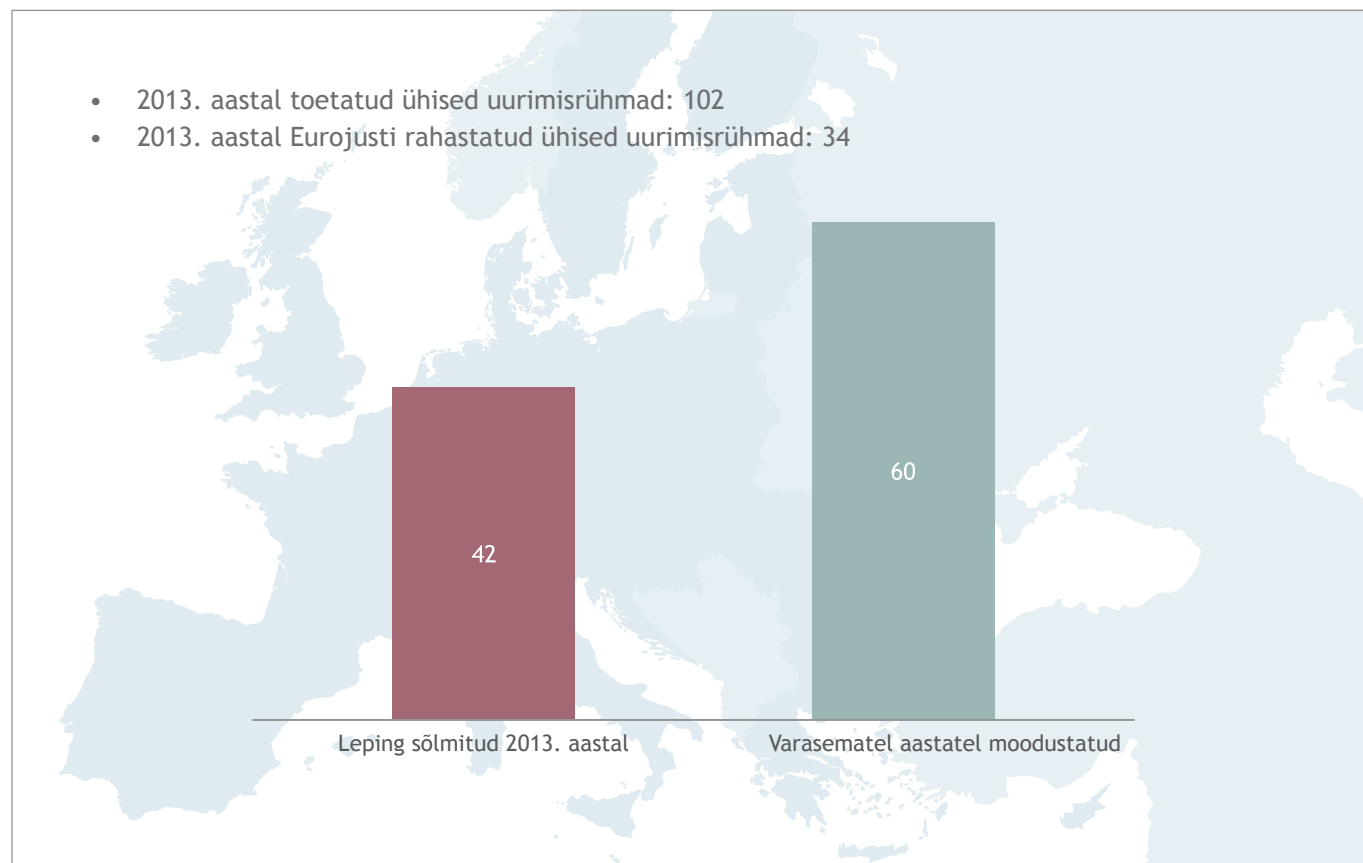

* Ühel koordineerimisnõupidamisel võidakse käsitleda rohkem kui ühte kuriteoliiki.

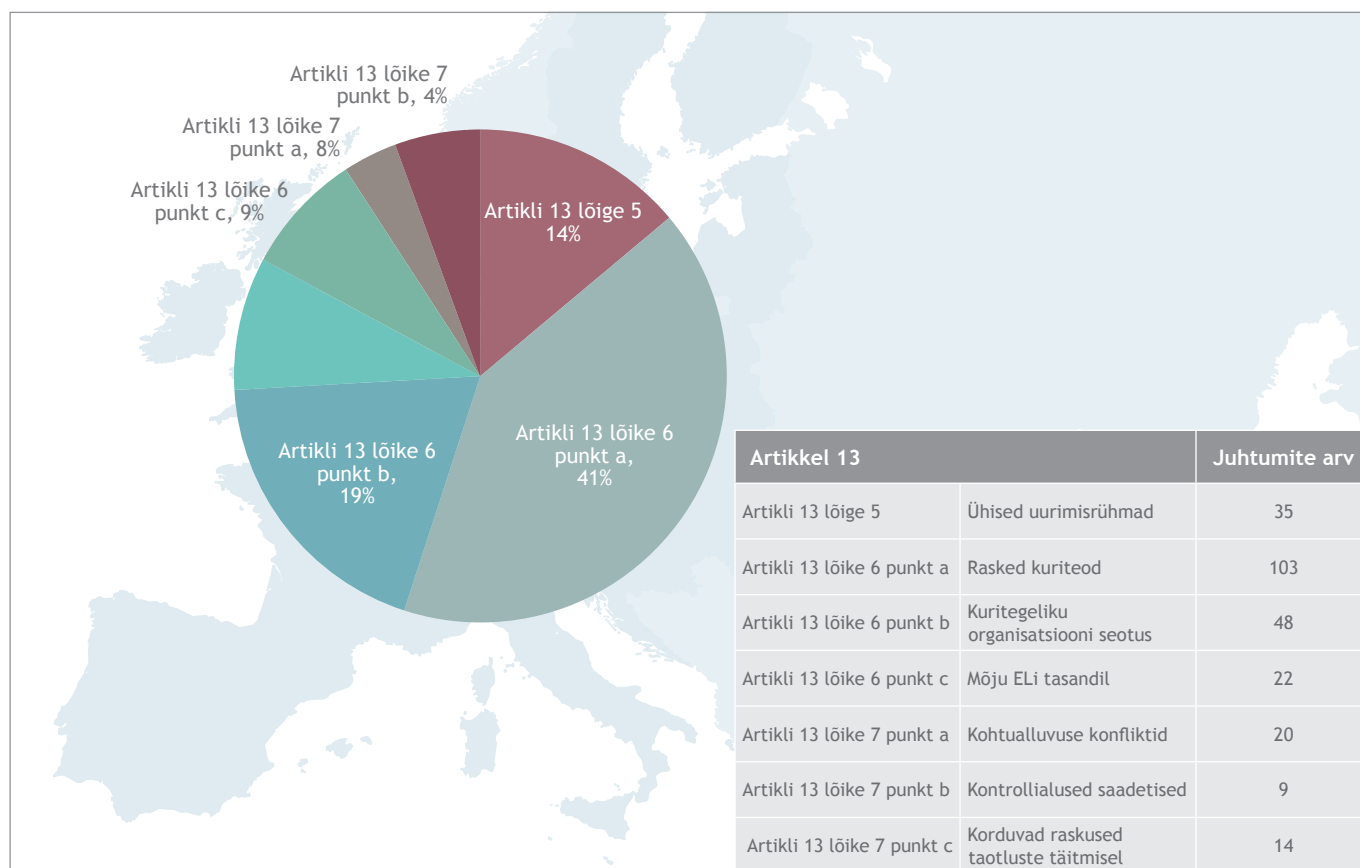
Joonis 13. Koordineerimiskeskused

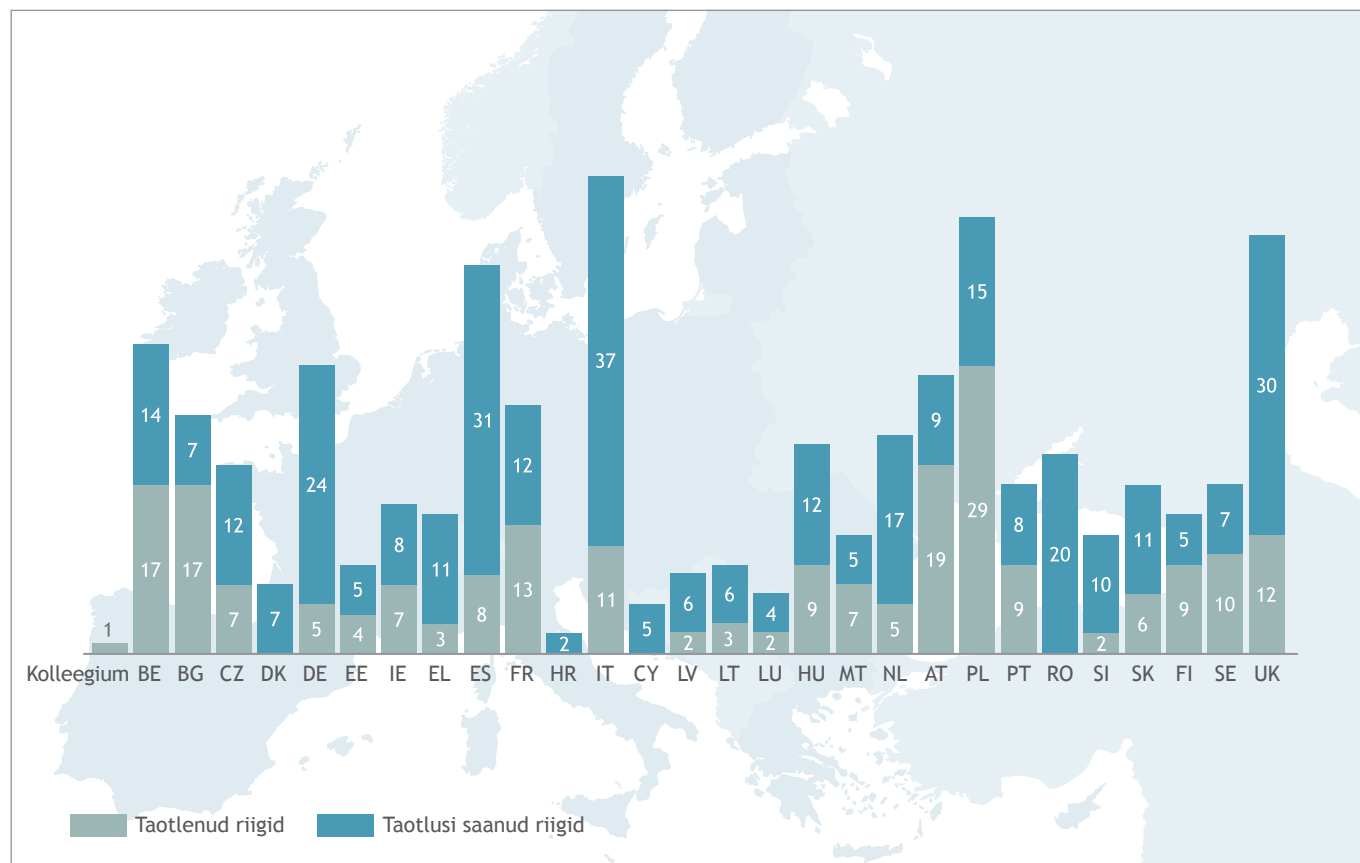
Joonis 14. Eurojust ja ühised uurimisrühmad

Joonis 15. Artikli 13 kohased juhtumid

Joonis 16. Euroopa vahistamismääruste täitmine: liikmesriigid, kes taotlesid ja kellelt taotleti koostööd

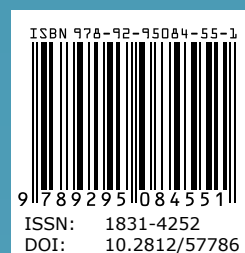

© Eurojust, 2014

Kõik õigused kaitstud. Ühtki väljaande osa ei tohi Eurojusti loata mis tahes viisil või vormis graafiliselt, elektrooniliselt või mehaaniliselt, sealhulgas valguskoopiatena, salvestistena, helisalvestistena või andmesalvestus- ja otsingusüsteemides reprodutseerida ega kasutada.

Täname kõiki üksusi nende panuse eest.

Fotod: Jakov Minić, Michel Mees, Leen De Zutter

EUROJUST

Maanweg 174, 2516 AB The Hague, Netherlands
Telefon: +31 70 412 5000 - E-post: info@eurojust.europa.eu - Veebileht: www.eurojust.europa.eu.